

RADA NARODOWA

DWUTYGODNIK

Nr 17 (155)

Warszawa, 1 września 1949 roku

Rok VI

Dekret o ochronie wolności sumienia i wyznania

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 2 lipca 1949 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 41 poz. 302) Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1.

Rzeczpospolita Polska poręcza wszystkim obywatelom wolność sumienia i wyznania.

Art. 2.

Kto ogranicza obywatela w jego prawach ze względu na jego przynależność wyznaniową, przekonania religijne lub bezwyznaniowość — podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 3.

Kto w jakikolwiek sposób zmusza inną osobę do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych, albo ją od tego udziału bezprawnie powstrzymuje — podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 4.

Kto nadużywa wolności wyznania, odmawiając udostępnienia obrzędu lub czynności religijnej z powodu działalności lub poglądów politycznych społecznych albo naukowych — podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 5.

Kto obraża uczucia religijne, znieważając publicznie przedmiot czci religijnej lub miejsce przeznaczone do wykonywania obrzędów religijnych — podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 6.

Kto publicznie nawołuje do waśni na tle religijnym albo je pochwała — podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 7.

§. 1. Kto publicznie łży, wyszydza lub poniża grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu

przynależności wyznaniowej, przekonań religijnych lub bezwyznaniowości — podlega karze więzienia do lat pięciu lub aresztu.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto narusza netykalność cielesną człowieka z powodu jego przynależności wyznaniowej, przekonań religijnych lub bezwyznaniowości.

§ 3. Kto dopuszcza się innego czynu przestępnego skierowanego przeciwko grupie ludności lub poszczególniej osobie z powodu przynależności wyznaniowej, przekonań religijnych lub bezwyznaniowości — podlega karze więzienia.

§ 4. Jeżeli z czynu określonego w § 3 wynikła śmierć lub ciężkie uszkodzenie ciała, albo nastąpiło zakłócenie normalnego biegu życia publicznego lub zagrożenie bezpieczeństwa powszechnego — sprawca podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat trzech lub dożywotnio, albo karze śmierci.

Art. 8.

§ 1. Kto nadużywa wolności wyznania i sumienia w celach wrogich ustrojowi Rzeczypospolitej Polskiej — podlega karze więzienia od lat trzech.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1 — podlega karze więzienia.

Art. 9.

Kto nadużywając wolności wyznania w celu osiągnięcia korzyści osobistej, majątkowej lub innej, wyzyskuje łatwowierność ludzką przez szerzenie fałszywych wiadomości lub wprowadza w błąd inne osoby przez oszukańcze lub podstępne czynności — podlega karze więzienia.

Art. 10.

Kto bierze udział w porozumieniu, mającym na celu popełnienie przestępstwa określonego w art. 3 — 9 albo świadomie uczestniczy w zbiegowisku publicznym, które wspólnymi siłami dopuszcza się takiego przestępstwa — podlega karze więzienia lub aresztu.

Art. 11.

Kto wbrew swemu obowiązкови nie przeciwdziała popełnieniu przestępstwa określonego w art. 3 — 10 — podlega karze więzienia do lat pięciu lub aresztu.

Art. 12.

Kto w jakikolwiek sposób nawołuje lub zachęca do popełnienia czynów określonych w art. 2 — 11, zaleca ich dokonanie lub je publicznie pochwała — podlega karze więzienia.

Art. 13.

W razie skazania na więzienie za przestępstwo przewidziane w niniejszym dekrete sąd może orzec utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych.

Art. 14.

W sprawach o przestępstwa, przewidziane w dekrete niniejszym, właściwe są Sądy Apelacyjne.

Art. 15.

Uchyła się moc prawną przepisów kodeksu karnego z 1932 r. i przepisów dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U.R.P. Nr. 36 poz. 152) w zakresie unormowanym przepisami niniejszego dekretu.

Art. 16.

Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 17.

Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Wolność sumienia i wyznania

Dzisiejszy numer „Rady Narodowej“ przynosi pełny tekst uchwalonego dnia 5 sierpnia 1949 r. przez Radę Ministrów i zatwierdzonego przez Radę Państwa dekretu o ochronie wolności sumienia i wyznania.

Wypełniając lukę w ustawodawstwie polskim, — dekret jest realizacją zapowiedzi zawartej w oświadczeniu Rządu R. P. w sprawie uchwały watykańskiej z dnia 27 lipca br. stwierdzającej m. in.:

„Władze państwowe strzec będą poszanowania uczuć religijnych wierzących i swobody wykonywania praktyk religijnych, nie dopuszczając w tym zakresie do żadnej dyskryminacji. Równocześnie władze państwowe będą z całą surowością prawa ścigać wszelkie wystąpienia, które grożą zakłóceniu porządku publicznego lub zmierzają do osłabiania ustroju demokracji ludowej, wywalczonego wysiłkiem ludu pracującego i państwa ludowego, stojącego na straży niepodległości oraz praw i zdobyczy ludzi pracy“.

Dekret ten przyobleka w język prawa ideę wolności i tolerancji religijnej, należąca do najpiękniejszych tradycji narodowych, a przestrzegana przez nasze Państwo Ludowe od chwili jego powstania. Stwarzając skuteczną gwarancję wolności przekonań religijnych zarówno dla wierzących jak i dla niewierzących, dekret równocześnie stwarza zaporę przeciwko działalności tych elementów, które chciałyby nadużywać wierzeń religijnych dla wrogich, antyludowych celów. Państwo ludowe stoi na stanowisku, że sprawa przekonań religijnych jest wewnętrzną, osobistą sprawą każdego z jego obywateli. Wolno każdemu obywatelowi być wierzącym lub niewierzącym.

Pierwszy artykuł dekretu powiada: „Rzeczypospolita Polska poręcza wszystkim obywatelom wolność sumienia i wyznania“.

Państwo ludowe stoi na straży wolności sumienia i wyznania. Dekret daje organom władzy ludowej do ręki skuteczny oręż przeciwko naruszytelom lub gwałcicielom tej wolności.

Przepisy dekretu gwarantują każdemu obywatelowi swobodę przekonań religijnych, przynależności wyzna-

niowej, udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych i przewidują sankcje karne przeciwko tym, którzy usiłowałiby ograniczać obywatela w jego prawach ze względu na jego przynależność wyznaniową lub przekonania religijne.

Zabezpieczając w ten sposób w pełni prawa katolików jako też członków innych wyznań, dekret zarazem bierze w ochronę obywateli bezwyznaniowych, przewidując karę przeciwko tym, którzyby ze względu na ich bezwyznaniowość próbowali ich ograniczać w ich prawach.

Dekret bierze w ochronę uczucia religijne wierzących, przewidując karę za ich obrażanie, za publiczne znieważenie przedmiotu czci religijnej lub miejsca przeznaczonego do wykonywania obrzędów religijnych. Nie wolno również nikogo publicznie lżyć, wyszydzać lub poniżać z powodu przynależności wyznaniowej, przekonań religijnych lub bezwyznaniowości.

Dzieje ostatnich kilku lat dostarczyły wielu przykładów nadużywania wiary i przekonań religijnych ludzi wierzących dla celów nie z wiarą nie mających wspólnego. Wrocie masom ludowym siły reakcji, pachołkowie rozbitych klas obszarników i kapitalistów, agenci i płatni najmici imperializmu anglo-amerykańskiego nieraz na przestżeni ostatnich lat usiłowali, strojąc się w szaty rzekomych obrońców rzekomo zagrożonej wiary i znalazłszy sobie sprzymierzeńców wśród reakcyjnych odłamów kleru i hierarchii kościelnej, zasiąć elementy niepokoju wśród wierzących katolików, wytworzyć wśród nich psychozę zagrożenia wiary, przeciwstawić ich państwu ludowemu.

Liczne są przykłady oddziaływania ciemnych sił nawołujących do waśni na tle religijnym, usiłujących rozbić społeczeństwo na wierzących i niewierzących i w ten sposób rozsądzić jedność mas pracujących, będącą warunkiem i rękomią dalszego marszu po drodze postępu społecznego.

Znane są przykłady zbrodniczego nadużywania wolności wyznania i sumienia w celach wrogich ustrojowi Rzeczypospolitej Polskiej, wyzyskiwania łatwowierności

ludzkiej przez szerzenie fałszywych wiadomości, mające na celu oderwanie ludzi pracy od ich pokojowej, twórczej działalności, podburzanie ich, a także czerpanie stąd korzyści materialnych lub innych.

Przeciw tym wszystkim machinacjom dekret zabezpiecza Państwo i ogół społeczeństwa, określając przestępstwa, o których wyżej była mowa i przewidując kary za ich popełnienie.

Dekret przeciwstawia się wreszcie nadużywaniu wolności wyznania przez odmówienie udostępnienia obywatelowi obrzędu lub czynności religijnej z powodu jego działalności lub poglądów politycznych, społecznych albo naukowych.

Nie ulega wątpliwości, że takim nadużyciem religii w celach politycznych, sprzecznym z zasadą swobody wyznania i sumienia a usiłującym ograniczyć wolności religijne obywateli jest niedawna uchwała Watykanu grożąca ekskomuniką za przynależność do partii komunistycznych i robotniczych, a także za współdziałanie z nimi i sprzyjanie im.

Reasumując, należy stwierdzić, że dekret z dnia 5 sierpnia stanie się w rękach organów władzy ludowej w te-

renie skutecznym orężem przeciwko knowaniom i działaniu sił wrogich Państwu Ludowemu, nadużywających wiary dla swoich ciemnych antyludowych celów i usiłujących żerować na ciemnocie zacofanych warstw ludności.

Gwarantując z jednej strony wolność sumienia i wyznania, nie pozwalając nikomu tej wolności ograniczać, dekret równocześnie nie zezwala na nadużywanie tej wolności przeciwko Państwu i jego obywatelom.

Równocześnie dekret ostatecznie demaskuje kłamliwość reakcyjnej propagandy o rzekomym zagrożeniu swobód religijnych w Polsce.

Słowa tego dekretu, będącego podstawowym dokumentem wolności sumienia i wyznania, winny trafić do wszystkich obywateli naszego Państwa. W szczególności winni sobie przyswoić jego treść członkowie rad narodowych wszystkich szczebli, mając na uwadze, że do podstawowych obowiązków rad narodowych należy przesłrzeganie, aby uznane i chronione przez Państwo zasady wolności sumienia i wyznania przez nikogo nie były naruszane.

D. SOKOŁOWSKA

Ludzie na przełomie

Ostatnie dwudziestolecie XVIII wieku ma wiele podobieństwa z dzisiejszym okresem. I dziś i wtedy chwiał się w zmurzałych podstawach stary ustrój: wtedy feudalizm, dziś kapitalizm; i dziś i wtedy dochodziła do głosu nowa, prężna klasa społeczna: wtedy mieszczaństwo, dziś proletariatus. I dziś i wtedy były dwa fronty, dwie strony barykady.

W okresie stanisławowskim, w epoce niezwykle burzliwej, gdy hasła rewolucji francuskiej zapalały płomień umysłu — po przeciwnych stronach barykady widzimy w Polsce dwie historyczne postacie, dwóch duchownych katolickich: Kossakowskiego i Kołłątaja. Jedną ich wydała ziemia, jedna epoka; obaj zdolni i ambitni, jednakże przeszli studia, jednakową suknię duchowną, nosili — a mimo to trudno o większe przeciwieństwa, jak ich zapatrywania i postępowanie.

Józefa Korwina Kossakowskiego pchnęła do stanu duchownego nieokielznana ambicja, próżność i dążenie do zrobienia jak najszybszej i najpewniejszej kariery.

Dopiąwszy godności biskupa inflanckiego — rozwinął pełną działalność w czasie Sejmu Czteroletniego. Wraz z hetmanem Branickim i J. Małachowskim należał do partii ówczesnej skrajnej reakcji, utrzymywał stałe stosunki z posłem carskim w Polsce Stackelbergiem i jego następcą Bułhakowem. W 1790 roku stanął na czele opozycji, przeciwko reformie, uwieńczonej w następnym roku konstytucją 3-go maja.

Reformy dokonywały się w Polsce bardzo powoli, tę powolność powodowali właśnie ludzie typu Kossakowskiego i jego politycznych przyjaciół, wicherząc i protestując wszędzie tam, gdzie chciano realizować postępowe idee. Kossakowski na sesji sejmowej 3 maja 1791 r. nie wystąpił wprawdzie przeciwko ustawie konstytucyjnej — bał się widocznie protestować publicznie wobec rozentuzjazmowanych posłów. Ale już następnego dnia,

będąc w komisji do spisania konstytucji, oświadczył, że „sumienie mu nie pozwala podpisywać uchwały, która nie przeszła jednomyślną zgodą“.

Po upadku konstytucji przystąpił do związku zdrajców narodu — do Targowicy, a następnie stanął razem ze swym bratem Szymonem na czele konfederacji generalnej Wielkiego Księstwa Litewskiego. Konfederacja miała na celu zbrojną ręką obalić wszystkie postępowe reformy, uchwalone przez Sejm Czteroletni, które jeszcze mogły uratować niepodległość Rzeczypospolitej. W akcie tej konfederacji oskarża się Sejm Czteroletni, że „przeklętymi maksymami fozozoficznymi i prawami człowieka w pódnej konceptem głowie urodzonymi, wyrócił ołtarz i tron i stan szlachecki wyniszczyc się starał“.

W pierwszych dniach powstania kościuszkowskiego został Kossakowski aresztowany pod zarzutem zdrady kraju.

Dla ludności Warszawy, kierującej się jak zwykle zdrowym instynktem, przestał biskup Kossakowski — z powodu swej działalności politycznej — być biskupem, a stał się tylko zdrajcą narodu. Olbrzymi tłum zgromadzony 9-go maja na rynku, swoją postawą i okrzykami: „Ojczyzna chce kary dla zdrajców!“ — spowodował przyspieszenie wyroku. Tegoż dnia Ożarówski, Zabiełto, Ankiewicz i Kossakowski zginęli na szubienicy, wśród tłumu wiwatującego na cześć rewolucji narodowej.

Idee rewolucyjne wypełniały całą działalność Hugona Kołłątaja. On — ksiądz, kanonik kapituły krakowskiej — deklarował się wyraźnie jako zwolennik ukrócenia politycznych wpływów kościoła i ograniczenia roli duchowieństwa wyłącznie do spraw religijnych. Nie były to oczywiście popularne wśród kleru w tym czasie poglądy; nic więc dziwnego, że taka postawa oraz radykalnie przeprowadzona reforma Akademii Krakow-

skiej i zeświecczenie szkolnictwa powszechnego stworzyły mu śmiertelnych wrogów w osobach przedstawicieli władz kościelnych.

Dziesięć laty pracy na polu szkolnictwa otwiera jego długotrwałą działalność publiczną. Był motorem i mózgiem Komisji Edukacji Narodowej — tego pierwszego w Europie postępowego ministerstwa oświaty. W latach 1786 — 94 poświęcił się działalności politycznej. Stał na czele klasy, która obalała stary porządek: stał się propagatorem, obrońcą i realizatorem rewolucji męszczańskiej. On to zainicjował zjazd przedstawicieli 141 miast królewskich pod przewodnictwem Jana Dekerta, on był redaktorem memoriału, wręzonego królowi przez reprezentantów miast, „w którym czuć było powiew z nad Sekwany“.

W czasie Sejmu Czteroletniego nie był posłem, „ale był najwybitniejszą siłą roboczą tego Sejmu“ — pisze o nim historyk ks. Walerian Kalinka. Uchodził za głowę postępowego Towarzystwa Patriotycznego. Opracował program tego stronnictwa, w którym obok reform, wzmacniających Rząd Rzeczypospolitej, zaleca powiększenie wojska, porusza sprawę włościańską, mieszczańską, żydowską, projektuje reformę sądownictwa, jest gorącym rzecznikiem reformy wychowania i edukacji kobiet. Na konstytucję 3 maja — o której Engels w 1875 r. pisał, że „stała się sztandarem rewolucji na brzegach Wisły“ — zarówno pismami, jak działaniem wywarł wpływ tak wielki, iż można go nazwać właściwym jej twórcą. Popularność jego ciągle wzrasta, nazywają go „przyjacielem ludu“; jednocześnie jednak wzrasta opozycja, na czele której stoją wszyscy prawie biskupi. Po zwycięstwie Targowicy opuszcza kraj, ale na emigracji bierze czynny udział w pracach spiskowych, opracowując wspólnie z Kościuszką plan działania rządu powstańczego. W rządzie tym obejmuje wydział skarbu, narażając

się na niepopularność wprowadzeniem podatku progresywnego od dochodów z ziemi.

Po upadku powstania — 8 lat spędził w więzieniu w Austrii, uważany za największego „jakobina“ i niebezpiecznego buntownika. Po powrocie do kraju nie udało mu się zająć dawnego miejsca w życiu politycznym. Pomagał na Wołyniu Czackiemu w organizowaniu sławnego Liceum Krzemienieckiego; umarł w 1812 r. pisząc w swym testamencie: „pragnąłem tylko wyćwignąć mój naród z anarchii i nieładu, dać mu konstytucję stałą, zabezpieczyć jego trwałość“.

Przełomowe momenty historyczne, kiedy walą się twierdze dawnego ustroju pod naporem nowej klasy społecznej — wydobywają na jaw i potęgują cechy, tkwiące w działających w danej epoce ludziach: u ludzi małych występuje całe ich tchórzostwo, wyrachowanie i egoizm, w ludziach wielkich wzrasta bohaterstwo, poczucie społecznej solidarności i patriotyzm. Są to czasy próby i egzaminu. I dziś mamy w szeregach kleru jednostki, zdające egzamin z patriotyzmu i ducha demokratycznego — i jednostki do których można tylko dołączyć przydomkę „zdrajców“.

Ksiądz Gurgacz, jak niegdyś Kossakowski, ośmiela się twierdzić, że „sumienie“ pozwala mu występować zbrojnie przeciwko własnemu narodowi i ludowemu porządkowi państwowemu. A inni — n. p. ksiądz Dąbrowski — stawiając jak Kołłątaj na pierwszym planie dobro narodu i odrodzonego państwa polskiego — oświadcza „jako duchowny — Polak, że uchwały Watykanu w sprawie ekskomuniki nie wprowadziłbym w życie i uważam, że podobnie powinni postąpić wszyscy księża - demokraci“.

Naród polski pragnie, aby cały kler stanął po stronie budowniczych, a nie burzycieli.

Kontrola gospodarki budżetowej związków samorządowych

Gospodarka związków samorządowych — poza kontrolą społeczną i bankową — podlega kontroli ze strony władz nadzorczych. Ażeby kontrola była celowa i skuteczna, a o taką zawsze chodzi, powinna być wykonywana we właściwym czasie i w odpowiedni sposób — stosownie do celów, jakie sobie stawiamy przy kontroli; poza tym jest rzeczą konieczną, aby zarządzenia pokontrolne były wydawane szybko a wykonanie zarządzeń było dopilnowane i sprawdzone. Jeśli chodzi o racjonalną kontrolę gospodarki budżetowej, t.j. realizacji dochodów i zadań, zakreślonych w budżecie, to powinna ona być wykonywana nie doraźnie, lecz w sposób systematyczny przez cały rok budżetowy. Tylko taka kontrola umożliwi władzy nadzorczej trzymanie ręki na pulsie gospodarki nadzorowanych związków samorządowych i może zapewnić — przez wydane w porę zarządzenia i wskazówki — usunięcie niedomagań, zapobieżenie błędom oraz nastawienie gospodarki na właściwy tor.

Mając to na uwadze, Kancelaria Rady Państwa w porozumieniu z Ministerstwem Administracji Publicznej okólnikiem Nr 20 z dnia 7 kwietnia 1949 r. zarządziła składanie przez wszystkie związki samorządowe

władzom nadzorczym kwartalnych sprawozdań z wykonania budżetu bieżącego roku.

Władze nadzorcze winny te sprawozdania wnikliwie przeanalizować, na podstawie odpowiedniego porównawczego zestawienia danych liczbowych wyciągnąć wnioski i w razie stwierdzenia ujemnych zjawisk w gospodarce samorządowej — przedsięwziąć natychmiast stosowne kroki w kierunku usunięcia braków i naprawienia błędów tak, ażeby nie powtórzyły się one w następnym kwartale. Taki sens mają kwartalne sprawozdania z wykonania budżetów i takie powinno być ustosunkowanie się władz nadzorczych do tych sprawozdań.

Kancelaria Rady Państwa otrzymuje zestawienia zbiorcze omawianych sprawozdań z całego Państwa. Dane z tych zestawień za I kwartał br. przeliczone w stosunku procentowym do rocznych sum budżetów zwyczajnych, stanowią b. interesujący obraz gospodarki finansowej wszystkich związków samorządowych, wziętych razem. Oto np. okazuje się, że na terenie wszystkich województw uzyskane w I kwartale dochody przewyższają dokonane w tym okresie wydatki i to w niektórych województwach — b. znacznie. W związku z tym, biorąc w rachubę regulowanie w ciągu I kwar-

tału zobowiązań z listy wierzycieli z roku ubiegłego, można sądzić, że na ogół nieuzasadnione a co najmniej przesadne były alarmy o zupełnym braku środków finansowych w tym czasie.

Również interesujący jest drugi fakt — stopień wykonania budżetów po stronie wydatków jest nieproporcjonalnie niski w stosunku do sum rocznych i w poszczególnych województwach b. nierównomierny. Może to być dowodem niedostatecznego panowania nad właściwym wykonywaniem budżetu, albo rezultatem odroczenia realizacji wielu zadań na różnie, co byłoby zia-

wiskiem ujemnym, powodującym skoncentrowanie prac w stosunkowo krótkim czasie danego roku.

Tego rodzaju spostrzeżenia i uwagi podała Kancelaria Rady Państwa w rozesyłanym okólniku Nr F. S. II—1—1313/49 z dnia 16.VIII.49 r. przydiom wojewódzkich rad narodowych, jako przykłady analizy kwartalnych sprawozdań i wyciągania z tej analizy wniosków. Ponadto zostały w tym okólniku podane wskazówki co do środków, jakie należy podejmować w celu zapewnienia prawidłowego wykonywania budżetów.

A. WENDEL

Rozważania pokonkursowe

Konkurs ogłoszony w 1949 r. przez dwutygodnik „Rada Narodowa“ jest drugim z rzędu konkursem.

Konkurs ogłoszony w roku ubiegłym był oczywiście prostszy.

„Sprawozdanie z działalności gminy w 1947 r.“ było dla rad narodowych tematem łatwiejszym, niż udzielenie odpowiedzi na jeden z trzech tematów do wyboru w trzech konkretnych dziedzinach: gospodarka drogową, kontrola społeczna, funkcjonowanie skrzyżki zażaleń i wniosków.

Tematyka konkursu oczywiście nie była rzeczą przypadkową. Wybrano gospodarkę drogową gminy dla podkreślenia wagi tego odcinka gospodarki samorządowej, wybrano drogę samorządową jako ten element, który wznosi na wyższy poziom gospodarczy i kulturalny życie gminy. Wybrano kontrolę społeczną, ponieważ ulepszenie pracy na tym odcinku działalności rady na obecnym etapie — to droga do rzeczywistej demokratyzacji naszego życia publicznego, do wyrobienia w masach ludności należytego stosunku do dobra publicznego. Wybrano skrzynkę zażaleń i wniosków, ponieważ w państwie ludowym należyty wzajemny stosunek ludności i administracji publicznej, — a tej sprawie przede wszystkim służy skrzynka zażaleń i wniosków — jest sprawą pierwszorzędnej wagi, jest doniosłym czynnikiem wychowawczym.

Liczba gminnych, powiatowych i miejskich rad narodowych, które wzięły udział w konkursie wynosi 113, a ponieważ warunki konkursu zezwalały na wzięcie udziału w konkursie w odniesieniu do wszystkich 3 tematów, z czego poszczególne rady skorzystały, łączna liczba prac konkursowych wynosi 157.

Z liczby tej na temat kontroli społecznej nadesłano 70 prac, na temat gospodarki drogowej — 66, na temat skrzynki zażaleń i wniosków — 21. Największą liczbę prac nadesłano z województwa warszawskiego (44), z województwa kieleckiego, gdańskiego i pomorskiego tylko po 2 prace. Rady narodowe województwa rzeszowskiego i wrocławskiego nie wzięły w ogóle udziału w konkursie. Nie podobna nie stwierdzić, iż w pierwszym rzędzie winę za pominięcie milczeniem konkursu ponoszą Prezydya Wojewódzkich Rad Narodowych w Rzeszowie i Wrocławiu. Jest rzeczą pewną i stwierdzoną w drodze inspekcji, iż są w obu tych województwach gminne rady narodowe, które wyróżniają się uczciwą i rzetelną pracą, które mają osiągnięcia w różnych dziedzinach. Prezydya Wojewódzkich Rad Narodowych w Rzeszowie i we Wrocławiu nie umiały za-

chęcić tych gmin do wzięcia udziału w konkursie właśnie dla tych gmin przeznaczonym. Zgodnie z warunkami konkursu prezydya właściwych rad zatwierdzały na swych posiedzeniach treść sprawozdań.

Spośród 157 nadesłanych prac Sąd Konkursowy postanowił nagrodzić 12 prac, a wyróżnić 3 prace.

Przed wydaniem przez Sąd Konkursowy orzeczenia szereg prac sprawdzono w terenie w drodze inspekcji dla ustalenia, czy i jak dalece odpowiadają one rzeczywistości stanowi rzeczy.

Należy zauważyć, iż wśród 157 prac, poza nagrodzonymi i wyróżnionymi, jest wiele innych prac, nadających się do wyróżnienia ze względu na umiejętność zmobilizowania przez rady narodowe inicjatywy społecznej, ze względu na konkretne osiągnięcia, w wyniku których teren podniósł się gospodarczo, czy kulturalnie, ze względu na interesujące doświadczenia, które zasługują na to, by dowiedziały się o nich inne rady narodowe.

Jeśli skromne ramy niniejszego artykułu nie pozwalają na wyliczenie wszystkich zasługujących na to prac, godzi się wymienić bardziej charakterystyczne.

I. DZIAŁALNOŚĆ KOMISJI KONTROLI SPOŁECZNEJ W 1948 R.

Kontrola Społeczna do niedawna była trudnym odcinkiem w pracy rad narodowych.

Ta nowa doniosła instytucja w obecnych naszych warunkach ustrojowych z natury rzeczy musiała sobie dopiero szukać właściwych ram. Nieznana do 1944 r. i pozbawiona jakichkolwiek tradycji musiała szukać dla siebie nowych dróg.

Słusznie stwierdza w swej pracy Gminna Rada Narodowa w Czajkach, pow. Krasnystaw (Przewodniczący G. R. N. — I. Huszcza) iż pierwsze kroki Gminnej Komisji Kontroli Społecznej były „niepewne, nieśmiałe i nieświadome swej kompetencji i zakresu działania“. Słowa te można odnieść do wielu innych rad. Ale należy też podkreślić, iż liczne rady narodowe ten okres mają już daleko za sobą.

Na wyróżnienie zasługuje Komisja Kontroli przy Gminnej Radzie Narodowej w Wałowicach, pow. Rawa Mazowiecka (Przewodniczący G. R. N. — T. Sitek), która w 1948 r. przeprowadziła 51 kontroli. Działalność komisji była należycie zaplanowana w oparciu o wykaz 29 instytucji i przedsiębiorstw podległych terytorialnie działalności Gminnej Komisji Kontroli.

Kontrola była wszechstronna; obejmowała zarząd gminny, spółdzielnie Samopomocy Chłopskiej, majątki państwowe, szkoły, przebieg akcji pomocy sąsiedzkiej.

Kontrolę cechowała wnikliwość i sumienność, czego przykładem fakt, iż przy badaniu akcji pomocy sąsiedzkiej w gromadzie Przewodowice posunięto się do stwierdzenia niedbałej obróbki ziemi, a w resztówce w Kępinie w toku kontroli Gminna Rada Narodowa w Wałowicach uważała za słuszne na 4 posiedzeniach sprawozdawczych z udziałem społeczeństwa złożyć sprawozdanie z osiągnięć kontroli.

Poza innymi rezultatami, związanymi z poszczególnymi kontrolami, na dobro tejsze Komisji Kontroli można zapisać to, iż zabezpieczono obiekty zabytkowe w postaci parków z zagranicznymi drzewami w resztówkach w Wilkowicach, Kępinie i Konopnicy, które uratowano przed dewastacją, zabezpieczono budynki gospodarcze w resztówce Zglinna Duża, uzdrowiono stosunki na odcinku personalnym w tamtejszej Spółdzielni Samopomocy Chłopskiej.

O tym, iż kontrola społeczna wyszła z powijaków i toruje sobie drogę w wynalezieniu metod pracy, świadczą interesujące szczegóły z działalności Powiatowej Rady Narodowej we Włoszczowie, woj. kieleckie (Przewodniczący P. R. N. — W. Kwas).

Dla 7-osobowej Komisji Kontroli, działającej w zespołach od 2 do 4 osób zaplanowano 61 kontroli. Liczba kontroli faktycznie przeprowadzonych powiększona o kontrole doraźne wyniosła 81. Komisja Kontroli pracowała ofiarnie, skoro zużyto na wykonanie tego planu 146 dni pracy. Do kontroli w terenie angażowano dodatkowo członków Gminnych Komisji Kontroli, a także w charakterze obserwatorów młodzież zorganizowaną w Z. M. P., którzy jako „przyszli radni“ już obecnie zająwszy się w pracy społecznej.

Dzięki rzetelnej pracy Komisji Kontroli udało się ustalić, iż Gminna Spółdzielnia Samopomocy Chłopskiej w Koniecznie, gm. Włoszczowa, przechowuje towary z akcji „Przemysł dla wsi“ w prywatnym mieszkaniu sklepowego, przy czym zapas towarów nie zgadza się ze spisem, oraz iż traktory ośrodka maszynowego Gminnej Spółdzielni Samopomocy Chłopskiej w Bichniowie, gm. Secemin, używane są do przewozu wódki.

Być może tamtejsza Komisja Kontroli nie zdobyła sobie dzięki swej solidnej i ofiarnej pracy uznania u kierowników tych spółdzielni, ale z pewnością cieszy się zasłużonym autorytetem wśród miejscowej ludności za sprawność jej działania, a także należytą popularnością.

Nowością w pracach kontroli społecznej w 1948 r. było szersze, niż dotychczas akcentowanie momentów klasowych, które są szczególnie ważne właśnie na tym odcinku działalności rady narodowej. Kontrola społeczna zmierza m. in. do ustalenia, czy działalność władz jest zgodna z wytycznymi polityki rządowej. Skoro zaś polityka rządowa w państwie ludowym ma jasno sprecyzowane klasowe cele, ważną jest rzeczą, by i kontrola społeczna była nastawiona na to, czy potrzeby klasy robotniczej w mieście, czy potrzeby chłopów małopolskich i średniorolnych we wsi, są w należytej mierze uwzględnione, czy władze państwowe i samorządowe są dostatecznie czujne wobec zapędów klas posiadających i wyzyskujących.

Choć w tej dziedzinie szczególnie dużo jest braków, to jednak można przytoczyć i pewne osiągnięcia.

Gminna Rada Narodowa w Bodzanowie, pow. Płocki, (Przewodniczący G. R. N. — A. Tomkański) w pracy swej czuwała nad prawidłową działalnością administracji publicznej, ale przestrzegała także, by w działalności samorządu i wszelkich instytucji w terenie gminy przestrzegana była zasada czujności klasowej. Sprzyjała temu okoliczność, iż Komisja Kontroli nie ograniczała się do składania sprawozdań Prezydium Gminnej Rady Narodowej, lecz o swej działalności i wynikach pracy informowała plenum. Komisja Kontroli była szczególnie czujna na przejawy kumoterstwa przy wymiarze i stosowaniu zniżek w podatku gruntowym w odniesieniu do bogaczy wiejskich, w wyniku czego Zarząd Gminny w licznych przypadkach był zmuszony cofnąć przyznane bez uzasadnienia ulgi.

Podobnie Gminna Rada Narodowa w Lubochni, pow. Rawa Mazowiecka (Przewodniczący G. R. N. — I. Raczkowski) skierowała kontrolę na właściwe tory. Rada ta ma należyty skład społeczny. W skład Komisji Kontroli wchodzi: małopolski chłop, robotnik leśny i kowal. Właściwy skład spowodował, iż Komisja Kontroli miała słusze nastawienie klasowe.

Czuwając nad tym, by wieś była we właściwym czasie zaopatrzona w towary przemysłowe poprzez Spółdzielnię Samopomocy Chłopskiej, Komisja Kontroli z troszczyła się, by w pierwszym rzędzie byli zaopatrywani chłopci małopolski i średniorolni.

Przez 12 dni Komisja Kontroli badała akcję pomocy sąsiedzkiej, pilnując, by wynagrodzenie za pomoc nie przekraczało ustalonych norm. W objazdach tych w terenie w 11 gromadach stwierdzono, iż 20% chłopów rzekło się pomocy sąsiedzkiej. Wyjaśniono, iż uczynili to na skutek nieświadomości co do zasad pomocy sąsiedzkiej, którą bogacze wiejscy starają się depopularyzować. W wyniku interwencji Komisji Kontroli plan pomocy sąsiedzkiej został całkowicie wykonany. Komisja ta w trosce o dobro ludności pracującej posunęła się do badania stosunku pracowników gminy do interesantów, kontrolując m. in. punktualność stawiania się do pracy. Po stwierdzeniu częstej nieusprawiedliwionej nieobecności wójta w biurze i oczekiwaniu interesantów, plenum rady dało wójtowi ostrzeżenie, a następnie wobec bezskuteczności ostrzeżenia spowodowało, iż wójt rzekł się stanowiska i wybrano nowego.

Jeśli w ostatnich czasach wzrósł poziom pracy rad narodowych, to m. in. zaważyła tu okoliczność, iż coraz większe zrozumienie znajduje w radach myśl o konieczności planowej pracy.

Rady narodowe, będąc m. in. organami planowania działalności publicznej w terenie, same muszą swą pracę oprzeć na z góry przemyślanym planie, który wytycza kierunek działalności, stawia przed radami perspektywę, mobilizuje rady do wykonania planu, stwarza dyscyplinę w pracy, pozwala na krytyczną ocenę pracy i w naszych warunkach jest nieodzownym elementem wszelkiej prawidłowej działalności.

Pocieszającym objawem jest to, iż znaczna większość rad, które uczestniczyły w konkursie, ma plany pracy i należyte ocenienie planu.

Gminna Rada Narodowa w Gromniku, pow. Tarnów (Przewodniczący G. R. N. — W. Smulski) słusznie stwierdza w swym sprawozdaniu, iż „proste doświadczenia wskazują na to, jak wielkie znaczenie w działalności publicznej ma racjonalnie pojęte zagadnienie planowania“.

Plan pracy sporządzony przez Komisję Kontroli w Gromniku został uchwalony przez Prezydium Rady, a następnie był zatwierdzony na plenarnym posiedzeniu. Plan obejmował 4 kontrole działalności organu wykonawczego, dotyczące gospodarki finansowo-budżetowej, kontrolę zużycia szarwarku, wymiaru i poboru podatków, kontrolę każdej gromady w ciągu roku, miesięczne kontrole zakładów hodowlanych i przemysłowych, 3 kontrole instytucji państwowych, 5 kontroli stowarzyszeń i instytucji opieki społecznej.

Plan był konkretny, wskazywał, pod jakim kątem widzenia i co należy kontrolować. Roczny plan podzielono na kwartalne, a kwartalne na miesięczne.

Przy układaniu planu, który w świetle wykonania okazał się realny, kierowano się aktualnością zagadnień. Np. kontrolę działalności sołtysów w gromadach realizowano w II i III kwartale, tj. w okresie największego nasilenia prac, by z kontrolą administracyjną sołtysa połączyć kontrolę rzeczową robót w trakcie ich wykonania.

Tak więc ta biedna podgórska gmina wiejska dała przykład dobrej pracy kontroli, która miała pozytywny charakter wychowawczy, a gdy zaszła potrzeba, była dostatecznie ostra w wyciąganiu wniosków na tle spostrzeżeń kontrolnych. Rezultaty pracy: usunięto poważne braki w dziedzinie oświaty, rozbudowano szkoły podstawowe, usprawniono działalność Straży Pożarnych, uaktywniono Komitety Elektryfikacyjne w gromadach.

Gminna Rada Narodowa w Gromniku umiała ponadto należycie wykorzystywać niedocenioną na ogół przez gminne rady narodowe instytucje instruktora Komisji Kontroli Społecznej, który w toku codziennej współpracy w Komisję Kontroli wskazywał drogę do usprawnienia pracy.

Innym charakterystycznym przykładem doceniania roli planu jest praca Powiatowej Rady Narodowej w Busku. (Przewodniczący P. R. N. — J. Gromiec).

Zaplanowano 68 kontroli, które wykonano; ponadto przeprowadzono 33 kontrole doraźne, bądź zleczone przez czynniki nadrzędne.

Plusem w działalności kontrolnej jest uzgodnienie planu z czynnikiem kontroli resortowej.

Zdarza się nader często, iż komisja kontroli przy radzie narodowej stopnia wyższego nie interesuje się pracami komisji przy radach stopnia niższego.

Ustrzegła się tego dość powszechnego błędu Komisja Kontroli przy P. R. N. w Busku, która sprawowała nadzór nad pracami gminnych komisji kontroli, w wyniku czego na terenie 14 gmin pow. buskiego, przeprowadzono w 1948 r. 418 kontroli.

Kontrola obejmowała szeroki wachlarz zagadnień od stwierdzenia niszczenia węgla z powodu nienależytego i zbyt długiego magazynowania w Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w Busku poprzez badanie jakości mąki pszennej, reglamentowanej w oddz. „Społem“ w Busku, kontrolę przestrzegania dni bezmięsnych w 5 restauracjach — aż do badania „drobiazgów“, dotyczących poszczególnych obywateli, jak nieumieszczenie chorego w szpitalu przez Zarząd Gminny Szaniec.

Obok przytoczonych wyżej przykładów, świadczących o niewątpliwych osiągnięciach rad na odcinku kontroli społecznej, można i należy przytoczyć na tle spostrzeżeń konkursowych szereg niedociągnięć.

Pełnie anemiczną działalność przejawiała w 1948 r. Miejska Rada Narodowa w Mordach, która nie zdołała przez cały rok dokonać nawet 10 kontroli.

Wniosek Komisji Kontroli, iż jest rzeczą pożądaną, by wszystkie podlegające kontroli instytucje zawiadały Komisję o dniu zebrań zarządów instytucji podlegających kontroli, jest nietrafny. Choć nie stoi na przeszkodzie, by M. R. N. w Mordach była informowana o posiedzeniach odnośnych „zarządów“, oczywiście nie tędy droga prowadzi do ożywienia kontroli społecznej.

Właściwa droga — to nieustanna troska o polepszenie warunków bytowania ludności pracującej, o usprawnienie pracy komórek administracji rządowej i samorządowej. Nie poprzez udział w posiedzeniach „zarządów“, lecz przez wnikliwe wsłuchiwanie się w głos społeczeństwa dowiaduje się rada narodowa o bólach społecznych.

Niska była praca Gminnej Rady Narodowej w Sarnakach, pow. Siedlce, która w 3-osobowym składzie dokonała w ciągu roku zaledwie 7 kontroli.

Można wysunąć poważne wątpliwości w odniesieniu do twierdzenia zawartego w sprawozdaniu, iż „Komisja Kontroli całkowicie spełnia powierzone jej zadania i przyczynia się do regulowania życia gospodarczego“. Podobnie trudno przyznać słuszność wywodom Prezydium G. R. N. w Sarnakach, iż niskie stawki diet powodują, że do pracy „brak jest wykwalifikowanych sił“.

Gminna Rada Narodowa w Ogrodzieńcu, pow. Olkusz, wykazała wprawdzie dobrą wolę w pracy ale działalność jej uznać należy za słabą. Wydaje się, iż wpłynął na to m. in. niewłaściwy skład 5-osobowej Komisji Kontroli: 2 pracownicy umysłowi, 2 rzemieślnicy i 1 robotnik. Pominięcie chłopów w Komisji Kontroli w wiejskiej gminie zapewne sprawiło, iż w pracy Komisji, jak wynika ze sprawozdania, całkowicie pominięto sprawę wymiaru i poboru podatku gruntowego.

II. GOSPODARKA DROGOWA GMINY W 1948 R.

Omówienie osiągnięć konkursu w tej dziedzinie było przedmiotem artykułu Dyr. Gajkovicza, umieszczonego w Nr. 14 „Rady Narodowej“ (str. 28 — 31).

W niniejszym artykule pragnę wskazać tylko okoliczność, jak i na tym ściśle gospodarczym odcinku pracy samorządowej przełamuje się należyte społeczne podejście do pracy.

Wspomniana już Gminna Rada Narodowa w Wałowicach, która otrzymała za działalność na polu kontroli społecznej i gospodarki drogowej nagrodę w wysokości pół miliona złotych na wykonanie podstawowych celów gminy, osiągnęła swe wysoce dodatnie rezultaty drogą zaktywizowania zespołu członków rady narodowej, drogą ożywienia jej Komisji, drogą stałego uświadamiania społeczeństwa.

Przeprowadzona na miejscu inspekcja wskazuje na to, iż przy mało sprzyjających nawet warunkach naturalnych są możliwości rozbudzenia inicjatywy społecznej.

Historia budowy dróg w gm. Wałowice jest małą epopeją, jeśli wziąć pod uwagę, iż kamienia w terenie nie ma, że trzeba go podwozić, że w gminie przeważa ludność biedniejsza, a ziemia jest mało urodzajna.

Nie szczędził pracy Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej w Wałowicach i inni jej członkowie, gdy mieszkańcy gminy Zagórze pod wpływem trudności wynikłych przy budowie drogi zaczęli się załamywać. Udało się wspólnymi siłami te nastroje przełamać i uświadomieni o roli dróg mieszkańcy Zagórze poza wymiarem szarwarku dobrowolnie wykonali 180 dniówek pieszych na drodze w Zagórze.

Ogólne wyniki gminy Wałowice w 1948 r.: budowa dróg — 1050 mb., remont dróg — 11943 mb. przy zużyciu 8490 dniówek pieszych, stanowiących równowartość 2.292.300 zł. oraz 970.468 zł. gotówki.

Gminna Rada Narodowa w Zahajkach, pow. Radzyń (Przewodniczący G. R. N. — P. Sadłowski) podała do wiadomości ogółu plan szarwarku na zebraniach gromadzkich, na których przedstawiciele G. R. N., partii politycznych i organizacji społecznych przeprowadzali pracę uświadamiającą. Dzięki temu gotówkę wydano tylko na zakup kamienia i robociznę fachową, resztę pokryto szarwarkiem.

Gminna Rada Narodowa w Krzyżanówku, pow. Kutno (Przewodniczący G. R. N. — J. Karpiak) i Miejska Rada Narodowa w Skarszewach, pow. Kościerzyna (Przewodniczący M. R. N. — F. Grochocki) wskazują w sprawozdaniach na to, iż do przekroczenia planu przyczyniło się zastosowanie współzawodnictwa młodzieży szkolnej, która współdziałała przy zadrzewianiu dróg.

Gminna Rada Narodowa w Borzęcinie, pow. Brzesko (Przewodniczący G. R. N. — W. Wieczorek) uchwaliła preliminarz świadczeń w naturze na budowę dróg na 2.500.000 zł. przy sumie gotówkowej w dziale V — zł. 380.000.

Na dodatkową dotację z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego w sumie 2 miliony zł. przeznaczoną na połączenie dróg gminnych z drogami o twardej nawierzchni, mieszkańcy we właściwy sposób odpowiedzili dodatkowym wkładem pracy, w wyniku czego wykonano dniówek pieszych 3184, dniówek zaprzęgowych 3037, łącznej wartości 4.599.600 zł.

Gminna Rada Narodowa w Wierzchosławicach, pow. Tarnów (Przewodniczący G. R. N. — A. Jonak) zapewniła wykonanie planu robót drogowych opartego w olbrzymim procencie na szarwarku przez zastosowanie właściwych norm akordowych, zapobiegających ewentualnemu kumoterstwu między zobowiązanym do świadczeń i sołtysem, przez dodatkowe nadzorowanie biegu robót przez członków G. R. N.

Gminna Rada Narodowa w Skrzanach, pow. Gostynin (Przewodniczący G. R. N. — H. Gaconiova) umiała przełamać istniejące w terenie głośy i niewiarę w wykonanie planu dzięki pracy członków Gminnej Rady Narodowej i Zarządu Gminnego. Skutek: wykonanie planu w 102%, t. zn. wykonanie nowej „żwirówki“ 13250 mtr. i naprawienie nawierzchni twardej 1500 mtr., w wyniku czego „gmina Skrzany w dniu dzisiejszym nie ma dróg błotnistych, piaszczystych, co było przed rokiem 1939, kiedy chłop biedny, jadąc w lichego konia, sam musiał mu pomagać, by tę ćwiartkę zboża zawieźć spekulantowi“.

Gminna Rada Narodowa w Pleśnej, pow. Tarnów (Przewodniczący G. R. N. — B. Hereśniak) potraktowała plan pracy w dziedzinie dróg na 1948 r. dość szeroko.

Wchodziły tu w grę: a) pomoc przy budowie dróg powiatowych, b) remont dróg gminnych, c) odbudowa i remont mostów oraz przepustów zniszczonych podczas wojny.

Jeśli chodzi o pomoc przy budowie dróg powiatowych, zadanie polegało na wywózce ze stacji kolejowej Łowczówek-Pleśna do odległego o 6 km. Lichwina 450 m³ kamienia do budowy drogi powiatowej Tarnów — Nowy Sącz.

Posiadacze koni dla dotarcia do stacji kolejowej musieli przejechać kilka lub kilkanaście kilometrów, by

stamtąd po załadowaniu kamieniami fur udać się do Lichwina po drodze prowadzącej ku górze.

Dla przyzwyczajenia zniechęcenia powstałego wśród chłopów przy wykonywaniu tak trudnego zadania Gminna Rada Narodowa urządzała kilkakrotnie zebrania na wszystkich gromadach celem nakłonienia chłopów do kontynuowania wywózki.

Rezultat: zadanie wykonano w 100%.

Jeśli chodzi o remont dróg gminnych ustalono, iż do prowadzenia dróg gminnych do odpowiedniego stanu wymaga niewielkich nakładów pracy i gotówki. W istocie, ulewne deszcze latem 1948 r. spowodowały powódź, która zniszczyła nawierzchnię dróg, zerwała mosty i przepusty, a jedną z dróg długości 2 km. zamieniła na koryta rzeczne Dunajca.

Zarząd Gminny i Gminna Rada Narodowa przystąpiły niezwłocznie do pracy. W ciągu kilku tygodni szkody, naprawiono przy użyciu 3000 dniówek pieszych. Odbudowano 5 mniejszych mostów i 27 przepustów całkowicie zniszczonych, a 4 mosty naprawiono. 6 dróg gminnych o łącznej długości 19 km. naprawiono, nawieziono szutrem, ofosowano.

Poważną trudnością dla gminy była odbudowa mostu na rzece Białej o długości 80 metrów. Bez prymitywnego choćby sprzętu wzięto się do roboty wykonania wykopu pod pierwszy filar. Gdy powódź zniszczyła pracę, niezwłocznie wznowiono ją. Pracę dwóch ręcznych pomp uzupełniono przez stworzenie dwóch „łańcuszków“ ludzi z wiadrami, którzy pomagali przy wylewaniu wody.

Dzięki temu niezwykle uporowi w pracy wykonano i to zadanie.

Przykłady te możnaby mnożyć, pouczają one w sposób dobitny o możliwościach ożywienia rad narodowych, możliwościach, które sprawiają, iż niewielkie gotówkowe pozycje można często dwoić, czy troić, dla większego osiągnięcia.

Szereg gminnych rad narodowych osiąga lepsze rezultaty w dziedzinie prac drogowych w ten sposób, iż poza gminnymi komisjami drogowymi powołuje w każdej gromadzie gromadzkie komisje drogowe, co ożywia działalność i rozszerza zakres zainteresowania zagadnieniem dróg na cały teren.

Szereg gmin i powiatowych związków samorządowych uznało Kongres Jedności za dodatkowy bodziec do wykonania planu w dziedzinie dróg. W szczególności w pow. Rawsko-Mazowieckim uczczono Kongres dodatkowymi robotami przez zacieśnienie współpracy robotników drogowych z chłopami małą i średniorolnymi.

III. FUNKCJONOWANIE SKRZYNKI ZAŻALEŃ I WNIOSKÓW

Jest rzeczą znamienną, iż jeśli na odcinku kontroli społecznej i dróg liczne rady narodowe mogą poszczycić się sukcesami, niekiedy wprost imponującymi, to na odcinku funkcjonowania skrzynki zażaleń i wniosków aktywność rad jest minimalna. Sąd Konkursowy nie znalazł podstaw, by choćby jedną ze stosunkowo niewielkiej liczby nadesłanych 21 prac uznać za nadającą się do wyróżnienia, co dla rad narodowych winno być sygnałem, jak dalece ten odcinek ich pracy jest zaniedbany. Wystarczy stwierdzić, iż są skrzynki zażaleń, do których w 1948 r. nie wrzucono ani jednego zażalenia czy wniosku.

Podjęmowane przez niektóre rady narodowe próby uzasadnienia małej aktywności „skrzynek zażaleń

„wniosków“ dużym procentem analfabetów, przedkładaniem żalów i próśb bezpośrednio poszczególnym radnym zamieszkałym w osiedlach, względnie na ręce przewodniczącego rady narodowej, nie wydają się przekonywujące.

Przyczyny szukać należy oczywiście głębiej.

Gdyby rady narodowe z ostrożnością podeszły do walki z biurokratycznymi przejawami, do walki z przejawami wrogiej działalności, uprawianej przez klasy posiadające i pasożytnicze, gdyby obywatel dojrzał w radach narodowych obrońcę przeciw panującym tu i ówdzie stosunkom protekcyjnym, posypałyby się zażalenia i wnioski. Jesliby nawet nie wszystkie zażalenia czy wnioski nadawały się do pozytywnego załatwienia, jesliby nawet okazało się, że wiele z nich jest pozbawionych podstaw, a niektóre nierealne, to i wówczas „skrzynka zażaleń i wniosków“ stałaby się cennym elementem w pracy rad narodowych, cennym i dla obywatela i dla samej rady narodowej.

Konkurs przyniósł interesujący materiał pochodzący ze szczególnie ważnych ogniów, bo dołowych rad narodowych. Prace konkursowe będą dla Kancelarii Rady Państwa wartościowym materiałem w kierownictwie pracami rad narodowych, w szczególności przy opracowywaniu szeregu zasadniczych instrukcji i regulaminów przeznaczonych dla rad narodowych.

ZYGMUNT PAWLAK

Na marginesie nowego układu budżetów samorządowych

Kancelaria Rady Państwa w porozumieniu z zainteresowanymi ministerstwami opracowała i wydała drukiem instrukcję w sprawie układania budżetów związków samorządowych na rok 1950 oraz jednolity formularz budżetowy dla wszystkich związków. Opracowane w myśl instrukcji i zgodne z jednolitym formularzem budżety samorządowe na r. 1950 będą miały całkowicie inny układ, niż dotychczas. W związku z tym wydaje się rzeczą celową omówienie w krótkich zarysach dokonanych zmian w sposobie układania budżetów oraz motywów, jakimi kierowano się przy wprowadzeniu tych zmian. Jakkolwiek przebudowie uległy również budżety ośrodków zdrowia, zakładów leczniczych i opiekuńczych oraz budżety przedsiębiorstw komunalnych, to jednak ograniczymy się na razie do scharakteryzowania wyłącznie nowego układu budżetów administracyjnych.

1. Budżet administracyjny dzieli się według nowych zasad budżetowania na budżet zwyczajny i inwestycyjny, podczas gdy dotychczas wydatki i dochody w ramach budżetu administracyjnego dzieliły się na zwyczajne i nadzwyczajne, przyczem każda z tych dwóch grup wydatków i dochodów nie musiała się osobno równoważyć i zasada równowagi odnosiła się tylko do całego budżetu administracyjnego. Na czym polega ta różnica? Najlepiej da się to uwypuklić na przykładzie. Przypuśćmy, że zapreliminowano: w wydatkach zwyczajnych 500, w dochodach zwyczajnych 600, w wydatkach inwestycyjnych (nadzwyczajnych) 300 i w dochodach inwestycyjnych (nadzwyczajnych) 200.

Właściwe zwierzchnie wojewódzkie i powiatowe rady narodowe powinny także zainteresować się materiałami konkursowymi, by dobrymi i cennymi doświadczeniami jednego rad zainteresowały się inne rady.

Doświadczenia szeregu rad narodowych napawają optymizmem co do przyszłości i perspektyw, które stoją przed radami narodowymi w naszym ludowym Państwie.

Z setek stron prac konkursowych, zawierających niekiedy nieporadne czy naiwne sformułowania, przebija niewątpliwa prawda o wielkich możliwościach, tkwiących w radach narodowych.

Jest rzeczą jasną, iż już w obecnych naszych warunkach przy uwzględnieniu niemałych jeszcze obiektywnych trudności są wszelkie realne możliwości, by niejedno zagadnienie ulepszyć, niejedno zło społeczne usunąć, niejedną rzecz usprawnić, podjąć niejedno pociągnięcie na odcinku podniesienia gospodarczego czy kulturalnego terenu.

Mogą już obecnie setki czy tysiące gminnych rad narodowych uczynić to, na co stać było Gminne Rady Narodowe w Wałowicach czy Pleśnej.

Mogą już obecnie dziesiątki czy setki powiatowych rad narodowych przedsięwziąć i wykonać zadania, do których zdolne były Powiatowe Rady Narodowe we Włoszczowie czy Rawie Mazowieckiej.

Mogą to uczynić, gdy należycie uprzytomnią sobie swe zadania jak najlepszego służenia masom pracującym miast i wsi.

Sumy te w dotychczasowym układzie budżetu byłyby zestawione w sposób następujący:

BUDŻET ADMINISTRACYJNY

Wydatki zwyczajne	500	Dochody zwyczajne	600
„ nadzwyczajne	300	„ nadzwyczajne	200
	ogółem 800		ogółem 800

Według nowego układu obraz będzie następujący:

BUDŻET ZWYCZAJNY

Wydatki zwyczajne	500	Dochody zwyczajne	600
Przelew nadwyżki do budżetu inwestycyjnego	100		600
	600		

BUDŻET INWESTYCYJNY

Wydatki inwestycyjne	300	Dochody inwestycyjne	200
	300	Środki własne: nadwyżka budżetu zwyczajnego	100
			300

W ten sposób osiąga się: a) jasne i bezpośrednie uwidocznienie równowagi każdego z tych budżetów, b) wyraźne rozgraniczenie i pełny obraz gospodarki zwyczaj-

nej i inwestycyjnej. Zasada przejrzystości budżetu i gospodarki została dzięki temu b. wzmocniona.

2. Jednakowy dla wszystkich związków samorządowych schemat budżetowy z jednakowymi nazwami nie tylko działów, jak to było dotychczas, lecz również rozdziałów oraz z treścią paragrafów a nawet wielu pozycji, posiada duże znaczenie praktyczne, ponieważ:

a) ogromnie ułatwia opracowanie budżetu, usuwając trudności przy kwalifikowaniu wydatków i dochodów do poszczególnych rozdziałów i paragrafów, a w większości wypadków i do pozycji.

b) na ogół ściśle precyzuje przeznaczenie wydatków i przesądza ich celowość, dzięki czemu będzie możliwe zapobieżenie dowolnemu wstawianiu do budżetu wydatków o mglistym przeznaczeniu,

c) ułatwi władzom nadzorczym analizę budżetów przy ich zatwierdzaniu oraz kontrolę gospodarki,

d) ułatwia porównywalność budżetów i gospodarki wszystkich związków samorządowych nawet w szczegółach,

e) daje jednakowo zgrupowany materiał statystyczny na podstawie budżetów i sprawozdań z ich wykonania.

Okoliczność, że dla gmin wiejskich i małych miast został wydany jednakowy, lecz skrócony formularz budżetowy, nie narusza jednolitości budżetów, gdyż skrócony formularz jest tylko wykrojem z jednolitego pełnego formularza budżetowego, eliminującym te części pełnego budżetu, które w małych związkach samorządowych nie znajdują zastosowania.

3. Podział budżetu po stronie wydatków i dochodów oparto na systemie dziesiętnym, przy czym te grupy wydatków, które powtarzają się w wielu miejscach budżetu, a w tych grupach — poszczególne wydatki (paragrafy i pozycje) zostały oznaczone jednakowymi symbolami cyfrowymi (patrz str. 9, 10 instrukcji budżetowej). Chodziło w tym wypadku o ułatwienie znalezienia odnośnych wydatków w budżetach, o możność łatwego ich zestawienia dla celów porównawczych i statystycznych. Poza

tym symbolika cyfrowa dziesiętna upraszcza manipulacje kasowo-rachunkowe, np. zamiast wypisywania w asygnatach kasowych lub notach memoriałowych znaków, oznaczających dział, paragrafy i pozycje budżetu, wystarczy zamieścić tylko jeden symbol budżetowy, wskazujący konto budżetowe na które należy zarachować dany wydatek lub dochód.

4. W nowym układzie budżetowym wszystkie wydatki osobowe (z nielicznymi szczególnymi wyjątkami) muszą być w budżecie ujawnione — wbrew dotychczasowej praktyce zamieszczania wynagrodzeń niektórych pracowników w wydatkach rzeczowych. Wymaga tego kontrola płac i wydatków pochodnych (świadczenia w naturze na rzecz personelu, ubezpieczenia społeczne, akcja socjalna, wczasy, stołówka).

5. W instrukcji budżetowej położono duży nacisk na objaśnienia do budżetu. Mają one być zawarte w załączniku do budżetu i ogólnie mówiąc — przekonywać, że dane wydatki w zapreliminowanej wysokości są konieczne, a dochody zostały ustalone w sposób możliwie realny. Objasnienia poza tym mają jeszcze znaczenie zasadnicze, które w dotychczasowej praktyce budżetowej nie odgrywało roli; są one dla organów wykonawczych **wiążące** we wszystkich tych przypadkach, gdzie określa się w nich bliższe przeznaczenie kredytów budżetowych na tzw. wydatki celowe. Jeśli więc np. w objaśnieniach podano, że ma być wyremontowany dany odcinek drogi publicznej, to organ wykonawczy nie może samowolnie zarządzić wyremontowania innego odcinka drogi. Sens takiego postawienia sprawy polega na tym, że wola rady narodowej, sprecyzowana w objaśnieniach do budżetu, powinna być respektowana, a jeśli zaistniały jakieś przeszkody, to rada narodowa winna się do nich ustosunkować.

Oto ważniejsze zmiany i przewodnie myśli, charakteryzujące nowy układ budżetów i ich celowość, podane w dużych skrótach. Wskazują one na celowość dokonanych zmian w formalnym ujęciu gospodarki związków samorządowych.

Prace remontowe na Śląsku rozpoczęto

Akcja poprawy komunalnych warunków bytu klasy robotniczej, której pierwszy etap w 1948 r. wywołał żywy oddźwięk i współpracę społeczeństwa — jest szczególnie ważna na Śląsku. W tym największym skupisku ludności pracującej, robotników fabryk, hut i kopalń — warunki mieszkaniowe noszą wszelkie cechy kapitalistycznej gospodarki: prowizorycznie i bez wygód budowane małe domki lub baraki i wielkie bloki, pozabawione najelementarniejszych urządzeń sanitarnych. Osiedla takie mieszczą się na peryferiach miast — nieoświetlonych, bez doprowadzonych połączeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Toteż akcja „R” finansowana jest z trzech źródeł: z Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej, z dotacji Rady Państwa (Samorządowy Fundusz Wyrównawczy) i z sum zaoszczędzonych przez poszczególne związki samorządowe.

Województwo śląskie otrzymało w roku bieżącym 675 milionów złotych z rozdziałem tej sumy na poszczególne powiaty, miasta i gminy. Istnieją jednak na obszarze województwa różnice zarówno w aktywności spo-

łeczego czynnika, jakim są komisje nadzwyczajne do poprawy bytu warunków komunalnych klasy robotniczej jak i w nasileniu robót.

Pierwszą przeszkodą w rozpoczęciu prac były biurokratyczne wędrowki „papierków”. I tak np. Urząd Woj. Śląski powiadomił wydział finansowy Zarządu Miejskiego w Katowicach pismem z 15.VII.1949 r. o przyznaniu dotacji na akcję „R” dla miasta Katowic. Wydział finansowy Z. M. powiadomił przewodniczącego Miejskiej Komisji Nadzwyczajnej dopiero pismem z dnia 27.VII.1949 r. — przy czym nie od rzeczy będzie dodać, że obie strony urzędują w tym samym gmachu.

Dla Sosnowca Min. Administracji Publicznej przydzieliło dnia 1.VIII.1949 papier i materiały smołowe, a dopiero w dniu 16.VIII.1949 C. H. Mat. Bud. w Katowicach powiadomiła Zarząd Miejski, że część tych materiałów jest do odebrania.

Zawiadomienie o otworzeniu zaliczek przez Oddział Banku Komunalnego w Katowicach nastąpiło w 9 dni po wysłaniu pisma Kancelarii Rady Państwa do Banku

Komunalnego w Warszawie. Dlatego też w Katowicach nie rozpoczęto jeszcze robót, przygotowano jednak szczegółowy plan i kosztorysy.

Komisje nadzwyczajne nie wszędzie kontrolują w terenie celowość i słuszność złożonych wniosków. Często przeznaczają domy do remontów, nie interesując się procentową ilością robotników zamieszkujących dom, ponadto nie wykorzystuje się inicjatywy mieszkańców, którzy wyrażają chęć przyczynienia się do naprawy w formie dobrowolnej pracy.

Pod względem rozpoczęcia robót Będzin i Sosnowiec wyprzedziły Katowice. Wprawdzie nie dla wszystkich obiektów przygotowano dokumentację techniczną, brak bowiem dostatecznych sił fachowych, ale Zarząd Miejski rozesłał pisma do przedsiębiorstw na terenie Sosnowca prosząc o pomoc ze strony zatrudnionego tam personelu technicznego. Sosnowiec jeszcze przed otrzymaniem zaliczki na przyznaną dotację rozpoczął roboty, które prowadzi się często sposobem gospodarczym, stosuje się szeroko materiały zastępcze, nie czeka się na dostawę wszystkich materiałów, a rozpoczyna remont z tym, co jest na składzie, pilnując dostaw dalszych materiałów. W tej chwili już zwieziono potrzebne elementy na miejsca planowanych robót drogowych, wykonano kanał długości 300 mtr. a wodociąg długości 450 mtr. Rozpoczęto remont 46 domów robotniczych, wytypowano do remontu 197. Największe trudności istnieją na odcinku zdobywania robocizny. Urząd Zatrudnienia nie jest w stanie dostarczyć zapotrzebowanej ilości sił roboczych — wobec czego Zarząd Miejski skierował pisma do wszystkich rad zakładowych, podkreślając ważność akcji i prosząc o „wypożyczenie“ fachowców zatrudnionych w danym zakładzie nie w swoim zawodzie.

Również w pow. będzińskim rozpoczęto pracę i zwieziono materiały; rozpoczęto budowę chodnika w gm. Łagisza i drogi do kolonii Boleradz.

W mieście Będzinie rozpoczęto układanie rurociągu na ul. Górniczej, budowę chodników na ul. Siemońskiej Wiejskiej i Kilińskiego. Z zaprojektowanych robót budowlanych w chwili obecnej jest na ukończeniu kapitalny remont dachów na 5-ciu budynkach, posmolorano 18 dachów, rozpoczęto kapitalny remont dachów w 21 budynkach.

Sosnowiec i Będzin, jak widać, rozpoczęły pracę, wykorzystując już posiadane materiały budowlane, stosując nieraz sposoby gospodarcze, wykorzystując źródła oszczędnościowe i próbując zmobilizować brakujące siły techniczne oraz fachowe z wszelkich możliwych źródeł.

Zasięg całej akcji poprawy warunków mieszkaniowych klasy robotniczej został jeszcze rozszerzony przez pożyczki budowlane. Mianowicie Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów na wniosek Centralnej Rady Związków Zawodowych zatwierdził podział 300 milionów zł. kredytów przeznaczonych uchwałą Rady Ministrów na dokończenie rozpoczętych budowli i remonty indywidualnych domów robotniczych. Pożyczki otrzymają w pierwszej kolejności przodownicy pracy, racjonalizatorzy, mistrzowie oszczędności. Pożyczki są bezprocentowe i podlegać będą spłacie w ciągu 10 lat w terminach miesięcznych.

Dla woj. śląskiego przeznaczono najwięcej, bo 125 mil. zł. głównie dla górnictwa węglowego.

Ludność robotnicza Śląska żyje pod znakiem akcji remontowej, co gwarantuje wysoki wkład pracy społecznej w wykańczaniu poszczególnych obiektów, a więc i zakończenie całej akcji w terminie tj. do dnia 31 grudnia 1949 r. Od szybkiego przystąpienia do robót, od usprawnienia i kontroli wykonania zależy powodzenie tej akcji, szczególnie ważnej dla robotniczego Śląska.

J. ŻAKIEWICZ

Częściowa reforma wymiaru sprawiedliwości a rady narodowe

W ciągu ostatnich kilku tygodni Sejm Ustawodawczy uchwalił kilka ustaw z zakresu organizacji władz wymiaru sprawiedliwości i trybu postępowania sądowego, ponadto Minister Sprawiedliwości wydał szereg rozporządzeń wykonawczych dotyczących tych samych spraw.

Całość tych ustaw i rozporządzeń wprowadza, chociaż częściową, lecz jednak bardzo doniosłą reformę wymiaru sprawiedliwości.

Reforma ta ma na celu:

1) przyspieszenie, uproszczenie i usprawnienie powszechnego wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych,

2) stworzenie lepszych możliwości ustawowych dla organów wymiaru sprawiedliwości, celem realizacji tych zadań, jakie na obecnym etapie zaostrej walki klasowej wyłaniają się w dziedzinie stosowania represji karnej przeciwko wszelkim zamachom na interesy społeczne, gospodarcze i polityczne naszego Państwa Ludowego,

3) demokratyzację procesu karnego przez zabezpieczenie udziału czynnika ludowego w wymiarze sprawiedliwości i zagwarantowanie praw obywatela w procesie sądowym.

Najbardziej doniosłe zmiany zostały wprowadzone do postępowania karnego. Zawarte one są w ustawie z dn. 27.IV.1949 r. o zmianie przepisów postępowania karnego (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 238).

Tekst jednolity kodeksu postępowania karnego został ogłoszony w obwieszczeniu Ministerstwa Sprawiedliwości z dn. 18 maja 1949 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 243).

Kodeks postępowania karnego jest fundamentalnym aktem ustawodawczym, regulującym cały mechanizm postępowania sądowego w sprawach karnych, stanowiącym prawną podstawą działalności sądu i prokuratury, poczynając od wstępnej fazy śledztwa, od pierwszych czynności ścigania, poprzez rozprawę sądową aż do wykonania wyroku. Od prawidłowości i sprawności

procedury sądowej, od jej kierunku i mechanizmu działania zależy skuteczność stosowanej przez organy wymiaru sprawiedliwości represji karnej, jako oręża w walce z wszelkimi zamachami na interesy społeczne, gospodarcze i polityczne naszego Państwa Ludowego lub na chronione przez prawo dobra obywateli. Procedura karna jest narzędziem w rękach organów wymiaru sprawiedliwości dla realizacji założeń, jakie Państwo nasze wyznacza na obecnym etapie budowania fundamentów socjalizmu, w obecnym okresie zaprzeczającej się walki klasowej — sądom i prokuratorze.

Zmiany ustawodawcze dotyczą więc poważnej dziedziny działalności naszego aparatu państwowego i posiadają doniosłe znaczenie z punktu widzenia konieczności zaostrzenia naszej walki z przestępczością w ogóle i ze szczególnie groźnymi przejawami przestępczości w szczególności.

Przechodząc do bardziej szczegółowego omówienia wprowadzonych zmian do postępowania karnego należy odróżnić następujące ich najważniejsze grupy:

- 1) przepisy dotyczące zmian we właściwości sądów,
- 2) ujednoczenie trybu przygotowawczego postępowania,
- 3) zniesienie apelacji i kasacji, a wprowadzenie jako środka odwoławczego rewizji,
- 4) rozszerzenie czynnika obywatelskiego w orzecznictwie.

Co do nowego podziału kompetencji rzeczowej, przede wszystkim należy stwierdzić, że sprawy karne, najważniejsze z punktu widzenia interesów gospodarczych, społecznych i politycznych Państwa, należą w pierwszej instancji do właściwości sądów apelacyjnych. Sąd Apelacyjny będzie rozpatrywał sprawy: 1) o aspekcie politycznym, 2) gospodarcze większego kalibru (jeżeli interes gospodarzy Polski Ludowej został narażony na znaczną szkodę), 3) o zbrodni faszystowskie oraz 4) o inne ciężkie przestępstwa, które w konkretnych warunkach winny być uznane za szczególnie groźne i akt oskarżenia co do ich popełnienia prokurator wniesie do sądu apelacyjnego, 5) wszczęte w trybie postępowania doraźnego.

Skoncentrowanie wszystkich spraw wymagających szczególnej troski i mających doniosłą wagę w sądach apelacyjnych, ułatwi wykonanie przez powszechny wymiar sprawiedliwości jego zadań na odcinku, który na danym etapie jest najważniejszy. W wykonaniu wymienionych przepisów będą powołane przy każdym sądzie apelacyjnym i prokuratorze apelacyjnej wydziały dla spraw najważniejszych rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji.

Zmiana ta podyktowana żywotnymi interesami naszego Państwa na odcinku walki z przestępczością umacnia zarazem prawa obywatela w procesie karnym, gdyż sprawy najważniejsze, gardłowe, będą rozpoznawane przez sąd wyższego rzędu, dający lepsze gwarancje słusznego i sprawiedliwego rozstrzygnięcia tych spraw.

Właściwość sądów grodzkich pozostanie bez istotnych zmian. Dla spraw nieobjętych właściwością sądów apelacyjnych i grodzkich, kompetentny będzie sąd okręgowy.

Zmiany dotyczące trybu postępowania przygotowawczego polegają na tym, że zamiast dotychczas obowiązujących dwóch form takiego postępowania: dochodzenia i śledztwa, wprowadza się jednolitą formę — śledztwo, które koncentruje się w rękach prokuratora, sprawującego nadzór nad całym postępowaniem przygotowawczym. Zniesiona zostaje instytucja sądzów śledczych. Śledztwo prowadzi prokurator sam, lub przez Milicję Obywatelską. Śledztwo mogą także prowadzić pod nadzorem prokuratora, oficerowie śledczy bezpieczeństwa publicznego w sprawach należących do właściwości sądu okręgowego i apelacyjnego. Mogą oni także, po zatwierdzeniu przez prokuratora sporządzać akty oskarżenia (art. 257, §2) oraz uchylać i łagodzić środki zapobiegawcze.

Wzmocniona zostaje pozycja prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, gdyż na podstawie projektowanych przepisów będzie on miał prawo stosować środki zapobiegawcze — areszt, kaucję, dozór Milicji. Prokurator może także umorzyć śledztwo w sprawach, w których szkodliwość społeczna czynu jest znikoma, aczkolwiek formalnie można w czynnie podejrzanego dopatrzeć się znamion przestępstwa.

Prokuratura jest organem jednolitym, działającym na zasadzie hierarchii służbowej; skoncentrowanie całego aparatu śledczego w rękach prokuratury zwiększa możliwości sprawowania ogólnego kierownictwa i wytyczenia słusznej linii postępowania na odcinku walki z przestępczością.

Bardzo doniosłe są przepisy dotyczące środków odwoławczych od wyroków I instancji. Apelacja i kasacja zostały zniesione. Nowe przepisy postępowania kodeksu karnego skracają tok instancji z trzech do dwóch. Zamiast dotychczasowych dwóch szczebli odwoławczych — wprowadza się jako jedyny środek odwoławczy — rewizję, zawierającą w sobie te elementy apelacji i kasacji, które sprzyjają słusznemu wymiarowi sprawiedliwości.

Rewizja ma tyle wspólnego z dawną apelacją, że sąd odwoławczy nie tylko kontroluje wyrok pod względem prawnym, ale i pod względem faktycznym — odnośnie prawidłowości oceny dowodów przez sąd I instancji, zgodności wyroku zarówno z faktycznym stanem rzeczy jak i zasadami represji karnej odpowiadającej interesom naszego Państwa Ludowego.

Rewizja ma tę wspólną cechę z trybem kasacyjnym, że sąd rewizyjny uchylając wyrok I instancji z powodu wadliwego ustalenia stanu faktycznego nie wyłącza sam nowego wyroku, lecz kieruje sprawę do sądu niższej instancji dla ponownego przeprowadzenia postępowania. Wydawanie ponownego wyroku jak to ma miejsce w apelacji przez sąd odwoławczy, który nie widzi żywych ludzi w procesie, a sądzi jedynie na podstawie akt, papierów, byłoby zastosowaniem biurokratycznych metod dla oceny i kwalifikacji czynów żywych ludzi.

Według dotychczas obowiązujących przepisów, w razie wydania oczywiście niesłusznego i niesprawiedliwego wyroku, po jego uprawomocnieniu się nie ma już żadnego sposobu naprawienia tego stanu rzeczy. Tryb wznowienia postępowania — szczególnie gdy, chodzi

Dnia 15 września 1949 roku mija termin zatwierdzenia budżetów dodatkowych na rok 1949 wszystkich związków samorządowych.

o obalenie wyroku na niekorzyść oskarżonego — obwarowany jest takimi warunkami, że rzadko daje się zastosować. Tego rodzaju sytuacja nie może być uważana za słuszną, zwłaszcza obecnie, gdy cele i metody represji karnej winny być dostosowane do konieczności ostrej walki z wszelkimi przejawami przestępczości.

Celem wypełnienia luki w tej dziedzinie zostaje wprowadzony nowy, nadzwyczajny środek odwoławczy od każdego prawomocnego wyroku każdego sądu, w postaci nadzwyczajnej rewizji rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy.

Istnieje możliwość wniesienia takiej rewizji nadzwyczajnej w każdym czasie z tym, że jeśli została wniesiona w ciągu pół roku od uprawomocnienia się wyroku może wywrzeć wpływ niekorzystny dla oskarżonego. Ponieważ chodzi tu o środek nadzwyczajny do wniesienia takiego odwołania uprawniony jest tylko pierwszy prokurator Sądu Najwyższego.

Powierzenie nadzwyczajnej rewizji tak wysokiemu organowi władz wymiaru sprawiedliwości, daje gwarancję, iż środek ten będzie używany tylko wówczas, gdy okaże się niezbędna konieczność skorygowania niesłusznego, aczkolwiek prawomocnego już wyroku.

Oczywiście wszystkie te wyżej wyliczone udoskonalenia proceduralne będą mogły w pełni realizować swe zadania, o ile będzie im odpowiadała odpowiednia struktura aparatu wymiaru sprawiedliwości.

Działalność tego aparatu będzie zależała od odpowiedniego uświadomienia jego organów, od nasycenia tego aparatu elementem rekrutującym się z klasy robotniczej i mas pracującego chłopstwa, elementem o słusznej orientacji politycznej i wysokim uświadomieniu społecznym, koniecznym do prowadzenia skutecznej walki z przestępczością.

Właśnie nowe przepisy kodeksu postępowania karnego i odpowiadające im zmiany w prawie o ustroju sądów powszechnych (ustawa z dnia 27 kwietnia 1949 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych — Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 240), dają prezydiom wojewódzkich rad narodowych duże możliwości wpływania na takie pożądane kształtowanie oblicza organów wymiaru sprawiedliwości.

Zgodnie z dotychczas obowiązującymi przepisami udział czynnika obywatelskiego — ławników w procesie karnym — ograniczał się tylko do niektórych kategorii spraw karnych. Ten stan rzeczy obecnie ulega zmianie. Trudno uważać za logiczną i zrozumiałą sytuację, że sprawy najcięższe, wymagające większego przygotowania zawodowego, rozpoznawane były przez sąd z udziałem ławników zaś w innych sprawach udział ławników nie był ustawowo przewidziany.

Wychodząc z założenia, że udział czynnika ludowego w wymiarze sprawiedliwości, jest doniosłym postulatem wynikającym z charakteru ludowego naszego Państwa i naszej władzy państwowej — wprowadza się właściwość sądów o tzw. składzie ławniczym (sprawę rozpoznaje jeden sędzia zawodowy i dwóch ławników) dla wszystkich spraw karnych, rozpoznawanych w I instancji przez sądy okręgowe i apelacyjne.

Udział przodujących robotników i chłopów w wymiarze sprawiedliwości w ten sposób znacznie się rozszerza i jest najbardziej skutecznym środkiem demokratyzacji aparatu sądowego. Ponieważ w niektórych przypadkach realizacja tego zasadniczego postulatu o ludowym charakterze wymiaru sprawiedliwości może na-

potkać jeszcze na pewne trudności i przeszkody, nowa przepisy przewidują możliwość przekazania pewnych spraw do rozpoznania sądowi w składzie trzech sędziów. Dominującą jednak zasadą pozostaje sąd ławniczy, sąd ludowy.

Listy ławników ustalają prezydya wojewódzkich rad narodowych właściwych ze względu na siedzibę odpowiedniego sądu.

Należy nadmienić, że w toku debaty sejmowej, w czasie rozważania omawianych zmian w przepisach prawnych ob. Minister Sprawiedliwości oświadczył, że:

„Ministerstwo Sprawiedliwości oczekuje w zakresie wyboru ławników sądowych wydatnej pomocy partii politycznych i związków zawodowych oraz innych organizacji społecznych, które sprawie powołania do udziału w wymiarze sprawiedliwości czynnika ludowego powinny poświęcić wiele czujnej i troskliwej uwagi.

Do pełnienia tych funkcji powinni być wyznaczeni najlepsi działacze polityczni i społeczni o nieskazitelnym charakterze“.

Dobór odpowiednich ławników, obecnie będzie miał szczególne znaczenie, jak też spowoduje tym lepsze skutki, że poza zmianami proceduralnymi zachodzą obecnie istotne zmiany w zakresie organizacji sieci terytorialnej sądu.

Istniejący dotychczas zakres właściwości terytorialnej sądów okręgowych i apelacyjnych, zwłaszcza tych ostatnich, nie liczył się z istniejącym podziałem administracyjnym Państwa.

Była to pozostałość państwa kapitalistycznego, w którym tego rodzaju „niezależność“ podziału okręgów sądowych od podziału administracyjnego kraju miała symbolizować rzekomo niezależność sądownictwa od władzy wykonawczej. Utrzymanie takiego stanu rzeczy, powodującego brak powiązania działalności sądów z problematyką społeczno - gospodarczą okręgów administracyjnych Państwa, byłoby szkodliwe dla interesu publicznego.

W związku z tym, zostało wydane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 czerwca 1944 r. o utworzeniu sądów apelacyjnych w Białymstoku, w Gdańsku, w Kielcach, w Łodzi, Olsztynie, Rzeszowie, Szczecinie i Wrocławiu oraz o ustaleniu okręgów sądów apelacyjnych. Rozporządzenie to kształtuje sieć terytorialną sądów apelacyjnych w ten sposób, że dla każdego województwa zostaje utworzony odrębny sąd apelacyjny.

W ten sposób powstają warunki dla ściślejszej współpracy na szczeblu wojewódzkim sądownictwa powszechnego z wojewódzkimi organizacjami społecznymi, z innymi organami ścigającymi przestępstwa, a w szczególności z terenowymi radami narodowymi.

Powiązanie działalności organów sądów z należytym zrozumieniem potrzeb danego terenu tworzy podstawę do orzekania zgodnie z celami i potrzebami życia biurorowego.

Połączenie większego doświadczenia zawodowego sędziów z odpowiednim wyrobieniem społecznym i życiowym ławników, wybranych z 14 największych ośrodków mas pracujących w miastach wojewódzkich zapewni orzecznictwo w najważniejszych sprawach karnych na poziomie zgodnym z interesami mas pracujących oraz brzmieniem obowiązujących ustaw.

Omówione wyżej zmiany proceduralne i organizacyjne w sądownictwie umożliwią organom wymiaru sprawiedliwości wypełnienie ich roli w doniosłym zadaniu ochrony naszego Państwa i jego interesów politycznych

i gospodarczych. Należy nadmienić, że zadanie to Obywatel Prezydent Rzeczypospolitej na ostatnim Plenum K.C. P.Z.P.R. scharakteryzował w sposób następujący:

„Trzeba zrozumieć, że nie wystarczy tylko dbać o wzrost produkcji i jej jakość, ale trzeba bezwzględnie chronić tę produkcję przed ciosami wroga, sabotażysty i dywersanta. Wymaga to postawienia zadania ochrony naszego przemysłu i całości naszej gospodarki jako zadania pierwszorzędnej wagi, wymaga to skończenia z wszelkim liberalizmem w tej dziedzinie, wymaga to ścisłej ochrony tajemnicy państwowej i produkcyjnej, ochrony zakładów przemysłowych, wzmocnienia środków przeciwpożarowych, organizacji stałych, prewencyjnych remontów przeciwwawaryjnych, pilnego i wnikliwego badania każdego uszkodzenia, czujności w doborze kadr, wymaga to przede wszystkim poważnego wzmocnienia i zaostrzenia czujności Partii, organów gospodarczych, organów bezpieczeństwa i szerokich mas robotniczych“.

Właśnie wyżej omawiane przepisy prawne dotyczące częściowej reformy wymiaru sprawiedliwości, traktują

przestępstwo nie tylko od strony formalnej, jako czyn zabroniony przez ustawę karną, lecz także z punktu widzenia najbardziej ogólnego, jako czyn szkodliwy dla aktualnego układu stosunków społecznych, dla interesów naszego Państwa Ludowego.

Wprowadzono pojęcie „narażenia na znaczną szkodę interesu gospodarczego Polski Ludowej“, dając w ten sposób w samej ustawie karnej charakterystykę polityczną istoty przestępstwa.

Wprowadzono przy ocenie wagi przestępstwa zasadę jego kwalifikacji zależnie od „szkodliwości społecznej“, co ma poważne znaczenie jako wskazówka dla sądów, by kierowały się przy wymiarze kary nie tylko względami na indywidualne cechy przestępców, jak dotychczas wymagał tego artykuł 54 K. K., ale również względami prewencji ogólnej, koniecznością oddziaływania na szerszy ogół.

Ma to najbardziej istotne praktyczne i wychowawcze znaczenie dla rozwoju naszych stosunków społecznych w obecnej sytuacji zaostrzonej walki klasowej.

Do dnia 10 września 1949 r. powiatowe rady narodowe winny uchwalić i przesłać do zatwierdzenia preliminarze budżetowe powiatowych związków samorządowych narok 1950.

A. MASZCZYK

Uwagi o pracy inspektorów

Zakres kompetencji rad narodowych jest b. szeroki. Pomocniczemu organowi prezydium rad narodowych jakim jest inspektor — przypada niezmiernie odpowiedzialne, ale zarazem wdzięczne zadanie, ponieważ inspektor służąc Polsce Ludowej na odcinku rad narodowych może być pomocny w twórczym procesie odbudowy i przebudowy kraju, w utrwaleniu, rozszerzeniu i pogłębianiu ustroju demokratycznego, jako ustroju najszerszych mas pracujących.

Dotychczas praca inspektorów nosi jeszcze przeważnie charakter kontrolno-rejestracyjny, zmierzający do zebrania potrzebnego materiału dla zorientowania się w stanie organizacyjnym i aktywności rad narodowych.

W wyniku reorganizacji większości rad narodowych powołani zostali najlepsi ludzie w terenie, bezwzględnie oddani sprawie Polski Ludowej. Wielu jednak z nich z pracą organów stanowiących, bądź administracyjnych styka się raz pierwszy. Ludzie ci o najlepszych chęciach i społecznie ofiarni pragną wskazówek i instrukcji.

Rzeczą inspektorów jest pomóc instrukcyjnie, szczególnie gminnym radom narodowym w tej pracy i nadzorować wykonanie. Jest wiele zadań, które wypływają z uprawnień rad narodowych, są to: planowanie lokalne całej działalności publicznej oraz kontrola organów wykonawczych rządowych i samorządowych. Kompetencje rad w planowaniu nie ograniczają się tylko do układania budżetu, jak niektórzy to pojmują, kompetencje te są bardzo szerokie, tak samo i kompetencje w za-

kresie kontroli, które najwyraźniej zostały określone w uchwale Prezydium K.R.N. z dn. 25.VI.46 r. Zadaniem inspekcji jest dopilnowanie, ażeby rady narodowe w pełni korzystały z przyznanych im uprawnień — a jednocześnie, by wytyczne Rady Państwa nie były wypaczone. Usprawni się pracę rad, jeśli się stać będzie w kontakcie z terenem, będzie się znać jego potrzeby, bolączki, trudności oraz całą działalność danej rady.

Dla poznania stylu pracy poszczególnej rady, jej działalności, która winna iść w myśl intencji władz państwowych i partyjnych, w kierunku poprawy bytu mas pracujących, obowiązywać winna pewna metoda.

Przeprowadzone przez Kancelarię Rady Państwa kursy dla terenowych inspektorów rad narodowych, pogłębiły ich wiedzę i ustaliły jednolitość metody pracy, ponadto wytyczne dla inspektorów przy przeprowadzaniu kontroli działalności rad narodowych ułatwiają inspektorom wykonanie zadań kontrolnych — stanowiąc uszeregowanie pewnych zagadnień i są w znacznym zakresie techniczną pomocą w pracy przy kontroli.

Należy jednak podkreślić potrzebę nastawienia pracy inspektorów na instruktaz oraz na inspekcję, które pojęciowo są szersze aniżeli kontrola. Kontrola jest to zadanie określone dla zbadania czegoś szczegółowo, nianawet w następstwie inspekcji. Inspekcja zaś, to objęcie i ocena ogólna, może bez pewnych technicznych szczegółów, ale dająca możność — w najważniejszych rysach istotnych — ujrzenia działalności, planów, organizacji, kierunku i stylu pracy. W obliczu piętrzących się zadań musimy zwracać największą uwagę na wykonawstwo

najważniejszych i najpilniejszych zadań. Każda akcja inicjowana przez władze centralne musi być jednocześnie podchwyciona przez wszystkie organa w kraju. Jest pewna ilość zagadnień, które przechodzą mimo rad narodowych, zwrócenie na to zagadnienie uwagi rad narodowych, objaśnienie ich znaczenia, dopilnowanie rozwiązań, należeć winno do inspektorów. Zagadnienia, które przy inspekcji nie powinny być pominięte, a które powinny być na warsztacie prac rady, czy jej organów m.in. w chwili obecnej są następujące:

- 1) Rozwój spółdzielczości w ogóle, a w szczególności akcja uświadamiająca o produkcyjnych spółdzielniach rolnych,
- 2) Nadzór czynnika społecznego nad działalnością P. G. R.
- 3) Praca TOR, umaszynowanie terenu.
- 4) nadzór nad akcją „H”, ochroną roślin, pomocą sąsiedzką, melioracjami, sadownictwem i przetwórstwem owoców i warzyw.
- 5) System oszczędności.

- 6) Sprawowanie kontroli społecznej.
- 7) Akcja wymiarowa i kontrola wpływów podatkowych na F.O.R.
- 8) Zagadnienie oświaty i kultury, likwidacja analfabetyzmu, udzielanie stypendiów, organizacja świetlic, teatrów, chórów itp.
- 9) Zagadnienie zdrowotności i opieki społecznej.
- 10) Fundusze i akcja budowlana z kredytów F.G.M. oraz z udzielonych kredytów państwowych w sumie 8 miliardów złotych na polepszenie komunalnych warunków bytu klasy robotniczej.
- 11) Polityka mieszkaniowa.
- 12) Kontakt rad narodowych ze społeczeństwem — zebrania sprawozdawcze.

O ile te przykładowo wymienione zagadnienia wejdą w orbitę zadań rad narodowych, można będzie stwierdzić, że rady narodowe jako organ władzy ludowej włączają się do doniosłego dzieła budownictwa socjalistycznego.

Z doświadczeń działacza terenowego

MARKIEWICZ STANISŁAW

przewodniczący Komisji
Kontroli Społecznej Woj. R. N.
Wrocław

Praca rad narodowych na odcinku państwowych gospodarstw rolnych

W toku przeprowadzonej reorganizacji rad narodowych na terenie województwa wrocławskiego liczba robotników rolnych w radach zwiększyła się przeszło dwukrotnie.

W/g stanu na dzień 1.VIII. 1948 r. robotników rolnych zatrudnionych w P.G.R.-ach było w radach narodowych 109-ciu na ogólną liczbę 9186 radnych, co stanowiło 1,2 %. Ostatnio w/g stanu na 1.VI.1949 r. liczba ta wzrosła do 244, co na ogólną liczbę 8898 radnych stanowi 2,7 %.

Radni-robotnicy z P.G.R.-ów — na ogół dobrze wywiązują się z pracy w radach narodowych, biorą czynny udział w posiedzeniach rad, jak również aktywnie pracują w komisjach. Przyczynili się oni znacznie do ożywienia pracy rad, wnosząc szereg nowych zagadnień. Na terenie wiejskim, gdzie zostali powołani do rad narodowych, są najbardziej aktywnym elementem, wykazują często większą aktywność od radnych chłopów.

Poza tym radni-robotnicy P.G.R.-ów są ważnym czynnikiem powiązania P.G.R.-ów z biednymi i średniorolnymi chłopami, wspólna praca w radach narodowych wiąże ich ze sobą. Gminna Rada Narodowa w Żmigrodzie wybrała jednego ze swych członków, robotnika z P.G.R.-ów ob. Poloczka na stanowisko wójta za wybitną działalność na terenie G.R.N.

Powiatowe rady narodowe na ogół doceniły zagadnienie wciągania robotników P.G.R.-ów do rad narodowych; i tak w powiatach: Brzeg, Jawor, Kłodzko, Legnica, Lubin, Milicz, Oława, Oleśnica, Szprotawa i Wołów we wszystkich bez wyjątku G.R.N. jak i P.R.N. robotnicy rolni są reprezentowani.

Są jednak P.R.N., które nie doceniły tego zagadnienia np.: w powiecie Syców nie ma ani jednego robotnika rol-

nego w radach narodowych, mimo, że na terenie pow. tu znajduje się 14 majątków P.G.R.; w powiecie Jelenia Góra jest zaledwie 1 robotnik rolny w radzie, a majątków na terenie powiatu jest 10, w Kamiennej Górze jest jeden robotnik reprezentowany w radzie, w Bystrzycy zaledwie 2.

Daje się również stwierdzić niezrozumienie roli radnych-robotników rolnych przez administrację majątków np: w powiecie Środa Śląska 12-tu robotników z P.G.R.-ów (radnych w G.R.N.) nie ma możliwości brania aktywnego udziału w pracach rad na skutek tego, że administratorzy nie chcą zwoinić robotników na posiedzenia rad i komisji, tłumacząc się nawałem pracy. Były nawet wypadki, że administratorzy majątków dają robotnikom do wyboru: pracę na roli lub w radach narodowych. Zaznaczyć należy, że w powiecie Środa Śląska jest 55 majątków P.G.R.: uniemożliwianie pracy 12 robotnikom w radach ze strony administratorów jest karygodne.

Na odcinku kontroli pracy P.G.R.-ów rady narodowe wywiązały się dobrze, przeprowadzając w ciągu ostatniego półrocza kontrolę 351 majątków P.G.R. Majątki kontrolowane były przez komisję kontroli społecznej powiatowych i gminnych rad narodowych. Kontrole wykazały szereg braków w pracy P.G.R.-ów.

Naprzekąd w pow. Bolesławiec Komisje Kontroli Społecznej przeprowadziły kontrolę w 12 majątkach, stwierdzając brak ochrony przeciwpożarowej, złe magazynowanie zboża, brak w magazynie materiałów pędnych, złe zasiewy oraz złe warunki mieszkaniowe robotników. W powiecie Brzeg K.K.S. przeprowadziły kontrolę 17-tu majątków, stwierdzając brak nadzoru, niewypłacalność należności robotnikom, zaniedbanie w urzędzeniu mieszkań robotniczych, brak narzędzi rolniczych, magazynów

zbożowych, dachów nad budynkami gospodarczymi, brak należytej organizacji i dyscypliny pracy oraz bezprawne korzystanie z dóbr majątkowych przez administratorów majątków. W powiecie Bystrzyca K.K.S. przeprowadziły 5 kontroli w majątkach P.G.R-ów, stwierdzając całkowity brak zainteresowania się warunkami mieszkaniowymi robotników rolnych.

W pow. Głogów przeprowadzono 13 kontroli w majątkach P.G.R. i zauważono następujące braki: nieodpowiednie przechowywanie zboża w magazynach, nieodprowadzenie skór do Centrali Zbytu, brak 14 ręcznych młynków do czyszczenia zboża, brak opieki lekarskiej i socjalnej dla robotników rolnych.

W powiecie Lubań K.K.S. gminnych rad narodowych przeprowadziły 13 kontroli, stwierdzając nadużycia w magazynach, padnięcia inventarza żywego oraz dewastacje budynków gospodarczych.

W powiecie Lubin w toku przeprowadzonych 7 kontroli stwierdzono brak zaopatrzenia robotników w opał, niezabezpieczenie budynków gospodarczych i brak należytej opieki i nadzoru ze strony władz zwierzchnich P.G.R.

W powiecie Lwówek na 4-ch majątkach P.G.R. w Sobotach, Kamiennej, Działewie i Łodkach stwierdzono brak odpowiednich mieszkań dla robotników.

Również w powiecie Milicz K.K.S. w wyniku przeprowadzonej kontroli zauważyła w 10-ciu majątkach złe pomieszczenia dla robotników, brak świetlic i żłobków oraz niestaranne utrzymanie maszyn rolniczych.

W Oławie K.K.S. gminnych rad narodowych przeprowadziły kontrolę w 9-ciu majątkach, stwierdzając braki w następujących 6-ciu majątkach:

- 1) Gołów — brak paszy dla bydła, zaciekający dach w magazynie zbożowym.
- 2) Majątek Laszkowice — brak zbiornika na gnojówkę i niepokrycie klaczy.
- 3) Majątek Jakubówka — ograniczenie wody dla bydła na skutek zepsucia pomp, co wpływa na zmniejszenie wydajności mleka; zdewastowanie obory dla krów.

4) Majątek Jelcz — narzędzia rolnicze niszczone na skutek nienależytego zabezpieczenia, złe warunki mieszkaniowe robotników.

5) Jedzikowice — zły udój mleka i niezabezpieczenie narzędzi rolniczych.

6) Majątek Piskozówka — niedostateczne karmienie krów; obornik rozwieszony na pola wysycha i traci na wartości, zaciekające dachy w mieszkaniach robotniczych, brak najmniejszych przejawów życia kulturalnego robotników rolnych.

W powiecie Środa Śląska w wyniku przeprowadzonej kontroli K.K.S. stwierdziła w 12 majątkach nieodpowiednie przechowywanie zboża, brak odpowiedniej ilości magazynów, brak światła elektrycznego, dewastację budynków oraz brak świetlic w niektórych majątkach.

Podane powyżej przykłady z kilku powiatów charakteryzują typowe braki w majątkach P.G.R. Komisje kontroli społecznej G.R.N. przeprowadziły kontrolę we wszystkich powiatach województwa wrocławskiego, stwierdzając przeważnie braki przytoczone w wyżej podanych przykładach.

Poza systematyczną kontrolą P.G.R-ów co niewątpliwie jest poważnym czynnikiem usprawnienia pracy P.G.R-ów, rady narodowe w większości powiatów wysłuchiwały sprawozdania administracji P.G.R-ów na swych plenarnych posiedzeniach, poddając krytyce działalność administracji majątków.

Sprawozdawczość P.G.R-ów przed radami narodowymi jest jednak dorywcza, przypadkowa — rady tymczasem powinny wysłuchiwać sprawozdań P.G.R-ów systematycznie.

Działalność społeczna gm. rad narodowych na odcinku P.G.R-ów jest bardzo słaba, jeśli chodzi o pomoc w zakładaniu świetlic, bibliotek itp.

Dobrze wywiązały się gm. i pow. rady narodowe jako organy kontroli wskazując P.G.R-om na cały szereg braków i niedociągnięć w ich pracy jak i nadużyć; w bardzo małym stopniu jednak pomogły P.G.R-om w usunięciu tych braków, nie wyciągając odpowiednich wniosków z przeprowadzonych kontroli.

FR. FARTOSIK

Technik — Turck

Doświadczenia szarwarkowe terenowca

Dotychczasowa praktyka wykazała, że ustawa z dnia 26.III.1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27 poz. 204) o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne nie jest należycie wykonywana, gdyż począwszy od sołectw poprzez gminy aż do pow. zw. sam. włącznie — nikt należycie nie kontroluje planowości prac i dostarczenia robocizny (dniówek) przez zainteresowanych. Gminne i powiatowe zw. sam., wprawdzie uchwalają corocznie szarwark i wysokość jego odpłaty, lecz jednocześnie samorządy te wykorzystują szarwark według własnych potrzeb i swego uznania na różne cele, bez należytego uwzględnienia hierarchii potrzeb, bez należytej kontroli, bezplanowo. W związku z tym zachodzą takie błędy, że jeden z podatników odrobi szarwark, a inny nie, co wpływa demoralizująco na pozostałych. Nie wolno nam dopuścić do tego, aby z powodu niedbałości jednostki marnotrawić siły ludzkie i mienie publiczne na wątpliwe lub mniej ważne potrzeby poszczególnych gro-

mad, podczas gdy tymi samymi siłami, za ten sam kapitał można przy pomocy odpowiedniej organizacji wykonać corocznie, zgodnie z planem, roboty o znaczeniu publicznym, które stanowią lub będą stanowiły w planach lat następnych, ważne wstępne prace w dziedzinie melioracji szczegółowych, związanych tak ściśle z akcją „H” i w ogóle z akcją zwiększenia produkcji rolnej. Odnośnie budowy lub naprawy dróg również należy wziąć to pod uwagę, że naprawa lub budowa dróg wiejskich, bez należytego przygotowania lub w ogóle bez projektów technicznych, to zmarnowanie czasu i kapitału. W obu wypadkach — odnośnie robót melioracyjnych i drogowych sposobem szarwarkowym, należy zabronić „dzikiej budowy“ poszczególnym gromadom lub gminom, gdyż w efekcie to niewiele daje, a służy jedynie za pretekst, że świadczenia w naturze zostały wykonane. Daleko korzystniejszym będzie dla Państwa i zainteresowanych rolników zlecenie wykonywania robót za

pomocą szarwarku w porozumieniu z instytucjami, które gwarantują jakość wykonanych robót i stuprocentowe wykorzystanie sił ludzkich.

Niezależnie od wyszczególnionych argumentów, wykorzystamy w ten sposób rzeczowo i pożytecznie robociznę, która, w przybliżeniu w skali państwowej, kosztowałaby w stosunku rocznym około 10 miliardów złotych. Za taką sumę możemy w jednym tylko roku rozbudować rowy i uregulować potoki o łącznej kubaturze 40.000.000 m. sześć. i 20.000.000 m. sześć. nasypu. Przyjmując że z 1 m. b. potoku musimy wykopać 10 m. sześć. ziemi oraz że na 1 m. b. nasypu zużyjemy 20,0 m. sześć. ziemi wykonalibyśmy około 4.000 km. potoków i 2.000 km. nasypów o średnim przekroju w rowach 5,0 m. kw.; przy wałach lub nasypach drogowych 10,0 m. kw. Jak z powyższego wynika wartość robót szarwarkowych przy wykonaniu w 100 procentach świadczeń w naturze jest olbrzymia.

Jak dotychczas prawie wszystkie Rej. Kier. Rob. Wodno - Melior. i Pow. Zarz. Drogowe wykonują roboty szarwarkowe tylko tam, gdzie żądają tego samorządy gminne, bez specjalnych studiów i przygotowania. Wyjątkowo w powiecie tureckim udało się Rej. Kier. Rob. Wodno - Melior. zmienić trochę ten stan rzeczy. W powiecie tureckim jak corocznie, w roku bieżącym, Rej. Kier. Rob. Wodno - Melior. otrzymało od P.R.N. 40% ogólnego wymiaru świadczeń w naturze, co w przeliczeniu na gotówkę równa się kwocie około 8 milionów złotych rocznie, a więc przewyższa kredyty Min. Roln.

i R. R. przeznaczone na melioracje podstawowe i szczegółowe. Analizując i doceniając powyższe, Kierown. tut. zmuszone było opracować i narzucić samorządom gminnym plan robót. Dzięki temu od 1 kwietnia do 25 maja r. b. Rej. Kier. Rob. Wodno - Melior. Oddział w Turku wykorzystano z tytułu świadczeń w naturze około 8.000 dniówek wykonując ponad 40.000 m. sześć. wykopu ziemi z rowów otwartych, tyleż plantówki i ponad 15.000 m. b. czyszczenia rowów melioracyjnych. Zaznaczyć należy, że przy pomocy tego szarwarku tut. Kierownictwo przeprowadza regulację rzeki Pichny od jej ujścia, dno wynosi 6 mtr. szerokości, zaś wykop z 1 m. b. rzeki równa się 20 mtr. sześć. Samorząd Powiatowy i gminy przewidziały poza tym na roboty facho- we i materiały na ten cel w swych budżetach blisko 4 mil. zł. gotówką. Tak więc wykonanie planu prac szarwarkowych w 1949 r. w powiecie tureckim, nie licząc trzydniówek S. P., wyniesie równowartość 12 mil. złotych. Pięćdziesiąt robót prowadzonych w trzynastu gminach obsługuje dwudziestu robotników fachowych (skarpiarzy) opłacanych przez samorządy oraz 4 dozorców płatnych z kredytów Min. Roln. Wprowadzone przez tut. Kierownictwo współzawodnictwo pracy daje pozytywne wyniki. Po zakończeniu akcji szarwarkowej w dniu 10. lipca r. b. wszyscy wyróżnieni zostali przedstawieni Wydziałowi do nagrody. Takie zorganizowanie prac szarwarkowych wymaga dużego wysiłku i dobrej organizacji oraz pomocy władz, bez czego nie może być mowy o należytych ich wykonaniu.

Dnia 10 września 1949 roku mija termin zatwierdzania preliminarzy budżetowych na rok 1950 gmin wiejskich i miast niewydzielonych przez prezydium powiatowych rad narodowych.

Wiadomości urzędowe

Kancelaria Rady Państwa wysłała w teren okólnik nr 50 — w sprawie formy i treści sprawozdań kwartalnych z działalności powiatowej, miejskiej (miasta wydzielonego i niewydzielonego) i gminnej rady narodowej.

Załączone do okólników schematy sprawozdań zamieszczamy poniżej:

SPRAWOZDANIE Wzór nr 1

z działalności P.R.N. (M.R.N.) . . . i kwartał 1949 r.

I. Skład rad narodowych.

Rozdział ten winien:

- 1) Podawać imiennie zmiany w składzie P.R.N. (M.R.N.) i w składzie prezydium P.R.N. (M.R.N.) oraz omówienie ich składu z punktu widzenia socjalnego, politycznego i zawodowego.
- 2) Podawać krótką charakterystykę zmian zaszłych w podległych terenowych radach narodowych również z punktu widzenia socjalnego, politycznego i zawodowego, (dotyczy tylko powiatowych rad narodowych).

II. Prace plenum powiatowej (miejskiej) rady narodowej.

Rozdział ten winien obejmować:

- 1) ilość odbytych plenarnych posiedzeń, zagadnienia poruszane na plenum oraz ważniejsze momenty porusza-

ne w dyskusji, zwłaszcza przez przedstawicieli gminnych rad narodowych.

- 2) Frekwencję na posiedzeniach z uwzględnieniem ilości nieobecnych usprawiedliwionych i nieusprawiedliwionych.
- 3) Krótką charakterystykę posiedzeń plenarnych gminnych (miejskich) rad narodowych (podać frekwencję, częstotliwość posiedzeń plenarnych, ważniejsze wypowiedzi w dyskusji itp.).
- 4) Kontakt rad z masami, obecność ludności wiejskiej i miejskiej na posiedzeniach rad narodowych. Punkt ten winien podawać konkretne fakty, w szczególności zaś omawiać posiedzenia sprawozdawcze.
- 5) W rozdziale tym należy podać, czy na posiedzeniach plenarnych przedyskutowano zagadnienie planu gospodarczego i inwestycyjnego powiatu, czy też składane sprawozdania starosty z całokształtu działalności administracji publicznej.

III. Prace prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej

Rozdział ten winien obejmować:

- 1) Ilość posiedzeń prezydium oraz ważniejsze zagadnienia omawiane przez prezydium,
- 2) Podział pracy prezydium,
- 3) Inspekcjonowanie gminnych (miejskich) rad narodowych przez członków prezydium, członków poszczegól-

nych komisji i inspektorów prezydium P.R.N. Punkt ten winien zawierać dane liczbowe oraz krótką charakterystykę spostrzeżeń inspekcyjnych a także wniosków poinspekcyjnych.

- 4) Udział członków prezydium P.R.N. w pracach gminnych (miejskich) rad narodowych (zjazdy, referaty, odprawy szkoleniowe).
- 5) Krótką charakterystykę prac prezydiów gminnych (miejskich) rad narodowych.
- 6) Omówienie form kontroli społecznej i wyników kontroli prezydium P.R.N. nad działalnością starostów.

IV. Komisje.

Rozdział ten winien obejmować:

- 1) Ilość i rodzaj komisji P.R.N. (M.R.N.) ich skład polityczny, zawodowy, społeczny, ilość odbytych posiedzeń, przedmiot prac, frekwencję i zmiany w składzie komisji.
- 2) Prace komisji gminnych (miejskich) rad narodowych. Rozdział ten winien oddzielnie podać charakterystykę prac komisji obowiązkowych, jak również prace ważniejszych komisji spośród pozostałych (komisje rolne, drogowe, zdrowia itp.)

V. Kontrola Społeczna.

Omówić należy organizację pracy i plan pracy komisji kontroli społecznej, reorganizację tego planu oraz podać kroki, jakie prezydium podjęło w wyniku tych kontroli.

Rozdział ten winien również krótko ujmować działalność kontrolną gminnych (miejskich) rad narodowych.

VI. Ogólna charakterystyka gospodarki samorządowej.

Rozdział ten winien objąć ogólną charakterystykę gospodarki samorządowej na terenie powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji finansowej gmin wiejskich i miast niewydziałonych.

W rozdziale tym należy także uwzględnić sprawę wpływów z podatku gruntowego i F.O.R-u.

VII. Krótka charakterystyka prac biura P.R.N. (M.R.N.)

VIII. Plan pracy na następny kwartał.

Należy podać plan pracy plenum i prezydium P. R. N. (M.R.N.), jak również wykonanie planu pracy z kwartału sprawozdawczego.

IX. Uwagi i wnioski własne.

Należy podać uwagi i wnioski w sprawie działalności gminnych (miejskich) rad narodowych oraz konkretne propozycje usprawnienia pracy i aktywizacji rad narodowych.

SPRAWOZDANIE

Wzór nr 2

z działalności Gminnej Rady Narodowej w.
za kwartał 1949 r.

I. Skład rad narodowych

Rozdział ten winien:

- 1) Podawać zmiany w składzie gminnej (miejskiej) rady narodowej i jej prezydium z omówieniem ich z punktu widzenia politycznego, socjalnego zawodowego (podać przynależność partyjną radnych, wskazać ilość bezpartyjnych, pochodzenie społeczne oraz zawody wykonywane przez członków rady)

II. Prace plenum gminnej (miejskiej) rady narodowej.

Rozdział ten winien obejmować:

- 1) Ilość odbytych posiedzeń plenarnych gminnej (miejskiej) rady narodowej w okresie sprawozdawczym oraz najważniejsze zagadnienia dotyczące spraw gospodarczych i organizacyjnych poruszane na posiedzeniach.
- 2) Obecność radnych (ilu obecnych a ilu nieobecnych) na posiedzeniach usprawiedliwionych i nieusprawiedliwionych.
- 3) Treść ważniejszych uchwał oraz krótką charakterystykę ważniejszych wypowiedzi w dyskusji przed powzięciem tychże uchwał.
- 4) Kontakt gminnej (miejskiej) rady narodowej z masami, obecność ludności miejscowej na posiedzeniach plenarnych rady. Punkt ten winien, podawać konkretne fakty, w szczególności zaś omawiać posiedzenia sprawozdawcze.
- 5) Czy w okresie sprawozdawczym były na porządku dziennym posiedzeń plenarnych sprawozdania z ważniejszych kontroli przeprowadzonych przez komisje kontroli społecznej, sprawy podatku gruntowego i F.O.R-u, sprawy szarwarku itp.

III. Prace prezydium (miejskiej) rady narodowej.

Rozdział ten winien obejmować:

- 1) Ilość posiedzeń prezydium oraz ważniejsze zagadnienia omawiane przez prezydium.
- 2) Podział pracy w prezydium.
- 3) Omówienie, jak zostaje przeprowadzona przez gminną (miejską) radę narodową kontrola zarządu gminnego (miejskiego).

IV. Komisje.

Rozdział ten winien obejmować:

- 1) działalność i skład komisji:
 - a) kontroli społecznej
 - b) finansowo-budżetowej
 - c) oświatowej
- 2) działalność i skład innych ważniejszych komisji czynnych przy gminnej (miejskiej) radzie narodowej (komisje rolne, drogowe itp.)

Przy omawianiu działalności komisji kontroli społecznej należy podać ilość przeprowadzonych kontroli w okresie sprawozdawczym, rodzaj instytucji skontrolowanych oraz podać kroki, jakie podjęło prezydium w wyniku tych kontroli.

V. Gospodarka gminy.

Należy podać ogólną charakterystykę gospodarki gminnej, realizację budżetu po stronie wydatków i dochodów oraz sytuację finansową ze szczególnym uwzględnieniem sprawy wpływów z podatku gruntowego i F.O.R.

W rozdziale tym należy podkreślić trudności gospodarcze, na jakie napotyka gmina w swej działalności.

VI. Plan pracy gminnej (miejskiej) rady narodowej i prezydium na następny kwartał.

Należy podać w tym rozdziale konkretny plan pracy na następny kwartał oraz krótkie sprawozdanie z wykonania planu w okresie sprawozdawczym.

VII. Uwagi i wnioski własne.

Podać te uwagi i wnioski, które dotyczą działalności gminnej (miejskiej) rady narodowej i nie są objęte rozdziałami niniejszego schematu.

Do dnia 10 września 1949 roku miejskie rady narodowe miast wydzielonych powinny uchwalić i przesłać do zatwierdzenia preliminarze budżetowe tych miast na rok 1950.

OKÓLNIK NR. 51

z dnia 21 lipca 1949 r.

w sprawie zaopatrzenia akcji remontów z Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej w materiały budowlane

W celu stałego i bezpośredniego nadzorowania na miejscu — właściwego użycia dotacji oraz koordynacji ogólnej akcji polepszenia komunalnych warunków bytu klasy robotniczej, Rada Państwa w dniu 22 czerwca 1949 r. powzięła uchwałę, że prezydium rad narodowych powołają nadzwyczajne komisje w składzie:

- a) prezydent, burmistrz względnie wójt — jako przewodniczący,
- b) przedstawiciel terenowej rady narodowej, wyznaczony przez prezydium danej rady narodowej,
- c) przedstawiciel związków zawodowych wyznaczony przez O.R.Z.Z. lub P.R.Z.Z.,
- d) zależnie od warunków miejscowych — przedstawiciele innych organizacji społecznych, zwłaszcza Ligi Kobiet.

Akcja zaopatrzenia remontów z funduszy Rady Państwa, z F.G.M. oraz z własnych środków związków samorządowych i właścicieli domów mieszkalnych ze świata pracy wymaga ustalania (w razie zbiegu zapotrzebowania na różne obiekty mieszkalne przewidziane do remontu), kolejności pokrycia potrzeb materiałów budowlanych w myśl pilności potrzeb z punktu widzenia poprawy warunków mieszkalnych klasy robotniczej.

Wykonanie tych zadań Kancelaria Rady Państwa zleca komisjom, o których mowa na wstępie. Dotyczy to oczywiście tych okręgów przemysłowych, w których takie komisje zostały lub zostaną powołane.

Na terenie powiatów, zarządów miejskich, lub gminnych, na którym komisje takie nie zostały lub nie zostaną powołane, należy w wypadku zaistnienia potrzeby ustalenia ścisłej kolejności pokrycia materiałów budowlanych zlecić załatwienie tych spraw lokalnym Komitetom Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej.

Kancelaria Rady Państwa prosi prezydium wojewódzkich rad narodowych o wydanie odpowiednich zarządzeń w wyżej poruszonej sprawie.

OKÓLNIK Nr 52

z dnia 6 sierpnia 1949 r.

w sprawie limitów środków własnych związków samorządowych w budżetach inwestycyjnych na r. 1950.

Na konferencji z przedstawicielami wydziałów samorządowych urzędów wojewódzkich, która odbyła się w Kancelarii Rady Państwa w dniu 23 lipca br. w sprawie nowego układu budżetów samorządowych na r. 1950, zostały podniesione wątpliwości, jak należy się ustosunkować przy układaniu budżetów inwestycyjnych na rok 1950 do wysokości środków własnych, podanych przez Ministerstwo Administracji Publicznej i inne ministerstwa w formie określonych limitów na inwestycje.

W związku z tym Kancelaria Rady Państwa wyjaśnia, że środki własne — bez względu na to czy pokrywają się z wyznaczonymi limitami tych środków — należy preliminować w dziale dochodów inwestycyjnych w wysokości realnej t. zn. takiej jaką związki samorządowe rzeczywiście przewidują osiągnąć w r. 1950, przy czym za podstawę przewidywać należy przyjąć dochody oparte jedynie na tych tytułach, które istnieją obecnie. Z uwagi na wielką doniosłość inwestycji — szczególnie w obecnym okresie odbudowy i przebudowy — należy dokonać jak największego wysiłku ażeby przeznaczyć na inwestycje możliwie jak największe — ale realne — środki własne. W tym celu należy ścieśniać do granic rozsądnego minimum wydatki zwyczajne, zwłaszcza bezpośrednio nieproduktywne, jak na administrację w szerokim tego słowa znaczeniu i wykorzystywać w całej rozciągłości przysługujące samorządowi źródła dochodowe.

Zwraca się uwagę, że w granicach obecnie obowiązujących przepisów, środki własne na cele inwestycyjne mogą być czerpane z następujących głównych źródeł:

a) Z nadwyżki ogólnych dochodów zwyczajnych nad wydatkami zwyczajnymi. Nadwyżka taka musi być oczywiście realna. Dlatego nie mogą wykazywać nadwyżki te związki samorządowe, które pokrywają **niedobór** budżetu zwyczajnego dotacją z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego.

b) Fundusze specjalne (amortyzacyjne, inwestycyjne), przedsiębiorstw samorządowych z tym zastrzeżeniem, że środki z tego źródła służą jedynie na pokrycie wydatków inwestycyjnych odnośnych przedsiębiorstw.

c) Świadczenia w naturze.

d) Świadczenia dobrowolne bezpośrednio zainteresowanych daną inwestycją — w postaci robocizny, środków przewozowych, materiałów, dobrowolnych ofiar w gotówce itp.

Natomiast w wydatkach inwestycyjnych należy w pełni uwzględnić plan inwestycji, oparty zarówno na środkach limitowanych obcych (dotacje i pożyczki), jak i na środkach limitowanych własnych bez względu na to, czy wydatki inwestycyjne będą miały pokrycie w dochodach inwestycyjnych. Kancelaria Rady Państwa zwraca przy tym uwagę, że wydatki inwestycyjne nie mogą być zapreliminowane w sumie ogólnej wyższej od tej, jaka znajdzie pokrycie w wyznaczonych limitach środków własnych i obcych.

Te związki samorządowe, których środki realne własne, mimo wszystkich wysiłków, okażą się mniejsze od wyznaczonych limitów środków własnych, będą miały budżety inwestycyjne prowizorycznie nie zrównoważone. Niedobór budżetu inwestycyjnego w tych wypadkach będzie odpowiadał różnicy między wyznaczonym limitem własnych środków a osiągalnymi środkami własnymi w dziale 2 dochodów inwestycyjnych.

Tymczasowe zrównoważenie budżetu należy formalnie zapewnić przez wprowadzenie po stronie dochodów pozycji: „Nieprzewidziane dochody na cele inwestycyjne“.

Faktyczne zrównoważenie budżetów — przed ich wprowadzeniem w życie — będzie musiało nastąpić w drodze bądź wynalezienia dodatkowych realnych środków własnych, bądź też na innej drodze, wskazanej przez Kancelarię Rady Państwa, jednakże bez ograniczenia projektowanych inwestycji.

OKÓLNIK Nr 54

z dnia 8 sierpnia 1949 r.

w sprawie dodatkowych budżetów na r. 1949

Nawiązując do instrukcji wykonawczej Kancelarii Rady Państwa i Ministerstwa Administracji Publicznej, wydanej w związku z uchwałą Rady Państwa i Rady Ministrów z dn. 22.VI. 1949 r. w sprawie rozszerzenia i utrwalenia systemu oszczędzania w gospodarce samorządu i przeznaczenia środków zaoszczędzonych w r. 1949, Kancelaria Rady Państwa w porozumieniu z Ministerstwem Administracji Publicznej i Ministerstwem Skarbu udziela uzupełniających wytycznych w sprawie dodatkowych budżetów na rok 1949.

1) Związki samorządowe, w których zachodzi potrzeba opracowania budżetu dodatkowego, opracują jeden dodatkowy budżet, którym obejmą wszystkie zmiany w budżecie zasadniczym na rok 1949, jak również nowe wydatki i dochody, jakie mogą zaistnieć do końca 1949 r.

Budżetem dodatkowym należy również objąć nadwyżkę budżetową za rok 1948. Sprawa zlikwidowania niedoborów za r. 1948 zostanie załatwiona odrębnie osobnym zarządzeniem.

2) Dotacje celowe, jakie w myśl uchwał Rady Państwa z dnia 22 czerwca i 6 lipca b. r. zostaną przyznane gminom miejskim i wiejskim z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego na polepszenie komunalnych warunków bytu klasy robotniczej w okręgach przemysłowych, na elektryfikację wsi i na roboty melioracyjne o szczególnym znaczeniu dla hodowli oraz wydatki z tych dotacji zapreliminują miasta i gminy wiejskie w budżetach dodatkowych zwyczajnych i nadzwyczajnych w zależności od charakteru wydatków — we właściwych działach budżetu.

3) Dotacje, o których mowa w p. 2 niniejszego okólnika, o ile są przeznaczone dla gmin wiejskich i miast niewydzielonych, należy prelininować również w budżetach dodatkowych właściwych powiatowych związków samorządowych w dziale III dochodów zwyczajnych i w dziale XII-a wydatków zwyczajnych bez względu na to, czy wspomniane dotacje będą użyte (na właściwe cele) w budżetach tych gmin na wydatki zwyczajne, czy nadzwyczajne.

4) Środki zaoszczędzone w budżetach poszczególnych przedsiębiorstw i zakładów, wyodrębnionych z budżetu administracyjnego oraz wydatki, jakie mają być pokryte z tych środków, należy objąć tylko dodatkowymi budżetami odnośnych przedsiębiorstw i zakładów.

5) Budżet dodatkowy łącznie z budżetem zasadniczym na r. 1949 w sumach ogólnych winien się równoważyć.

6) W objaśnieniach do poszczególnych wydatków w budżecie dodatkowym należy podać paragraf, wzgl. pozycję budżetową po stronie dochodów, gdzie przewidziano pokrycie odnośnych wydatków i na odwrót — w objaśnieniach do dochodów podać paragraf, wzgl. pozycję wydatku, który ma być pokryty z danego dochodu.

7) Wyznaczony w powołanej na wstępie niniejszego okólnika instrukcji wykonawczej termin na uchwalenie i zatwierdzenie dodatkowych budżetów przedłuża się do dnia 15 września 1949 r.

Prezydya powiatowych rad narodowych podadzą bezwzględnie treść niniejszego okólnika prezydiom gminnych i miejskich rad narodowych w miastach niewydzielonych do wiadomości.

PISMO OKÓLNE

z dnia 1 sierpnia 1949 r.

Terenowe rady narodowe powodowane troską o zdrowie fizyczne i moralne społeczeństwa podjęły akcję przeciwalkoholową, częstokroć nieskoordynowaną z działalnością władz administracji ogólnej i skarbowej, lub też niedostosowaną do obowiązujących w tej mierze przepisów prawnych.

W szczególności działalność ta przejawia się w podejmowaniu przez terenowe rady narodowe uchwał, wprowadzających ograniczenia sprzedaży napojów alkoholowych, a niezgodnych z postanowieniami ustawy o ograniczeniach w sprzedaży, podawaniu i spożyciu napojów alkoholowych z dnia 21.3.1931 r. (Dz. U. Nr 51. poz. 423) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 24.10.1934 (Dz. U. Nr 96. poz. 863) szczególnie zaś postanowieniami art 4 lit f tej ustawy. Niektóre rady narodowe uchwalają np. zakaz sprzedaży napojów alkoholowych w różnych dniach tygodnia — niezależnie od sobót i dni wyplat. Inne rady narodowe wypowiadają się za podwyższeniem liczby wyszynków lub przeciwko zamierzonej przez władze skarbowe likwidacji istniejących punktów sprzedaży, albo popierają starania pewnych osób o udzielenie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w miejscach, gdzie ustalona sieć nie przewidyje punktów sprzedaży itp.

Kancelaria Rady Państwa docenia należycie wagę i znaczenie działalności rad narodowych na odcinku walki z klęską społeczną, jaką stanowi alkoholizm, zwraca jednak uwagę, że akcja ta powinna być prowadzona w sposób zgodny z prawem, a ponadto powinna być celowa.

Mając na uwadze, iż wykonanie postanowień cytowanej ustawy tj. wprowadzenie ograniczeń sprzedaży napojów alkoholowych należy do powiatowych władz administracji ogólnej, rady narodowe mogą podejmować uchwały, zalecające wprowadzenie tych ograniczeń, niemniej jednak uchwała taka nie powinna wykroczyć poza ramy ustawy.

Należy mieć ponadto na uwadze, że rygorystyczne ograniczenia sprzedaży wyrobów monopolowych mogą spowodować wzmożenie się nielegalnej produkcji alkoholu (samogonu) lub nielegalnego handlu.

Dlatego wprowadzenie ograniczeń w zakresie sprzedaży napojów alkoholowych należy uważać za wskazane pod warunkiem jednak podjęcia przez rady narodowe wspólnie z władzami skarbowymi i administracji ogólnej intensywnej akcji zwalczania potajemnej produkcji alkoholu (samogonu). Również w zakresie propozycji odnośnie tworzenia i likwidacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych, rady narodowe winny uzgadniać swoje stanowiska z władzami skarbowymi — jako powołanymi do udzielania zezwoleń na ich prowadzenie.

Uchwały rad narodowych już zapadłe, a niezgodne z prawem i zasadami zawartymi w niniejszym okólniku winny być zreasumowane pod kątem dostosowania ich do obowiązujących przepisów.

Równocześnie z działalnością zmierzającą do ograniczenia sprzedaży wyrobów alkoholowych, rady narodowe winny zwracać szczególną uwagę na stałą i konsekwentną akcję uświadamiającą o szkodliwości nadużywania alkoholu, jak również winny czuwać nad odpowiednim ściganiem i karaniem przestępstw alkoholowych przez powołane do tego władze.

Postawienie przez rady narodowe na właściwym poziomie jednoczesnej akcji w zakresie:

- a) uświadamianie społeczeństwa o ujemnych skutkach nadmiernego używania alkoholu,
 - b) ograniczeń sprzedaży alkoholu dostosowanych do warunków ustawowych i terenowych,
 - c) ściganie i karanie przestępstw alkoholowych z całą bezwzględnością,
- z uwzględnieniem koordynacji działalności czynnika społecznego z państwowym dać może oczekiwane wyniki.

KOMUNIKAT

z dnia 24 sierpnia 1949

W związku ze zbliżającym się okresem powrotu jednostek Odrodzonego Wojska Polskiego z obozów letnich, Kancelaria Rady Państwa zaleca, aby w pracach nad zorganizowaniem uroczystego powitania, w miastach będących siedzibami tych jednostek oraz w miastach

i wsiach, przez które jednostki te przemaszerują, wzięły bezpośredni i najbardziej czynny udział prezydium rad narodowych.

W akcji powyższej prezydium rad winny nawiązać bezpośredni kontakt z partiami politycznymi, związkami zawodowymi, organizacjami, stowarzyszeniami, radami zakładowymi, związkami młodzieży, a przede wszystkim z miejscowymi oddziałami Towarzystwa Przyjaciół Żołnierza, które otrzymały w tej sprawie dokładne instrukcje.

W powitaniu winny brać udział zespoły świetlicowe oraz artystyczne. Uroczystości należy uświetnić przedstawieniami dla żołnierzy w teatrach oraz wręczeniem żołnierzom kwiatów i upominków.

Manifestacje urządzone z okazji powrotu Wojska winny być odzwierciedleniem uczuć jakimi obdarza społeczeństwo Odrodzone Wojsko Polskie. Manifestacje te należy traktować jako fragment akcji „Walki o pokój”, prowadzonej pod przewodnictwem Związku Radzieckiego w interesie mas pracujących przeciw intrygom podżegaczy wojennych.

W związku z 5 rocznicą Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego Prezydent Rzeczypospolitej odznaczył za zasługi w pracy samorządowej następujące osoby:

SREBRNYM KRZYŻEM ZASŁUGI

zostali odznaczeni

1. Bakalczuk Tamara Członek PRN — Łębork
2. Balcerzak Bolesław Członek Prezydium GRN — Kobyłka, pow. Radzymin
3. Bartoszek Franciszek Członek PRN — Czuchowice
4. Bawolek Ludwik Członek GRN — Siedliska, pow. Piła
5. Bawół Józef Członek PRN — Bochnia
6. Berent Franciszek Przewodniczący GRN — gm. Pogodki, pow. Kościerzyna
7. Bielicki Bolesław Przewodniczący GRN — gm. Lisewo, pow. Sierpc
8. Bieliński Piotr Przewodniczący GRN — Kamieńczyk, pow. Radzymin
9. Bochowicz Jan Członek GRN — Małopole, pow. Radzymin
10. Borzek Anna Członek GRN — Łukowo, pow. Sławno
11. Brych Franciszek Przewodniczący GRN — Tuszcz, pow. Radzymin
12. Bryś Emanuel Członek MRN — w Dobrodzianiu
13. Chmielewski Marian Członek Dz. R. N. — Warszawa
14. Cichocki Teodor Członek GRN — Lisiewo, pow. Sierpc
15. Cybulski Tadeusz Przewodniczący MRN — w Pączkowie
16. Zralek Anna b. Kier. oddz. biura WRN — Pruszków
17. Czerwiński Andrzej Członek Prezydium PRN — Częstochowa
18. Czerwiński Lucjan Członek MRN — Żyrardów
19. Deluga Andrzej Członek Dz. R. N. — Warszawa
20. Dobrenko Michał Przewodniczący PRN — Augustów
21. Domino Józef Organizator PRN — Rzeszów
22. Dryll Marian V. Przewodniczący MRN — Bydgoszcz
23. Dymkowski Adam Członek GRN — Koziębiedy, pow. Sierpc
24. Dywor Adam Członek MRN — Bielsk
25. Gawlik Jan Przewodniczący MRN — Kluczbork
26. Głodek Bernard Członek PRN — Choszczno
27. Grabowski Józef V. Przewodniczący GRN — Staniszcze Wielkie, pow. Strzelce
28. Gromowicz Jan prac. biura WRN — Pruszków
29. Grygierczyk Antoni b. Przewodniczący PRN — Lidzbark
30. Haftek Marian Sekr. GRN — Zabierzów, pow. Bochnia
31. inż. Hoffman Romuald Członek Dz. R. N. m. Warszawy
32. Hutmański Antoni Członek Prezydium MRN — Nysa
33. Jabłoński Antoni Członek GRN — gm. Chmielno, pow. Kartuzy
34. Jabłoński Stanisław Członek MRN — Tczew
35. Jakubik Piotr Członek GRN — Białyszewo, pow. Sierpc
36. Josko Teofil Członek GRN — Rudnik, pow. Raci-bórz
37. Jurasz Jan Członek MRN — Biała Krakowska
38. Karpiński Józef V. Przewodniczący MRN — Nysa
39. Kohane Anna Kier. biura MRN — Bielsk
40. Kopacki Stanisław Członek MRN — Łódź
41. Kopczyński Stanisław Członek GRN — Sławków pow. Olkusz
42. Korzeniowski Marian Członek Dz. R. N. — Warszawa
43. Kowalczyk Władysław Przewodniczący MRN — Pruszków
44. Kowalski Atanazy prac. ref. kontr. Prez. WRN — Kielce
45. Kozarzewski Walerian b. Przewodniczący PRN — Nidzica

46. Krasucki Jan Przewodniczący GRN — Łowkowiec, pow. Kluczbork
47. Król Janusz V. Przewodniczący GRN — Pszów, pow. Rybnik
48. Kularz Władysław Przewodniczący GRN — Szczucin, pow. Dąbrowa
49. Lisik Jan Członek GRN — Piotrowice, pow. Lublin
50. Lose Albert Przewodniczący GRN — Krzanowice, pow. Racibórz
51. Łukomski Edward Członek GRN — Stara Iwiczna, pow. Warszawa
52. Macutkiewicz Kazimierz Przewodniczący GRN — Czarna Wieś, pow. Białystok
53. Malanowska Katarzyna Członek GRN — Unieck, pow. Sierpc
54. Malczewski Szczepan Przewodniczący GRN — Gostyń, pow. Gostyń
55. Marciniak Michał Przewodniczący GRN — Ropienko, pow. Lesko
56. Markowski Jan Członek MRN — Włocławek
57. Meller Stanisław b. Przewodniczący PRN — Rypin
58. Mikulski Tytus Przewodniczący MRN — Kartuzy
59. Milewski Antoni Członek Prezydium GRN — w Warcinie, pow. Miastko
60. Niewiadomski Włodzimierz Członek MRN — Nysa
61. Nowak Władysław Insp. GRN — Kartuzy, pow. Kartuzy
62. Ogórek Franciszek Przewodniczący GRN — Rydułtowo, pow. Rybnik
63. Olszewski Zygmunt Przewodniczący MRN — Nysa
64. Owczarz Edward Członek GRN — Stary Pączków, pow. Nysa
65. Paprocki Michał Przewodniczący GRN — Kosemin, pow. Sierpc
66. Paul Eugeniusz Członek WRN — Szczecin
67. Pawlus Józef Przewodniczący GRN — Nowa Wieś, pow. Lębork
68. Pawłowski Roman Członek Prezydium MRN — Nowy Sącz
69. Pedenkowski Tadeusz Członek GRN — Kolbuszowa Dolna, pow. Kolbuszowa
70. Piecuch Mieczysław Insp. Oddz. Kontroli WRN — Katowice
71. Piekarski Ludwik Członek MRN — Wołomin
72. Pielużek Władysław Członek GRN — Chojna, pow. Chojna
73. Pietrzak Jan Członek Dz. R. N. — Warszawa
74. Pozorski Jan Członek PRN — Gdańsk
75. Ptak Józef Przewodniczący GRN — Węgrzce, pow. Kraków
76. Purek-Niezuła Kazimierz Członek MRN — Wołomin
77. Rarok Zygmunt Przewodniczący PRN — w Braniewie
78. Rosiński Zdzisław Członek MRN — Włocławek
79. Rzepka Ignacy Przewodniczący MRN — Woźniki
80. Schabowa Józefa Członek MRN — Dąbrowa Górnicza
81. Sebel Piotr Członek Prezydium PRN — Katowice
82. Sentysz Bronisław Członek PRN — Kamia
83. Siemieńczyk Arkadiusz Członek Prezydium PRN — Bydgoszcz
84. Sierpiński Longin Kazimierz Członek WRN — Szczecin
85. Słupski Zdzisław Członek Dz. R. N. — Warszawa
86. Sobociński Jan Członek Prezydium PRN — Wołomin
87. Swirida Jan Przewodniczący MRN — Głuchołazy
88. Syzdek Władysław organizator konsp. GRN — Skolyszyn, pow. Jasło
89. Szklarz Jan Przewodniczący GRN — Chalupki, pow. Racibórz
90. Szlendak Stanisław Insp. PRN — Wejherowo
91. Szymański Zygmunt Członek GRN — Stara Iwiczna, pow. Warszawa
92. Tenderowicz Władysław Członek Dz. R. N. Warszawa
93. Tuziński Stanisław Członek Prezydium PRN — Płock
94. Wesierski Jan Członek GRN — Parchów, pow. Lublin
95. Wesołowski Józef Przewodniczący GRN — Jankowice Rybnickie, pow. Rybnik
96. Wesoly Marcin Członek MRN — Łódź
97. Wiatrak Antoni Członek Prezydium MRN Ostrowia Maz.
98. Wiliński Feliks V. Przewodniczący MRN — Katowice
99. Wołkowiecki Tadeusz Członek Prezydium GRN — Kozielice, pow. Kamień Pomorski
100. Zawadzki Władysław Członek MRN — Żywiec
101. Zdanowicz Stefan Przewodniczący MRN — Kołobrzeg
102. Zieliński Roman Członek MRN — Bydgoszcz
103. Zinowko Stanisław b. Przewodniczący PRN — Sokółka

Z życia rad narodowych

CHŁOPI ODPOWIADAJĄ WATYKANOWI CZYNEM

Chłopi, członkowie Stronnictwa Ludowego pow. opolskiego postanowili odpowiedzieć na uchwałę Watykanu wzmoczoną pracą nad odbudową. Na posiedzeniu PRN zadeklarowali odremontowanie własnymi siłami „Domu Chłopa“ w Opolu oraz urządzenie biura i świetlicy; w wykonaniu tych prac postanowili przystąpić do współzawodnictwa.

KOMISJA OŚWIATOWA PRN W BYTOWIE PRZY PRACY

Ze sprawozdania z działalności Kom. Oświatowej PRN w Bytowie za drugi kwartał br. wynika, że do osiągnięcia tej komisji należy: zorganizowanie 10 przedszkoli na wsi, współpraca w organizacji 11 letnich szkół i internatów między-szkolnych, utworzenie bibliotek we wszystkich gminach, uruchomienie punktów bibliotecznych w gromadach, częściowa likwidacja analfa-

betyzmu, dopilnowanie, by liceum pedagogiczne kształciło młodzież niezamożną, dopilnowanie remontów szkół w okresie ferii letnich i zapatrzenie ich w opał, dopilnowanie sprawy kolonii i półkolonii letnich.

Komisję interesowało również wychowanie młodzieży, wprowadzono zakaz sprzedaży wódki dla młodzieży i na zabawach publicznych. Komisja zwróciła uwagę władzom szkolnym na działalność niektórych nauczycieli wrogo ustosunkowanych do ustroju Polski Ludowej.

ODDŹWIĘK POLITYKI WATYKANU W KRAKOWIE

Kraków — nazywany niegdyś „polskim Rzymem“, ma specjalne powody, aby szczególnie mocno protestować przeciwko próbom wzniecania waśni religijnych. Historia Krakowa uczy, że tolerancja i postęp gospodarczy — kulturalny były w jego dziejach równie nierozłączne, jak z drugiej strony zawsze łączyły się w przeszłości Krakowa nędza z ciemnotą, bigoterią i fanatyzmem religijnym.

Na ostatnim posiedzeniu krakowskiej Woj. R. N. przy pełnej frekwencji radnych i 118 osobach zaproszonych gości — wygłosił referat na ten temat przewodniczący Woj. R. N. ob. Grochalski. Licznymi cyframi udowodnił powiązanie Watykanu z monopolistami imperialistycznymi, przytoczył fakt kontaktów dostojników kościelnych z terenem Krakowa z Doboszyńskim. W samym Krakowie ksiądz w sutannie, jezuita z bronią w ręku napadł na kasjera niosącego wypłatę dla robotników. Należy więc wzmocnić czujność na tym odcinku. W dyskusji zabrał pierwszy głos ob. Wróbel, reprezentant chłopów, który stwierdził: — „To co dziś Watykan chce narzucić chłopom polskim — zapowiadało się już od 1919 roku. Chłop widzi, że kler reakcyjny chce go wciągnąć w walkę na którą on się nigdy nie zdecyduje. Chłopi są związani z klerem postępowym i mówią, że silny nasz Rząd z tym wszystkim da sobie radę, więc my będziemy służyć Rządowi“. Ob. Pałyła — chłop ze wsi podkrakowskiej — reprezentant SL podkreślił: — Kler nigdy nie dążył do tego, aby chłop był oświecony, ale do tego aby chłop był ciemny, by mógł nim kierować“. Ob. Kantarowicz zwrócił uwagę, że: „Gdy weźmie się którykolwiek Dziennik Polski i zajrzy do rubryki „Łańcuch prasowy na Fundusz Odbudowy Szkół“ — czy figurują tam nazwiska możnowładców kościelnych? Nie! Również gdy gminy w powiecie wadowickim w ciągu lipca trzykrotnie dotknęła klęska powodzi znowu na liście ofiarodawców nie znalazło się ani jedno nazwisko księdza lub duchownego; wielu wierzących nazywa ten fakt hańbą“.

W rezolucji jaką powzięła MRN w Krakowie czytamy: „Drogą tole-

rancji i postępu pragnie kroczyć Kraków dzisiejszy, Kraków demokracji ludowej, aby nie sprzeniewierzyć się ideowym testamentom Kościuszki, Mickiewicza, Słowackiego i innych wielkich Polaków, których prochy w murach Krakowa spoczywają. Na prowokację Watykanu odpowiadamy nie tylko słowem ale i czynem. Postanawiamy zlikwidować całkowicie analfabetyzm na terenie Krakowa w terminie wcześniejszym tj. do czerwca 1951 r. A w ciągu bieżącego roku założyć 6 nowych przedszkoli, uruchomić 6 bibliotek dzielnicowych i 30 punktów bibliotecznych, uruchomić szkołę podstawową w Łęgu, likwidując przez to ostatni obwód bezszkolny na terenie Krakowa. Niech postęp i oświata będą naszą odpowiedzią na siły wstecznicstwa i ciemnoty“.

ZEBRANIA SPRAWOZDAWCZE PRN W SZCZECINKU

PRN w Szczecinku w II kwartale br. odbyła 3 zebrania sprawozdawcze w zakładach pracy, a mianowicie w parowozowni, T.O.R i w Państwowym Browarze. Frekwencja pracowników tych zakładów 70% do 80%. Zainteresowanie się tymi zebraniem ogółu ludności jak i wyrażające się na nich zagadnienia, wpłynęło na to, że prezydium postanowiło zebrania te odbywać we wszystkich zakładach pracy.

WSPÓLZAWODNICTWO W WALCE Z ANALFABETYZMEM

Prezydium Wojewódzkich Komisji Społecznych do walki z analfabetyzmem w Lublinie i Warszawie na wspólnym posiedzeniu dn. 19.8 br. w siedzibie Woj. RN w Pruszkowie postanowiły zawrzeć umowę w sprawie współzawodnictwa w akcji zwalczania analfabetyzmu. Współzawodnictwo to obejmuje wykonanie zadania sierpniowego w zakresie zorganizowania kursów. Woj. lubelskie postanowiło zorganizować 750 kursów dla 7.500 osób i plan ten zamierza przekroczyć w 107%. Woj. warszawskie w odpowiedzi — postanowiło urządzić 1.000 kursów dla 10.000 osób — zamierzając plan wykonać w 140%. Termin zakończenia akcji mija 30 sierpnia, wyniki zostaną ustalone 15 września.

KSIĘŻA ZABIERAJĄ GŁOS NA POSIEDZENIACH RAD NARODOWYCH

Na posiedzeniu PRN w Zgorzelcu w dyskusji nad referatem na temat stosunku między Państwem a kościołem zabrał głos ksiądz Marian Sulimirski, który powiedział m. in.: „Pochodzę z ludu, jako syn robotnika i wiem, bo sam zaznałem, co to jest bieda. Nieraz po kilka dni chleba nie mieliśmy w domu, a dziś obserwuję, że największą troską naszego Rządu jest polepszenie bytu chłopu i robotnika i to polepszenie z każdym rokiem postępuje naprzód. W swojej pracy kapłańskiej nie spotkałem się z żadnym utrudnieniem, przeciwnie, gdy jakaś nieodpowiedzialna jednostka próbowała utrudniać pracę, zawsze władza państwowa, czy nawet partia brały mnie w obronę“.

Plenum PRN pow. wrocławskiego wysłuchało wypowiedzi dwóch księży patriotów. Ksiądz Osiewicz z Chrząstawy oświadczył: „Doskonale widzę ile dobrego zrobił w Polsce nasz Rząd ludowy“ i zakończył swe przemówienie okrzykiem „Niech żyje współpraca Państwa i kościoła“. Ksiądz Myszczyński z Wierzbic powiedział: „Najjaśniejsza Rzeczpospolita, która powstała do nowego życia traktuje jednakowo — jak swoje dzieci — wierzących i niewierzących. Jako kapłan w wielu wypadkach otrzymałem pomoc od Rządu ludowego. Musimy współpracować z naszą Ojczyzną i strzec tych ziem zachodnich, których nigdy nie oddamy“.

W Oleśnicy zabierał głos ksiądz Pacholek, proboszcz ze Zbytowa. Ks. Pacholek oświadczył: że papież nie powinien utrudniać naszego życia, religia powinna przecież dodawać otuchy w budowie ojczyzny. Omawiając zagadnienia administracji kościelnej na ziemiach zachodnich Ks. Pacholek przypomniał, iż na tym terenie nie ma nominowanych biskupów i proboszczów polskich a jedynie tymczasowi administratorzy. Ten sztuczny stan wśród polskiego duchowieństwa na tych ziemiach przeszkadza w pracy duszpasterskiej i dlatego należy żądać od hierarchii kościelnej uregulowania tych spraw przez formalną nominację księży.

Takim administratorem, pełniącym obowiązki proboszcza jest w parafii Złotogłowice, Ks. Bardzik, który wystąpił na zebraniu GRN w Złotogłowicach twierdząc: „Jestem

przekonany, że groźba Watykanu nie wejdzie u nas w życie. Jako Polak, nie mogę się zgodzić z wystąpieniem Watykanu i spodziewam się, że o ile taka uchwała zapadnie, duchowieństwo oprze się jej“.

Na plenarnym posiedzeniu PRN w Wałbrzychu przemawia m. in. Ks. Łukasiewicz, proboszcz parafii Dziecmorowice. „Jak może nigdy, tak dziś, trzeba naszemu narodowi jedności i zbrodniarzem jest ten, który w tę jedność godzi... Dlatego ja, polski ksiądz katolicki, z całym przekonaniem popieram dekret Rządu i uważam, że powinniśmy wszyscy — bez różnicy wyznania i przekonań politycznych — wyteńczyć wszystkie siły, dla utrwalenia naszej ludowej, wspólniejszej Rzeczypospolitej“.

PRZECIW ZACOFANIU — W OBRONIE POSTĘPU

Zestawienie spraw, jakie obecnie zajmują rady narodowe — jest prawie że symboliczne. Z jednej strony poświęca się posiedzenia wyjaśnianiu antyludowej i proimperialistycznej polityki Watykanu, z drugiej — najważniejszym zagadnieniem jest akcja poprawy komunalnych warunków bytu mas pracujących, plany inwestycyjne na rok następny. I tak plenum Olsztyńskiej Woj. RN powzięło na posiedzeniu rezolucję antywatykańską — a jednocześnie omówiło sprawy zdrowia i opieki społecznej. MRN w Olsztynie, po powzięciu rezolucji w sprawie ekskomuniki — przedyskutowało plan inwestycyjny na rok 1950 oraz sprawy komunikacji, parków i zieleni w planie 6-letnim. To zajęcie zdecydowanego stanowiska w stosunku do zacofanych, reakcyjnych metod hierarchii kościelnej i — następujące po tym realne planowanie polepszenia doli mas pracujących — ma swoją wymowę.

DLACZEGO NA POSIEDZENIE PRN W CZŁUCHOWIE NIKT SPOZA RADY NIE PRZYBYWA?

Na posiedzeniach plenarnych PRN w Człuchowie nie przychodzi nikt spoza rady, pomimo, że na 4 dni przed posiedzeniem podaje się do wiadomości publ. przez rozplakotanie termin i porządek obrad posiedzenia. Nieobecność nie wynika może z braku zainteresowania lecz spowoduje, że posiedzenia plen. odbywają się w godz. 10.30 do 18-ej. W tym czasie ludzie pracują i trudno im brać udział w posiedzeniu.

Dlaczego nikt z rady nie postawi wniosku, aby posiedzenia plenarne odbywały się w godzinach, które umożliwiłyby człowiekowi pracy obecność na obradach.

AKCJA OŚWIATOWO-KULTURALNA KOM. OŚWIATOWEJ PRN W SŁAWNIE

Staraniem Kom. Oświatowej PRN w Sławnie zorganizowano szereg wieczorów literacko - oświatowych. Wieczory te w m. Sławno zgromadziły od 500 do 600 osób, w m. Darłowo — 300. Nie zależnie od tego odbyły się one na terenie 15 gromad przy obecności 50 do 60 osób.

AKCJA POSIEDZEŃ OTWARTYCH ZATAcza CORAZ SZERSZE KRĘGI

Celem wciągnięcia jak najszerszych mas społeczeństwa do udziału w pracach rad narodowych, w prezydium wszystkich rad narodowych woj. szczecińskiego drogą publicznych ogłoszeń zapraszają na posiedzenia rad ogół ludności.

Podając do publicznej wiadomości termin posiedzenia, prezydium zapoznaje jednocześnie ogół społeczeństwa z porządkiem obrad i podaje nazwiska radnych, referujących dane zagadnienie. Powoduje to konieczność należytego przygotowania się referenta do sprawy, a zatem do podniesienia poziomu obrad. Frekwencja na tych posiedzeniach, w zależności od miejscowości, wahała się od 20 do 180 osób.

Niezależnie od tego były zorganizowane posiedzenia sprawozdawcze w zakładach pracy. PRN w Drawsku odbyła posiedzenie w Państwowym Cegielni, w Państwowych Zakładach Przemysłu Włókienniczego oraz Zakładach Przemysłu Przetworów Ziemiaczanych. PRN w Gryficach odbyła zebrania sprawozdawcze w cukrowni i PRN w Koszalinie — w Roszarni Lnu i Konopi, i Państwowym Browarze, — PRN w Miastku — w tartaku. Prócz tego GRN odbywały cały szereg swoich posiedzeń w coraz to innej gromadzie.

PIĘKNA INICJATYWA RADNYCH PRN W GÓRZE ŚLĄSKIEJ

Członkowie Pow. R. N. w Górze Śląskiej (woj. wrocławskie) omawiali na ostatnim posiedzeniu warunki materialne i kulturalne poszczegól-

nych gmin swego powiatu. W wyniku dyskusji stwierdzono, że gmina Psary znajduje się w najtrudniejszych warunkach, będąc pozbawioną wszelkich urządzeń kulturalnych. Radni uchwalili więc wszystkie niezbędne im diety za posiedzenia, począwszy od dnia 1 lipca do końca br. przekazywać dla Zarządu Gminnego w Psarach na cel ukończenia remontu Domu Ludowego w tej gminie.

Wiadomość powyższą otrzymaliśmy od pracowników gminy Psary, którzy podkreślają stałą troskę Powiatowej Rady Narodowej o sprawy kulturalne gminy.

DZIAŁALNOŚĆ PRN W BIELSKU PODLASKIM NA POLU BUDOWNICTWA SZKOLNEGO

W okresie walki o stałe podnoszenie poziomu naszej oświaty na podkreślenie zasługuje działalność Powiatowej Rady Narodowej w Bielsku Podlaskim, która podjęła następującą uchwałę:

„Z uwagi na doniosłe znaczenie budowy szkół podstawowych na terenie gmin wiejskich i miast powiatu bielskiego Powiatowa Rada Narodowa postanawia:

I. wezwać gminne i miejskie rady narodowe do wzmożenia wysiłków samorządu gminnego i zainteresowanej ludności przy budowie szkół podstawowych,

II. zalecić każdej gminie wiejskiej i miejskiej w okresie 1950 — 1955 r. wzniesienie i oddanie do użytku gmachu szkoły podstawowej. Większym jednostkom samorządu gminnego i miejskiego — zalecić budowę dwóch gmachów szkolnych,

III. niezwłocznie przeznaczyć 5 milionów złotych z funduszu powiatowego związku samorządowego na dotację dla samorządu gminnego na budowę szkół podstawowych w 1949 r. oraz w okresie sześcioletniego rozwoju i przebudowy gospodarstwa powiatu bielskiego przeznaczać stałe dotacje na budownictwo szkolne.

Powiatowa Rada Narodowa spodziewa się, że gminne i miejskie rady narodowe podejmą niezwłocznie wszelkie starania i wysiłki, aby w okresie 1950 — 1955 r. w pełni wykonać niniejszy programowy plan budownictwa szkolnego i w ten sposób przyczynić się do budowy fundamentów socjalizmu w dziedzinie oświaty powszechnej“.

Porady prawne pod red. dr Jerzego Starościaka

Zarząd Gminny w Wolsztynie zapytuje czy w świetle rozporządzenia Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 4 listopada 1946 r., w sprawie ulg taryfowych przy korzystaniu z państwowych środków komunikacyjnych przez członków organów wykonawczych i pracowników związków samorządu terytorialnego (Dz. U.R.P. Nr 64, poz. 361) przysługuje prawo do korzystania z ulg taryfowych na kolejach żonnie pracownika samorządowego pracującej zarobkowo.

Dotychczas bowiem żony wszystkich pracowników korzystały z ulg przewidzianych w cytowanym Rozporządzeniu. Obecnie Powiatowy Związek Samorządowy odmówił wydawania legitymacji uprawniających do ulg kolejowych zatrudnionym żonom pracowników, wychodząc z założenia „żony pracujące zarobkowo, obojętnie w jakiej instytucji, nie mają prawa do korzystania ze zniżek kolejowych z tytułu stanowiska męża”.

Urząd Gminny reprezentuje w tej sprawie przeciwnie stanowisko.

Odpowiedź:

Żonom pracowników samorządowych ulgi kolejowe przewidziane w cytowanym w pytaniu rozporządzeniu przysługują niezależnie od tego, czy żony pracowników pracują zarobkowo, czy też nie są nigdzie zatrudnione.

Uzasadnienie:

Rozporządzenie Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 4 listopada 1946 r. w sprawie ulg taryfowych przy korzystaniu z państwowych środków komunikacyjnych przez członków organów wykonawczych i pracowników związków samorządu terytorialnego w § 3 pkt. 3 stanowi, że władze wystawiające legitymacje dla członków organów wykonawczych i pracowników związków międzykomunalnych oraz pracowników samorządowych zakładów i urzędów dobra publicznego wystawiają również legitymację dla żon uprawnionych pracowników.

Ponieważ powołane rozporządzenie nie przewiduje żadnych ograniczeń w wydawaniu legitymacji uprawniających pracujące zarobkowo żony do korzystania z ulg kolejowych — wprowadzenie takich ograniczeń przez powiat nie posiadałoby uzasadnienia prawnego.

Należy zauważyć również, że wydane w oparciu o powyższe rozporządzenie okólniki Ministra Administracji Publicznej. Nr 2 z dnia 15 stycznia 1947 r. (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Administracji Publicznej Nr 11 z 1949 r.) nie upoważniają władz powiatowych do samodzielnego wprowadzania ograniczeń w wydawaniu legitymacji uprawniających do ulg kolejowych, dla pracujących żon pracowników samorządowych.

St. Słubowski

Zarząd Miejski miasta Bojanowa Poznańskiego pow. Rawicz zapytuje, czy miasto jest zobowiązane oświetlać place i ulice i na jakiej podstawie prawnej.

Zagadnienie to wyłoniło się w związku z wypadkiem, jaki zdarzył się na terenie miasta, któremu uległa pewna osoba przez najechanie rowerem nie zaopatrzonym w oświetlenie wymagane w ruchu drogowym.

Osoba ta poza pretensją wniesioną do winowajcy — rowerzysty, który spowodował wypadek, wystąpiła również do Zarządu Miejskiego o odszkodowanie z tytułu nieoświetlenia ulic.

Odpowiedź.

Oświetlenie ulic w miastach należy do gmin miejskich w związku z obowiązkiem dbania gmin o bezpieczeństwo na swoim terenie. Oświetlone ulice stanowią jeden z warunków bezpieczeństwa. Odnosnie podanego wypadku należy zauważyć, że w wypadku skierowania sprawy przez poszkodowanego do Sądu, Sąd ustali na podstawie dowodów w jakim stopniu wpłynął brak oświetlenia na ulicy na wypadek.

Z przedstawionego stanu faktycznego wynika, że prawdopodobieństwo powstania wypadku z powodu braku oświetlenia jest niewielkie, a wina wypadku leży po stronie rowerzysty korzystającego po zapadnięciu zmroku z nieoświetlonego roweru.

Sprawę odpowiedzialności cywilnej w konkretnym wypadku rozpatrywać należy w oparciu o art. 134 kodeksu zobowiązań (Dz. U. R. P. Nr 82 poz. 598 z późniejszymi zmianami), który stanowi: „kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę obowiązany jest do jej naprawienia”. Obowiązek naprawienia szkody spada zasadniczo na tego kto tę szkodę wyrządził, a więc kto przez działanie lub zaniechanie spowodował lub udaremnił zmianę istniejącego stanu rzeczy z tym skutkiem, że stąd dla drugiego powstała szkoda. Kwestia czy i komu można przypisać wyrządzenie szkody jest kwestią udowodnienia faktów.

O ile więc gminie miejskiej nie zostanie udowodnione, że szkoda powstała z jej winy, albo jeśli Sąd ustali, że wynikła z winy rowerzysty, będzie ona zwolniona od wszelkiej odpowiedzialności.

Pytanie:

Zarząd Miejski w Raciążu zapytuje, do jakiej kategorii lokali (użytkowych, mieszkalnych) należy zaliczyć dom frontowy o kilku izbach (poniżej 8) wraz z przyległymi doń budynkami gospodarczymi, jeżeli w domu frontowym urządzony jest sklep, z którym łączy się kilka izb mieszkalnych oraz budynek gospodarczy tej samej nieruchomości, w której znajduje się warsztat rzemieślniczy (piekarnia, masarnia) i czy za warsztat i lokal mieszkalny można zastosować 50% ulgi, przysługującej rzemieślnikom w opłacie czynszu za lokal mieszkalny.

Odpowiedź:

W wypadku opisanym przez Zarząd m. Raciąża należy obciążyć wpłatą na F.G.M., zgodnie z § 16 rozporządzenia Ministrów z dn. 23.X.1949 r. (Dz. U.R.P. Nr 50 poz. 397), lokale użytkowe, a więc sklepy wg stawki dla lokali handlowych, a warsztaty, tj. piekarnie i masarnie wg stawki dla lokali przemysłowo-rzemieślniczych (tabela Nr 2 kolumna pierwsza i trzecia). Wszelkie pomieszczenia pomocnicze, używane w związku z prowadzeniem sklepu czy warsztatu (§ 9 cyt. rozporządzenia) wlicza się do powierzchni, podlegającej opłacie na F.G.M.

Ulgę w opłatach za lokale użytkowe stosuje władza czynszowa na wniosek płatnika indywidualnie wg swobodnego uznania jedynie na podstawie § 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29.IX.49 r. (Dz. U.R.P. Nr 49 poz. 374).

Wynika z tego, że w opisanych domach należy pomieścić lokale użytkowe i obciążyć je wpłatą na F.G.M. zgodnie z tabelą 2 załącznik do dekretu o najmie lokali (Dz. U.R.P. Nr 36/48 poz. 259), natomiast izby służące

wyłącznie na cele mieszkalne zwolnione są ze świadczeń na F.G.M. z tytułu zajmowania ich przez właścicieli domów (art. 21 ust. 3 lit. a), bądź też z tego tytułu, że domy te, jak podaje Zarząd Miejski, mają nie więcej jak 8 izb mieszkalnych (art. 21 ust. 3 lit. b).

S. Duszyński

Inspektor Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Łańcucie województwa rzeszowskiego zapytuje, czy w ciągu roku budżetowego można podwyższyć pracownikowi grupę uposażenia.

Odpowiedź:

W myśl § 9 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. w sprawie ustalenia stanowisk i zaszczergowania do grup uposażenia pracowników państwowych, podlegających ustawie o państwowej służbie cywilnej oraz pracowników samorządowych (Dz. U. R. P. Nr 14 poz. 92), zasady i tryb postępowania przy awansowaniu do wyższych grup uposażenia określi Prezes Rady Ministrów w drodze zarządzenia.

Wobec tego, że dotychczas takie zarządzenie się nie ukazało, jako wskazówka w tej materii służyć może dotychczas obowiązujący okólnik Ministra Administracji Publicznej Nr 94 z dnia 4 grudnia 1947 r. w sprawie terminów awansów (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Administracji Publicznej Nr 22 str. 5).

Okólnik ten zaleca ściśle przestrzeganie okólnika Prezesa Rady Ministrów Nr 55 z 5 listopada 1947 r. Nr 0.III. — 14/3 w sprawie terminów awansów, stanowiącego, że awansowanie funkcjonariuszów państwowych do wyższych grup uposażenia może mieć miejsce wyłącznie w ramach etatów zatwierdzonych oraz potrzeb wynikających z zasad administrowania personelem. Awansowanie w zasadzie odbywa się w dwóch terminach: a) 1 stycznia i b) 22 lipca. Poza terminami podanymi wyżej dopuszczalny jest awans w dwóch wypadkach:

- a) przy przyjmowaniu funkcjonariusza na wyższe stanowisko służbowe,
- b) przy przeniesieniu funkcjonariusza stałego w stan spoczynku po długoletniej wartościowej służbie.

S. Ulysz

Wydział powiatowy w Kwidzynie woj. gdańskie zapytuje, czy pracownik samorządowy zawieszony w urzędowaniu z ograniczeniem poborów do połowy, a w wyniku decyzji Wojewódzkiej Komisji Dyscyplinarnej uznany winnym z tym, że obniża się mu uposażenie z grupy VI na VII z jednoczesnym prawem powrotu do pracy, ma prawo rościć pretensje o wypłacenie mu pozostałej części poborów wstrzymanych w okresie zawieszenia.

Odpowiedź:

Pracownikowi samorządowemu, zawieszonemu w urzędowaniu z ograniczeniem poborów do połowy, a następnie uznanemu orzeczeniem Wojewódzkiej Komisji Dyscyplinarnej za winnego z obniżeniem mu grupy uposażenia z VI na VII, z prawem powrotu do pracy, nie należy się część poborów niewypłaconą w okresie zawieszenia. Wynika to z przepisów art. 53 i 54 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 lutego 1928 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszów publicznych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego nie podlegających przepisom dyscyplinarnym wydany dla całego obszaru Rzeczypospolitej Folskiej (Dz. U.R.P. Nr 24 poz. 206) a mających zastosowanie

na Ziemiach Odzyskanych na zasadzie art. 4 dekretu 13 listopada 1945 r. o zarządzie Ziemi Odzyskanych (Dz. U.R.P. Nr 51 poz. 295).

Art. 54 tego rozporządzenia stanowi, że jeżeli funkcjonariusz zostanie uniewinniony lub zasądzony tylko na „porządkową karę dyscyplinarną“ (art. 9 cytowanego rozporządzenia) wówczas cała zatrzymana część uposażenia służbowego musi być całkowicie wypłacona, przy „zasądzeniu“ na inne kary zatrzymana część uposażenia nie podlega zwrotowi.

S. Ulysz

Zarząd gm. Radzików zapytuje, czy budynki w mieście nie związane z gospodarstwem rolnym i należące do rolnika podlegają podatkowi od nieruchomości.

Odpowiedź:

W gminach miejskich wszelkiego rodzaju nieruchomości należące do osób fizycznych (z wyjątkiem gruntów rolnych obszaru powyżej 0,5 ha) podlegają podatkowi od nieruchomości, bez względu na zajęcie i środki utrzymania ich właściciela. Stanowi o tym przepis art. 15 ust. I dekretu o podatkach komunalnych (Dz. U. 1947 poz. 198).

H. Bogatkowski

Ob. J. w Świebodzinie zapytuje, jakie gospodarstwa rolne, położone w mieście, podlegają podatkowi od nieruchomości.

Odpowiedź:

W gminach miejskich grunt użytkowany rolniczo (także łąki, pastwiska, lasy, stawy, ogrody użytkowe) nie podlega podatkowi od nieruchomości, o ile obszar jego jest większy niż $\frac{1}{2}$ ha tj. 5.000 m².

W przeciwieństwie do wsi, gdzie budynki związane z gospodarstwem rolnym są zwolnione od podatku od nieruchomości, w gminach miejskich budynki i urządzenia z nimi związane na ogół decydują o gospodarczym charakterze i przeznaczeniu gruntów. Toteż p. 1 ust. I art. 15 dekretu o podatkach komunalnych (Dz. U. 1947 poz. 198) stanowi, że w gminie miejskiej grunt użytkowany rolniczo jest wolny od podatku od nieruchomości wówczas, gdy obszar jego przewyższa $\frac{1}{2}$ ha; podlega wówczas podatkowi gruntowemu.

H. Bogatkowski

Zarząd Gminny Gołonóg powiatu będzińskiego zapytuje czy i na jakiej podstawie przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe zobowiązane są posiadać szyldy zewnętrzne i jakie skutki grożą osobom zobowiązanym w wypadku nie wypełnienia tego obowiązku.

Odpowiedź.

Normą regulującą sprawę oznaczenia przedsiębiorstw jest rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U.R.P. Nr 53 poz. 468) w brzmieniu z dnia 10 marca 1934 r. (Dz. U.R.P. Nr 40 poz. 350), które w art. 33 stanowi, że prowadzący przemysł winien oznaczyć na zewnątrz w odpowiedni sposób swoje przedsiębiorstwo przemysłowe.

W zewnętrznym oznaczeniu należy uwidocznić dokładnie i czytelnie imię i nazwisko lub firmę przemysłowca oraz rodzaj prowadzonego przemysłu i to w sposób wykluczający wszelką wątpliwość czy chodzi o przemysł wytwórczy handlowy czy usługowy.

Uwidocznione imiona i nazwiska oraz rodzaj prowadzonego przemysłu muszą się zgadzać z imionami i nazwiskami oraz rodzajem przemysłu podanymi w zgłoszeniu przemysłu, w podaniu o udzielenie koncesji lub też we wpisie firmy do rejestru handlowego.

Przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby prawne należy oznaczyć na zewnątrz przez uwidocznienie zarejestrowanej firmy.

Sankcje karne za nieprzestrzeganie podanych przepisów przewidziane są w art. 126 cytowanego rozporządzenia Prezydenta R. P. o prawie przemysłowym. Artykuł ten przewiduje nakładanie w drodze administracyjnej 1) kary upomnienia 2) kary grzywny do 10.000 zł. podniesionej obecnie na zasadzie dekretu z 26 kwietnia 1948 r. (Dz. U.R.P. Nr 24 poz. 161) pięćdziesięciokrotnie t.j. do 50.000 zł. 3) kary aresztu do 14 dni oraz 4) odebranie koncesji lub licencji na określony czas lub na zawsze.

Niekiedy szczegóły w sprawie wywieszania szyldów reguluje rozporządzenie władz miejscowych dla przykładu podaje się, że w m.st. Warszawie sprawa ta została uregulowana obwieszczeniem z dnia 26 stycznia 1938 r. opublikowanym w Warszawskim Dzienniku Wojewódzkim Nr 3 z 5 lutego 1938 r., o sposobie oznaczania przedsiębiorstw w m.st. Warszawie, które ustaliło, że 1) przedsiębiorstwa wszystkich przemysłowców nierejestrowych muszą być oznaczone pełnymi imionami i nazwiskami właścicieli — wszelkie skróty są niedopuszczalne 2) o ile istniejące szyldy, reklamy i ogłoszenia oznaczające przedsiębiorstwa, nie odpowiadają wymogom prawa przemysłowego i kodeksu handlowego, bądź przedsiębiorstwo nie jest oznaczone wcale, należy je oznaczyć co najmniej tabliczką o poziomej długości 30 cm. i wysokości od 10 — 20 cm., napis na tabliczce winien być wykonany barwą czarną na białym tle, 3) wszelkie oznaczenia przedsiębiorstw przemysłowych za pomocą szyldów, reklam, ogłoszeń itp. winny co najmniej zawierać ściśle wiadomości wymagane przepisami prawa przemysłowego, a wszelkie rozszerzenie ich treści może wprowadzać w błąd co do właściciela zakładu bądź rodzaju wykonywanego przemysłu, 4) napisy oznaczające przedsiębiorstwa przemysłowe tak na tabliczkach jako też na szyldach i reklamach winny być zredagowane bez błędów ortograficznych, w języku polskim, 5) na oznaczenie we właściwy sposób przedsiębiorstw udziela się terminu miesięcznego, a na dostosowanie istniejących szyldów, reklam i ogłoszeń do wymogów prawa przemysłowego udziela się czteromiesięcznego terminu.

St. Ślubowski

Prezydium Gminnej Rady Narodowej w Lubochni zapytuje: kto jest obowiązany pokrywać koszty leczenia osoby umysłowo chorej, która utraciła uprawnienia do pomocy leczniczej ze strony Ubezpieczalni Społecznej wskutek przedłużania się leczenia po ustaniu stosunku pracy.

Odpowiedź:

Za osoby chore umysłowo, które utraciły uprawnienia do pomocy leczniczej ze strony Ubezpieczalni Społecznej, wskutek upływu ustawowego okresu po ustaniu stosunku pracy, opłaty szpitalne pokrywa Skarb Państwa.

Uzasadnienie:

W numerze 25 Dziennika Ustaw R. P. z 29 kwietnia 1949 r. ukazała się pod poz. 174 ustawa z 7 kwietnia 1949 r. o pokrywaniu opłat w szpitalach, będących za-

kładami społecznymi służby zdrowia, która w art. 9 głosi:

- „1. Skarb Państwa pokrywa opłaty szpitalne za osoby:
- a) uprawnione do leczenia na koszt Skarbu Państwa, z mocy przepisów szczególnych oraz
 - b) chore umysłowo, które utraciły uprawnienia do pomocy leczniczej ze strony Ubezpieczalni Społecznej wskutek upływu ustawowego okresu po ustaniu stosunku pracy“.

J. Służewski

Zarząd Gminny w Andrychowie, pow. wadowicki, woj. krakowskie, zapytuje czy w myśl art. 80 § 1 dekretu z dnia 8 października 1946 r. „prawo spadkowe“ (Dz. U.E.P. Nr 60 z dnia 20.XI. 1946 r. poz. 328) wójt sporządzający testament musi pisać go osobiście odręcznie czy też może wyręczyć się urzędnikiem gminy, który będzie przy tej czynności pełnił, w obecności wójta, jedynie funkcje protokółanta.

Odpowiedź.

Testament winien być pismem odręcznym spisany przez wójta.

Uzasadnienie.

W myśl art. 80 § 1 prawa spadkowego, spadkodawca może sporządzić testament między innymi w ten sposób, iż wobec dwóch równocześnie obecnych świadków poda ustnie swą wolę do wiadomości wójta, który spíše wolę spadkodawcy w protokóle z podaniem daty jego sporządzenia i protokół ten odczyta spadkobiercy czyniąc o tym wzmiankę w protokóle.

Inspektor Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Łąncucie województwa rzeszowskiego, zapytuje czy użycie słów „zaleca się“ przez gminną radę narodową ma moc wiążącą zarząd gminny w takiej formie jak uchwała, mając na uwadze, że gminna rada narodowa chciała powziąć uchwałę, a błąd redakcyjny był wynikiem niedostatecznego przeszkolenia.

Odpowiedź.

Odnośnie mocy wiążącej uchwały ujętej w formie zalecenia nie można udzielić odpowiedzi uniwersalnej. Rozpatrując jednak sprawy tego rodzaju, pamiętać należy o tzw. „zasadzie nieformalności“ w postępowaniu wszelkich władz administracyjnych polegającej na tym, że czynności władzy i osób interesowanych oceniać należy zawsze nie w/g stylistycznych sformułowań, a według istotnej treści decyzji, uchwały itp. Rozstrzygnięcie konkretnej sprawy będzie zatem zależało od przedmiotu w jakim zostało owe zalecenie powzięte. O ile dotyczy ono materii ogólnych, jak np. zalecenie podniesienia dyscypliny pracy wśród pracowników Zarządu Gminnego, zalecenie wzmocnienia oszczędności materialowej w urzędzie gminnym itp to zalecenia takie nie będą miały zastosowania przy konkretnych wypadkach, ustalają one tylko linię postępowania. Przeciwnie o ile podane „zalecenia“ będą dotyczyły konkretnych wypadków np. zaleca się wzmocnić dyscyplinę pracy w Zarządzie Gminnym przez zlikwidowanie wszelkich zebrań związkowych w godzinach urzędowych lub zaleca się przeprowadzenie oszczędności przez wykorzystanie na brudnopisy nieaktualnych druków, zalecenia takie podające jasno i wyraźnie sposób działania i formę realizacji, jakkolwiek będą nosiły tytuł „zalecenia“ są uchwałami wiążącymi Zarząd Gminny.

Nowe wydawnictwa

PRAWO O AKTACH STANU CYWILNEGO

Obowiązujące od 1 stycznia 1946 r. Prawo o aktach stanu cywilnego doczekało się obszernego i wyczerpującego komentarza Dr. Józefa Litwina. Autor opierając się na doświadczeniach praktyki lat ubiegłych, wyjaśnił wiele spraw niejasnych i wątpliwych.

Książka ta w myśl założeń autora ma na celu przede wszystkim zaspokojenie potrzeb praktycznych w dziedzinie rejestracji stanu cywilnego, umożliwienie osobom posługującym się tym prawem w swej pracy zawodowej znalezienie rozwiązania wszystkich istotnych zagadnień, a z drugiej strony dąży ona do ujednoczenia różnorodnej praktyki w tej dziedzinie. Ma ona pomóc urzędnikowi stanu cywilnego w jego codziennej pracy, a więc usprawnić działalność Urzędu Stanu Cywilnego.

W tym celu autor w pracy swej umieścił nie tylko prawo o aktach stanu cywilnego i rozporządzenia wykonawcze, zaopatrując je komentarzem z uwzględnieniem orzecznictwa Sądu Najwyższego i władz naczelných, lecz również zaopatrzył ją w przepisy związkowe.

Istotną i ważną dla praktycznego stosowania ustawodawstwa z zakresu aktów stanu cywilnego jest posiadanie odpowiednich wzorów, stąd autor nie pominął również i tej sprawy, umieszczając wzory aktów, wpisów, innych dokumentów i pism urzędowych oraz orzeczeń z zakresu postępowania administracyjnego i niespornego.

Książka ujęta w formie prostej, przejrzystej i przystępnej, stanowi cenny wkład do naszej literatury prawniczej.

Dr. Józef Litwin. Zastępca profesora Uniwersytetu Łódzkiego. Prawo o aktach Stanu Cywilnego z komentarzem. Nakładem Spółdzielni Wydawniczej Prasa w Łodzi 1949 r.

WATYKAN A POLSKA — LIST GNIEŹNIEŃSKI EPISKOPATU

W związku z żywym zainteresowaniem rad narodowych zagadnieniami stosunku Państwa do Kościoła należy zwrócić uwagę na świeżo wydane przez Spółdzielnię Wydawniczą Książka i Wiedza broszury, które przystępnie ilustrują to zagadnienie. Są to prace: Stanisława Krasowskiego „Watykan a Polska“ oraz Jacka Wołowskiego „List Gnieźnieński Episkopatu“.

W pierwszej z podanych prac autor przedstawi historię stosunków między Watykanem a Polską prostując pogląd jakoby Państwo Polskie prowadziło wroga w stosunku do Kościoła Katolickiego politykę. Na potwierdzenie tej tezy autor przytacza słowa Prezydenta Rzeczypospolitej Bolesława Bieruta, który stwierdził: „Nie jesteśmy zainteresowani w zamykaniu kościołów, a przeciwnie jesteśmy zainteresowani w otwieraniu kościołów na odzyskanym piastowskim Zachodzie. Rząd daje pieniądze na odbudowę zrujnowanych kościołów“ oraz oświadczenie Premiera Rzeczypospolitej Folskiej Józefa Cyrankiewicza, który w ekspozycji złożonym na plenum Sejmu oświadczył: „Stojąc twardo na gruncie wolności wierzeń religijnych i wolności sumienia będziemy nadal tak jak dotychczas, z całym uszanowaniem odnosić się do uczuć i uświęconych tradycją zwyczajów wierzących katolików i do potrzeb religijnych, podobnie jak do wyznawców innych religii, będziemy nadal respektowali w granicach obowiązujących

WYBRANE ŹRÓDŁA I LITERATURA DO OBOWIĄZUJĄCEGO PRAWA FINANSOWEGO

Nakładem Zakładu Skarbowości Uniwersytetu Mikołajza Kopernika w Toruniu, ukazało się zbiorowe opracowanie pod redakcją Prof. Dr. Leona Kurowskiego, zawierające aktualne materiały ustawodawcze w zakresie finansów. Poszczególne teksty przepisów prawnych zaopatrzone są przedrukami prac i wypowiedzi najwybitniejszych specjalistów z dziedziny prawa finansowego. Artykuły te dają wyjaśnienie ustaw, które w wielu wypadkach dla właściwego zrozumienia istoty przepisów wymagają wyczerpującego komentarza. Jakkolwiek — jak to wynika z przedmowy Prof. Dr. L. Kurowskiego — celem autorów było dostarczenie uczącej się młodzieży akademickiej podręcznika obowiązującego w Polsce prawa finansowego, to jednak książka ta odda również usługi praktykom, nie tylko orientując ich w systemie obowiązującego prawa finansowego, lecz również w praktyce dnia codziennego. Zostały tu bowiem omówione najważniejsze działy prawa finansowego ujęte w odrębne zagadnienia. Na uwagę zasługuje okoliczność, że przy dobraniu tekstów publikowanych przez praktyków i teoretyków polskiego prawa finansowego, w wielu wypadkach spotykamy się z różnorodnością poglądów; stanowi to przyczynek do zapoznania się czytelników z powstaniem i wykuwaniem naszej wiedzy finansowej.

St. Sl.

Wybrane źródła i literatura do obowiązującego prawa finansowego str. 756;

Nakładem Zakładu Skarbowości U. M. K. Toruń 1949 r., — cena 1.200 zł.

ustaw prawa Kościoła Katolickiego gwarantując mu pełną swobodę kultu religijnego i otaczając go należytą opieką. Lecz równocześnie wychodząc z tych samych założeń nie dopuścimy do wygrywania uczuć religijnych dla zgoła innych celów politycznych, które z wiarą katolicką nic nie mają wspólnego“. Całość ujęta na 67 stronach podzielona została na 5 rozdziałów (Legenda — cyfry — fakty, Polska zawsze wierna... Watykan — Polska — wojna, Papież — Hitler — Truman, Watykan a Polska w okresie powojennym).

Druga z podanych broszur ujmuję zagadnienia stosunku Kościoła do Państwa na tle Gnieźnieńskiego listu pasterskiego Episkopatu Polskiego. Autor na 38 stronicach rozwija poruszone zagadnienia, przytaczając szereg faktów i konkretnych przykładów, które zadają kłam pogłoskom rozpuszczanym o prześladowaniu religii.

Jakkolwiek poruszone w podanych broszurach zagadnienia znane są szerokim masom czytelników z pracy codziennej i periodycznej, to jednak książki te stanowią systematyczne opracowanie w przystępnej formie, sprawy stosunku Kościoła do Państwa mogą być cenną pomocą dla działaczy rad narodowych.

Niska cena, gdyż pierwsza z nich kosztuje 60 zł., a druga 50 zł. pozwoli dotrzeć tym książkom do najszerzych mas czytelników.

Książki te nabyć można w każdej większej księgarni.

Przegląd okólników Kancelarii Rady Państwa

ogłoszonych w czerwcu, lipcu i sierpniu 1949 r.

- Nr 42 3.VI. Do Prezydiów Wojewódzkich, Powiatowych, Miejskich i Gminnych Rady Narodowych.
W sprawie przeprowadzenia ewidencji składu personalnego terenowych rad narodowych.
- Nr 43 8.VI. Do Prezydiów Wojewódzkich i Powiatowych Rad Narodowych oraz Rad Narodowych miast Wydzielonych
W sprawie wprowadzenia systemu oszczędnościowego.
- Nr 44 8.VI. Do Prezydiów Wojewódzkich Rad Narodowych.
W sprawie brzmienia nazw województw.
- Nr 45 24.VI. Do Prezydiów Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Rad Narodowych miast wydzielonych i niewydzielonych.
W sprawie przejęcia zadań społecznych komitetów upowszechnienia filmu przez komisje oświatowe rad narodowych.
- Nr 46 1.VII. Do Prezydiów Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Rad Narodowych.
W sprawie obchodu piątej rocznicy Polski Ludowej 22 lipca 1949 r.
- Nr 47 4.VII. Do Prezydiów Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Rad Narodowych miast wydzielonych.
W sprawie terminów uchwalania i zatwierdzania budżetów samorządowych na rok 1950.
- Nr 48 21.VII. Do Prezydiów Wojewódzkich Rad Narodowych.
W sprawie dotacji z S.F.W. na elektryfikację wsi w 1949 r.
- Nr 49 23.VII. Do Prezydiów Wojewódzkich i Powiatowych Rad Narodowych oraz Rad Narodowych miast wydzielonych.
W sprawie poparcia akcji wczasów letnich.
- Nr 50 14.VII. Do Prezydiów Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Rad Narodowych miast wydzielonych.
W sprawie formy i treści sprawozdań powiatowych rad narodowych i miejskich rad narodowych miast wydzielonych.
- Nr 51 21.VII. Do Prezydiów Wojewódzkich Rad Narodowych oraz Prezydiów Miejskich Rad Narodowych m. st. Warszawy i m. Łodzi.
- Nr 52 6.VII. Do Prezydiów Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Rad Narodowych miast wydzielonych.
W sprawie limitów środków własnych związków samorządowych w budżetach inwestycyjnych na r. 1950.
- Nr 53 8.VIII. Do Prezydiów Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Rad Narodowych miast wydzielonych.
W sprawie wypełnienia zestawień statystycznych na podstawie uchwalonych i zatwierdzonych budżetów związków samorządowych na rok 1950.
- Nr 54 8.VIII. Do Prezydiów Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Rad Narodowych miast wydzielonych.
W sprawie dodatkowych budżetów na rok 1950.
- Nr 55 11.VIII. Do Prezydiów Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Rad Narodowych miast wydzielonych.
W sprawie zwolnienia związków samorządowych w 1950 r. od wydatków na utrzymanie domów matki i dziecka i domów małych dzieci od 0—3 lat.
- Nr 56 16.VIII. Do Prezydiów Wojewódzkich Rad Narodowych.
W sprawie uruchomienia III kursu szkoleniowego dla inspektorów przy prezydiach wojewódzkich i powiatowych rad narodowych.
- Nr 57 16.VIII. Do Prezydiów Wojewódzkich i Powiatowych Rad Narodowych.
W sprawie zaliczenia inspektorów rad narodowych do kategorii inspektorów kontroli przez Komisję Kwalifikacyjną przy Radzie Państwa dla kierowników organów kontroli i inspektorów kontroli.
- Nr 58 20.VIII. Do Prezydiów Wojewódzkich i Powiatowych Rad Narodowych oraz Rad Narodowych miast wydzielonych.
W sprawie udziału Rad Narodowych w miesiącu Odbudowy Warszawy.

Prasa o samorządzie

M. st. Warszawa. — 7.969 mil. zł wynosi budżet inwestycyjny Warszawy na rok 1950, uchwalony na ostatnim posiedzeniu Stołecznej Rady Narodowej. Największe sumy przeznaczają się na poprawę komunikacji miejskiej, przebudowę nawierzchni istniejących ulic, budowę nowych arterii, wodociągów, urządzeń kanalizacyjnych oraz na budownictwo mieszkaniowe. Podsumowując dyskusję, wiceprz. Beniger podkreślił, że miasto idąc po linii jak najekonomiczniejszego wykorzystania kredytów, przy równoczesnym, jak najpełniejszym zaspokojeniu potrzeb mieszkańców — położyło główny nacisk na wykonanie inwestycji w największych skupieniach ludności. (Kurier Codzienny nr 233, Życie Warszawy nr 233 i Trybuna Ludu nr 233). Rada Państwa zaleca samorządowi Stolicy wprowadzić dalsze oszczędności w budżecie zwyczajnym Warszawy na

rok 1949. Celem tych oszczędności jest całkowite zrównoważenie dochodów i rozchodów miasta. (Trybuna Ludu nr 225).

Woj. warszawskie. — Wszystkie powiaty nadsyłają meldunki do prasy o przebiegu zebrań protestacyjnych przeciw uchwałom watykańskiej. Na posiedzeniach PRN w Płońsku, Sierpcu, Siedlcach, Sochaczewie, Mińsku Mazowieckim, Ciechanowie, Węgrowie i Grójcu — zabierali głos przedstawiciele robotników, chłopów, kobiet i młodzieży, solidaryzując się z oświadczeniem Rządu i obiecując podwojenie wysiłków w pracy i nauce. (Trybuna Ludu nr 213, 214, 215).

Interesujący reportaż z prac budowlanych prowadzonych przez Zarząd Miejski w Pruszkowie zamieszcza Gazeta Ludowa nr 294. Obszerny artykuł o budżetach samorządowych w woj. warszawskim, omawianych na zjeździe sekretarzy wydziałów powiatowych i inspektorów samorządu gminnego — drukuje Kurier Codzienny nr 230. Z Samorządowego

Funduszu Wyrównawczego powiatowe związki samorządowe i gminy woj. warszawskiego otrzymają 561 mil. zł. (Trybuna Ludu nr 216).

MRN w Żyrardowie, powzięła zamiar w roku bieżącym główny nacisk położyć na remont mieszkań robotniczych w domach, stanowiących mienie opuszczone. W r. b. miasto wyremontuje 1000 izb robotniczych, uzupełni sprzęt ZOM-u, uruchomi 2 przedszkola i punkt opieki nad matką i dzieckiem. Z. M. liczy na to, że 20 proc. wartości inwestycji stanowić będzie wkład własnej pracy klasy robotniczej. (Trybuna Ludu nr 212). Nr 217 tego pisma analizuje poszczególne pozycje budżetu na rok 1950 Sierpeckiej PRN, w którym największą inwestycję stanowi budowa nowej szkoły 11-letniej.

Rady narodowe i organizacje kobiece w Pruszkowie, Żyrardowie, Plocku, Siedlcach, Pułtusk i Błoniu przeprowadzają obecnie kontrolę rozdziału kredytów pracowniczych dla kobiet, przydzielonych tym miastom przez Urząd Zatrudnienia. (Trybuna Ludu nr 210).

Woj. łódzkie. — W nadzwyczajnym posiedzeniu plenum MRN w Łodzi wzięli udział reprezentanci wszystkich warstw społeczeństwa łódzkiego. Głos w dyskusji na temat Watykanu zabierała znana przodowniczka pracy, ob. Wanda Gościńska, odznaczona orderem Budowniczych Polski, wzywając towarzyszek ze wszystkich stron kraju do współzawodnictwa pracy. Reprezentanci świata nauki prof. Bażyński i Komorski wezwali całą postępową inteligencję do walki z średniowiecznym wstecznictwem. (Trybuna Robotnicza nr 213, Dziennik Łódzki nr 219). Blaski i cienie administracji Domów Zarządu Nieruchomości Miejskich omawia Dziennik Polski nr 216 — apelując o zmianę sposobu wynagradzania administratorów, który przyczyniłby się do skierowania ich uwagi na inne dziedziny pracy, prócz ściągania komornego. Dziennik Łódzki nr 217 przytacza codzienne troski terenu, jakie omawiali radni PRN w Łowiczu w wojnych wnioskach.

Woj. olsztyńskie. — Ostatnie obrady Woj. R. N. upłynęły pod znakiem troski o zdrowie ludności i opieką społeczną. Obrady objęły również sprawę uchwały Watykanu. Omawiając zagadnienie służby zdrowia, Woj. R. N. oceniła pozytywnie działalność olsztyńskiej Ubezpieczalni Społecznej, postanowiła większy nacisk położyć na szkolenie położnych i rozszerzenie lecznictwa dentystrycznego. Woj. olsztyńskie będzie prawdopodobnie pierwsze, które akcją „W” zakończy jeszcze w tym roku. (Życie Olsztyńskie nr 217, 218, 219). Ciekawą innowacją jest wprowadzenie na obrady MRN w Olsztynie sprawozdań z działalności istniejących w mieście Związków Zawodowych, składanych przez radnych, reprezentantów tych związków. Pierwsze takie sprawozdania zobrazowały dotychczasowy dorobek państwowców i kolejarzy. W związku z uchwałą Watykanu MRN powzięła rezolucję, stwierdzającą, że żadna siła nie zmusi narodu polskiego do uznania takiego postępowania Watykanu, czyniącego z religii narzędzie rozgrywek politycznych. Żywa dyskusja na temat działalności poprzedniego Zarządu Miejskiego, w wyniku której MRN odmówiła udzielenia mu absolutorium i omówienie inwestycji na 1950 r. zakończyły to posiedzenie. (Życie Olsztyńskie nr 219 i 220). Rozwój komunikacji miejskiej w planie 6-letnim, budowę hoteli, parków i zieleńców omawia Życie Olsztyńskie nr 223, a nr 227 tego pisma donosi o rezolucjach w sprawie wypowiedzi Watykanu, powziętych przez PRN w Morażu, Piszcu, Braniewie, Nidzicy, Giżycku i Węgorzewie.

woj. gdańskie. — Rozszerzone plenum Gdańskiej Woj. R. N. wysłuchało w czasie dyskusji nad uchwałą watykańską wypowiedzi ob. Truszczyńskiego, przedstawiciela ludności autochtonicznej. Mówca podkreślił, że „biskupstwo Danzig” utworzone przed powrotem Gdańska do Polski, nie zostało po dziś dzień zreorganizowane zgodnie z nową granicą. W Gdyni, na ten sam temat przemawiał ob. Wiśniewski. „Ludność kaszubska zwracała się w czasie okupacji do papieża, który milczał, jak milczał wtedy, gdy w Warmii katolicy księża walczyli o przynależność do Państwa Polskiego.” (Dziennik Bałtycki nr 213). Dziennik Bałtycki nr 215 przynosi rezolucję MRN w Sopocie, a Dziennik Ludowy nr 224 opisuje przebieg posiedzenia MRN w Uście, gdzie na temat Watykanu zabierali głos zaproszeni goście z Czechosłowacji.

Woj. poznańskie. — Ostatnie posiedzenie MRN w Gorzowie poświęcone było głównie budżetowi dodatkowemu mi-

sta. Do najważniejszych pozycji należy kwota 4 miliony zł na komunikację miejską, 11 milionów zł na budowę mieszkań dla świata pracy i 26 milionów zł na odbudowę szpitali. (Głos Wielkopolski nr 224).

Woj. Śląskie. — Rezolucja MRN w Katowicach w sprawie wystąpienia papieża wzywa resztę kleru, aby pomni na masowe mordy, na obozy koncentracyjne byli Polakami i wspólnie z robotnikiem i chłopem dźwigali gmach Polski Ludowej. (Dziennik Zachodni nr 215). Ostatnie obrady Woj. R. N. poświęcone były sprawom regionalnego planu inwestycyjnego na rok 1950 oraz omówieniu dorobku „Służby Polsce” w woj. śląskim. Po raz pierwszy wzięły udział w posiedzeniu Woj. R. N. połączone kluby radnych Stronnicwa Ludowego i Polskiego Stronnictwa Ludowego. (Dziennik Zachodni nr 223, Trybuna Robotnicza nr 221 i Trybuna Ludu nr 223). Dziennik Zachodni nr 225 omawia stan i plany akcji „R” w Chorzowie.

*

Ukazał się potrójny (Nr 1 — 3 za styczeń, luty, marzec) numer Gazety Administracji — miesięcznika poświęconego prawu publicznemu oraz zagadnieniom administracji publicznej.

Numer ten na wstępie przynosi I-szą część artykułu Wacława Morawskiego „Zagadnienie istoty prawa”. W tej pracy autor wyjaśnia istotę prawa z punktu widzenia teorii marksizmu-leninizmu. Każde prawo jest wytworem stosunków ekonomicznych danego okresu historycznego i danego ustroju społecznego. Ale prawo jest kształtowane również przez szereg innych czynników o charakterze ideologicznym. O treści prawa decyduje wypadkowa oddziaływań różnych czynników, jednak w ostatniej instancji treść prawa zależna jest od stosunków ekonomicznych. Prawo jest nierozzerwalnie związane z państwem. Każde prawo posiada charakter klasowy.

Emanuel Iserzon w pracy „Problemy prawdy materialnej w teorii radzieckiego prawa procesowego” przedstawił pogląd radzieckich teoretyków prawa na jeden z kardynalnych problemów proceduralnych — problem prawdy materialnej. Około tego problemu niedawno w literaturze radzieckiej rozgorzał ożywiony spór z okazji ukazania się pracy prof. M. S. Strogowicza „Materialnaja istina w ugałownym procesie”, 1947. Treścią artykułu jest reasumcja ścierających się w dyskusji głosów.

Stefan Stosyk „Uwagi o współzawodnictwie pracy w administracji publicznej”. Jest to artykuł dyskusyjny, w którym autor rozpatruje kryteria biurowe i społeczno-gospodarcze dla stworzenia norm i mierników współzawodnictwa pracy dla administracji publicznej.

Zygmunt Krüger w artykule: „Spostrzeżenia z zakresu działalności referatów karno-administracyjnych” podkreśla bolączki w ich pracy, polegające na powolnym wymiarze i opóźnionym wykonywaniu kary, słabej obsadzie referatów karno-administracyjnych, nienależytym przygotowaniu fachowym i wadliwą organizacją pracy.

Jerzy Starościak „Bułgarskie Rady Ludowe”. Praca, poprzedzona wstępem historycznych przemian, omawia system rad ludowych, kompetencje i funkcjonowanie ich w Ludowej Republice Bułgarii.

Następny z kolei artykuł poświęcony jest strukturze wyznaniowej ludności Rumunii. Píše o tym Stefan Kyrilowicz w pracy pt. „Położenie prawne związków religijnych w Rumunii”. Autor omawia w nim zasady wolności religijnej, podstawowe zasady stosunku państwa do wyznań, działalność wyznań religijnych, majątek wyznań, stosunki między wyznaniami i szkolnictwo religijne. W zakończeniu tej pracy mamy podaną strukturę organizacyjną Ministerstwa Wyznań Religijnych w Rumunii.

Część artykułową numeru kończy praca W. Sochackiego „Potrzeby organizacyjne statystyki administracyjnej”. Autor, między innymi podkreśla w niej konieczność przeprowadzenia zakazu zbierania danych liczbowych, które nie zostały centralnie uzgodnione, wysuwa postulat ujednostajnienia organizacji służby statystycznej oraz podjęcia prac dotyczących jednolitej nomenklatury i klasyfikacji prac i pojęć statystycznych.

W II-jej części numeru znajduje się przegląd ustawodawstwa, przegląd czasopism i wydawnictw, opinie i porady, prawne oraz kronika.

T. H.

Przegląd ustawodawstwa

Niniejszy przegląd ustawodawstwa omawia treść *Dziennika Ustaw R.P. Nr 41 (d. c.)* oraz 42 do 47 włącznie.

Dziennik Ustaw Nr 41, z dnia 15 lipca 1949 r. poza wymienionymi w poprzednim przeglądzie ustawodawstwa, zawiera następujące ustawy:

z dnia 1 lipca 1949 r. — o związkach zawodowych. Ustawa ta gwarantuje robotnikom i pracownikom umysłowym prawo dobrowolnego zrzeszania się w związki zawodowe oraz najczynniejszego udziału w sprawowaniu władzy ludowej, ponadto znosi wszelkie pozostałe w spadku po rządach kapitalistycznych przepisy, które ograniczały wspomniane uprawnienia oraz poddawały działalność związków zawodowych nadzorowi władz administracyjnych. Wszystkie związki zawodowe wchodzi w skład Zrzeszenia Związków Zawodowych. Jego najwyższymi organami są: Kongres Związków Zawodowych i Centralna Rada Związków Zawodowych. Ta ostatnia prowadzi rejestr związków zawodowych, do którego wpisanie warunkuje uzyskanie osobowości prawnej przez odpowiedni związek zawodowy. Uprawnienia Komisji Centralnej Związków Zawodowych przechodzą na Centralną Radę Związków Zawodowych. (poz. 293).

z dnia 1 lipca 1949 r. — o obowiązku uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym. Z mocy tej ustawy obowiązkowi uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym poza urzędami i przedsiębiorstwami państwowymi oraz innymi instytucjami prawnopublicznymi, jak też przedsiębiorstwami i osobami, wykonującymi zajęcia zawodowe, podlegają również: władze i urzędy administracji samorządowej, instytucje i zakłady samorządowe, oraz przedsiębiorstwa samorządowe lub pozostające pod zarządem związków samorządu terytorialnego lub międzykomunalnych. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego są obowiązani do posiadania rachunku oraz zeškodkowania wszystkich obrotów w jednym z banków lub w jednej ze spółdzielni kredytowych, które określi Minister Skarbu, do regulowania rozrachunków pieniężnych w drodze przelewów bankowych lub czeków, do lokowania na swoim rachunku bankowym zasobów gotówkowych, przewyższających granice pogotowia kasowego. Pozostałe przepisy ustawy szczegółowo normują tryb postępowania w wymienionych sprawach. (poz. 294).

z dnia 1 lipca 1949 r. — o zmianie dekretu o zniesieniu izb rolniczych. Na mocy tej ustawy włącza się do zakresu działania władz administracji ogólnej te czynności z zakresu nadzoru nad hodowlą koni, bydła, trzody chlewnej i owiec, które poprzednio były powierzone izbom rolniczym z mocy szczególnych ustaw. Ponadto do zakresu działania władz administracji ogólnej należą sprawy prowadzenia poradnictwa w sprawach produkcji rolnej. (poz. 296).

z dnia 1 lipca 1949 r. — o zakładach leczniczych dla zwierząt. Wymienione zakłady dzielą się na lecznice dla zwierząt, potrzebujących stałego pomieszczenia w celu leczenia i pielęgnowania, oraz na przychodnie dla zwierząt, doprowadzanych dla zdawania lub zabiegu lekarsko-weterynaryjnego. Wymienione zakłady mogą być prowadzone przez państwo, związki, stowarzyszenia, spółdzielnie lub osoby prywatne. Otwarcie społecznej lub prywatnej lecznicy dla zwierząt wymaga uprzedniego zezwolenia, którego udziela wojewoda według swobodnego uznania. Nadzór bezpośredni nad lecznicami społecznymi i prywatnymi sprawuje wojewoda, w odniesieniu zaś do przychodni społecznych i prywatnych — starosta. Pozostałe przepisy szczegółowo normują tryb zakładania oraz działanie zakładów leczniczych. (poz. 297).

z dnia 2 lipca 1949 r. — o zakresie działania Ministra Skarbu. W szczególności do właściwości Ministra Skarbu należy: sporządzanie państwowego planu finansowego, nadzór nad jego wykonaniem, sprawy planu kasowego i obrotu pieniężnego, oraz sporządzanie i wykonywanie preliminarza budżetowego państwa. W zakresie właściwości Ministra Skarbu wchodzi również sprawy kontroli gospodarki finansowej, związków samorządu terytorialnego, instytucji ubezpieczeń społecznych, oraz organizacji społecznych w zakresie ustalonym szczególnymi przepisami. (poz. 298).

Dziennik Ustaw Nr 42 z dnia 20 lipca 1949 r. zawiera ustawy:

z dnia 1 lipca 1949 r. — o zmianie niektórych przepisów o zaopatrywaniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych. Ustawa ta w szczególności znosi wprowadzone w 1946 r. ograniczenie co do zmiany możliwości podniesienia zaopatrzenia emerytalnego w związku ze zmianami kwot, w grupach uposażenia funkcjonariuszy państwowych. Wprowadza się upoważnienie Ministra Skarbu do przyznawania zasiłków osobom, posiadającym obywatelstwo polskie, które poprzednio pobierały zaopatrzenia emerytalne ze skarbu Rzeszy Niemieckiej, oraz wdowom sierotom po nim. Ponadto ustawa omawiana przewiduje możliwość pozbawienia praw do zaopatrzenia emerytalnego w drodze weryfikacji, której będą podlegały osoby, co do których istnieje podejrzenie, że w czasie ostatniej wojny postępowały niełojalnie w stosunku do Państwa Polskiego i państw z nim sprzymierzonych, jak też do osób, prześladowanych przez rząd hitlerowski. Ponadto weryfikacji będą poddane prawa emerytalne osób, co do których istnieje podejrzenie, że w okresie przed 1 września 1939 r. uprawiały lub popierały działalność antydemokratyczną lub działalność, przyczyniającą się do faszystacji życia w Polsce. Dla przeprowadzenia postępowania weryfikacyjnego ustanawia się przy Prezisie Rady Ministrów Komisję Weryfikacyjną. Inne przepisy ustawy szczegółowo normują wymienione sprawy. (poz. 304).

z dnia 1 lipca 1949 r. — o zniesieniu militarystyki Polskich Kolei Państwowych. Od daty wejścia w życie ustawy osoby zatrudnione na Polskich Kolejach Państwowych podlegają w sprawach karnych przepisom powszechnego prawa karnego materialnego i procesowego, w stosunkach służbowych — przepisom o odpowiedzialności dyscyplinarnej pracowników Polskich Kolei Państwowych. (poz. 305).

z dnia 1 lipca 1949 r. — o przedłużeniu terminu stosowania ulg inwestycyjnych w odniesieniu do niektórych inwestycji, dokonanych na obszarze Ziemi Odzyskanych. (poz. 306).

z dnia 1 lipca 1949 r. — o zmianie dekretu z dnia 27 marca 1947 r. o ulgowym nadawaniu uprawnień budowlanych w wyjątkowych przypadkach. (poz. 307).

z dnia 1 lipca 1949 r. — o rozciągnięciu mocy obowiązującej Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o regulacji i utrzymaniu wód spławnych na cały obszar województwa śląskiego. (poz. 308).

z dnia 2 lipca 1949 r. — o zmianie dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. o podatku od nabycia praw majątkowych. (poz. 309).

z dnia 2 lipca 1949 r. — o zmianie dekretu z 3 lutego 1947 r. o opłacie skarbowej. (poz. 310).

Dwie ostatnie ustawy wprowadzają pewną podwyżkę niektórych stawek podatkowych i opłat skarbowych.

z dnia 2 lipca 1949 r. — o zmianie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o dorozie nad artykułami żywności i przedmiotami użytku. (poz. 311).

z dnia 2 lipca 1949 r. o ratyfikacji światowej konwencji pocztowej oraz porozumień światowego związku pocztowego, podpisanych w Paryżu dnia 5 lipca 1947 r. (poz. 312).

Tenże numer *Dziennika Ustaw* zawiera następujące rozporządzenia Rady Ministrów:

z dnia 21 czerwca 1949 r. o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 września 1948 r. w sprawie zwolnień i ulg w opłaceniu czynszu za najem lokali mieszkalnych oraz zwolnień od wpłat na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej.

Należy wskazać, że czynsz w wysokości określonej w art. 3 dekretu o najmie lokali na mocy wspomnianego rozporządzenia będą opłacali: rybacy morscy, biorący bezpośredni udział w połowach, rolnicy o przychodowości rocznej do 80 q żyta, którzy utracili własne budynki mieszkalne wskutek wojny lub klęsk żywiołowych, rzemieślnicy uprawnieni do zaopatrzenia lub renty, a zatrudniający nie więcej, niż jednego pracownika, osoby utrzymujące się z usług domowych, lekarze, dentyści, pielęgniarki i inni pracownicy służby zdrowia, którzy opłacają podatek obrotowy, lecz są zatrudnieni w zakładach leczniczych w pełnym rozmiarze godzin. Ponadto rozporządzenie przewi-

duże szereg innych ulg o mniej doniosłym znaczeniu. (poz. 313).

z dnia 20 lipca 1949 r. w sprawie wysokości zaopatrzeń emerytalnych i zasiłków. Rozporządzenie przewiduje, że zaopatrzenia emerytalne, począwszy od dnia 1 stycznia 1949 r. będą wynosiły od 3-ich do 10.000 zł, a dla państwowych pracowników nauki — do 15.000 zł. (poz. 314).

z dnia 20 lipca 1949 r. — w sprawie zaszeregowania emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych do grup uposażenia. (poz. 315).

z dnia 20 lipca 1949 r. w sprawie weryfikacji praw emerytalnych. (poz. 315).

Ponadto omawiany numer Dziennika Ustaw zawiera szereg rozporządzeń wykonawczych właściwych ministrów w zakresie spraw: komunikacji, zdrowia, poczty i telegrafów, oraz administracji skarbowej.

Dzienniki Ustaw Nr 43 i 44 zawierają umowy międzynarodowe oraz rozporządzenie wykonawcze Ministrów Obrony Narodowej i Skarbu w zakresie spraw wojskowych i podatkowych.

Dziennik Ustaw Nr 45 z dnia 6 sierpnia 1949 r. zawiera dekrety:

z dnia 27 lipca 1949 r. o zaciąganiu nowych i określaniu wysokości nie umorzonych zobowiązań pieniężnych. Dekret ustala zasadę, że osoba mająca zamieszkanie lub siedzibę na obszarze Państwa Polskiego może zaciągnąć zobowiązanie pieniężne płatne na tym obszarze tylko w walucie polskiej. Co do wysokości należności z nie umorzonych dotychczas zobowiązań pieniężnych, w szczególności zaciągniętych przed wojną lub w czasie okupacji dekret postanawia, że określa się je na sumę złotych na jaką są wyrażone. W zobowiązaniach wyrażonych w złotych w złocie liczy się jeden złoty za jednego złotego w złocie. Zobowiązania zawarte w obcej walucie przelicza się według urzędowego kursu na polską walutę. Wszystkie te zobowiązania mogą być spłacone tylko w pieniądzu polskich. Sąd orzeknie na wniosek wierzyciela, prócz obowiązku zapłaty należności według zasad wyżej wyliczonych obowiązek dopłaty w przypadku, gdy zobowiązanie pieniężne było zaciągnięte na podstawie tytułu prywatno-prawnego przed wprowadzeniem do obiegu biletów Narodowego Banku Polskiego, a wierzyciel jest osobą, która czerpie swe dochody bądź z prowadzenia gospodarstwa małego lub średnio rolnego, bądź z wynagrodzenia za pracę. Dopłata jednak nie może być orzeczona, gdy zobowiązany czerpie swoje dochody z wynagrodzenia za pracę, bądź też gdy zobowiązany jest wykonawcą narodowych planów gospodarczych. Wysokość dopłaty do każdego złotego nie może przewyższać równowartości 1,75 kg żyta obliczonej w chwili ustalenia dopłaty. (poz. 332).

z dnia 27 lipca 1949 r. o zmianie dekretu z dnia 13 kwietnia 1945 r. o nadzwyczajnym podatku od wzbogacenia wojennego. Dekret wprowadza opodatkowanie wzbogacenia, które wynika z uregulowania zobowiązań pieniężnych zaciągniętych przed wojną lub w czasie okupacji według ich wartości nominalnej. (poz. 333).

z dnia 5 sierpnia 1949 r. o ochronie wolności sumienia i wyznania. (poz. 334). Tekst wymienionego dekretu jest umieszczony w niniejszym numerze „Rady Narodowej”.

z dnia 5 sierpnia 1949 r. o zmianie niektórych przepisów prawa o stowarzyszeniach. Dekret ten rozciąga przepisy prawa o stowarzyszeniach na stowarzyszenia i zrzeszenia oraz inne organizacje mające na celu wykonywanie kultu religijnego. Związki religijne prawnie przez Państwo uznane nadal nie podlegają przepisom prawa o stowarzyszeniach. (poz. 335).

Dziennik Ustaw Nr 46 z dnia 10 sierpnia 1949 r. zawiera dekrety:

z dnia 27 lipca 1949 r. o Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie. (poz. 336)

z dnia 27 lipca 1949 r. o zmianie dekretu z dnia 29 września 1936 r. o ograniczeniu praw emerytalnych notariuszów i pisarzy hipotecznych. (poz. 337).

z dnia 27 lipca 1949 r. o zmianie dekretu z dnia 16 kwietnia 1946 r. o zwalczaniu chorób wenerycznych. (poz. 338).

z dnia 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli, nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i krakowskiego. (poz. 339).

z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym. Dekret ten wyłącza spod właściwości sądów powszechnych spory o prawa majątkowe pomiędzy przedsiębiorstwami, zakładami i instytucjami państwowymi i samorządowymi oraz przedsiębiorstwami państwowo-spółdzielczymi i centralami spółdzielni, jak też spory między wymienionymi jednostkami, a władzami i urzędami państwowymi i samorządowymi. Dla rozstrzygnięcia wymienionych sporów zostają powołane państwowe komisje arbitrażowe. Dekret ustala organizację i zasady postępowania komisji arbitrażowych. (poz. 340).

z dnia 5 sierpnia 1949 r. o reglamentacji niektórych surowców, półfabrykatów i wyrobów gotowych. (poz. 341)

z dnia 5 sierpnia 1949 r. o uregulowaniu niektórych zobowiązań przedsiębiorstw gospodarki społecznej i instytucji publicznych. (poz. 342).

W tym numerze Dziennika Ustaw są ogłoszone następujące rozporządzenia Rady Ministrów:

z dnia 20 lipca 1949 r. w sprawie przekazania wojewódzkiej władzom administracji ogólnej niektórych kompetencji władz naczelnych w zakresie fundacji, darowizn i zapisów. (poz. 343).

z dnia 20 lipca 1949 r. w sprawie statystyki uboju zwierząt. (poz. 344).

z dnia 2 sierpnia 1949 r. w sprawie statystyki budowlanej. (poz. 345).

z dnia 2 sierpnia 1949 r. o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 1948 r. w sprawie poruczenia przymusowego ściągania niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych organom wykonawczym gmin miejskich i wiejskich oraz wydziałom wykonawczym komisji uzdrowiskowych. (poz. 346).

Ponadto w omawianym numerze Dziennika Ustaw znajdują się rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości i Skarbu w zakresie spraw organizacji sądów i skarbowych.

Dziennik Ustaw Nr 47 z dnia 20 sierpnia 1949 r. zawiera rozporządzenia Rady Ministrów:

z dnia 2 sierpnia 1949 r. w sprawie statystyki produkcji rolnej. (poz. 353).

z dnia 2 sierpnia 1949 r. w sprawie przekazywania nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych. (poz. 354).

z dnia 2 sierpnia 1949 r. w sprawie dostarczania nieruchomości zamiennych w zamian za nieruchomości niezbędne dla realizacji narodowych planów gospodarczych. (poz. 355).

W tymże numerze Dziennika Ustaw zostały ogłoszone obwieszczenia zawierające jednolite teksty ustaw:

z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu. (poz. 365).

z dnia 2 czerwca 1947 r. o zezwoleniach na prowadzenie przedsiębiorstw handlowych i budowlanych i na zawodowe wykonywanie poszczególnych czynności handlowych. (poz. 366).

Wreszcie omawiany Dziennik Ustaw zawiera rozporządzenia Ministrów Skarbu i Administracji Publicznej w zakresie spraw podatkowych i administracji ogólnej.

Adres Redakcji: Warszawa, Aleje Ujazdowskie Nr. 8 Kancelaria Rady Państwa, tel. 89000-005, wewr. 263.

Redaguje Komitet — Redaktor przyjmuje interesantów codziennie od 15—18.

Prenumerata 1 egz. kwartalnie 220 zł.

Konto PKO I-6800

Redakcja rękopisów nie zwraca

Prenumeratę przyjmuje Spółdzielnia Wydawnicza „C z y t e l n i k” Warszawa, Wiejska 12a

Wydawca: Spółdzielnia Wyd.-Oświat „Czytelnik” Drukarnia Nr 2 Spółdz. Wyd.-Ośw. „Czytelnik”, Marszałkowska 3/5 B-84274